

T.C.

NIĞDE ÖMER HALİSDEMİR ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI

**AİLE İÇİ ŞİDDETİ ÖNLEMEDE YASALARIN ÖNEMİ: 6284 SAYILI
AİLENİN KORUNMASI VE KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN
ÖNLENMESİNE DAİR KANUN ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan

Gülbahar LEVENT

Niğde

Haziran, 2019

T.C.
NİĞDE ÖMER HALİSDEMİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI

AİLE İÇİ ŞİDDETİ ÖNLEMEDE YASALARIN ÖNEMİ: 6284
SAYILI AİLENİN KORUNMASI VE KADINA YÖNELİK
ŞİDDETİN ÖNLENMESİNE DAİR KANUN ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan

Gülbahar LEVENT

Danışman : Prof. Dr. Yücel CAN

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Mina FURAT

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Bahadır NUROL

Niğde

Haziran, 2019

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Aile İçi Şiddeti Önlemede Yasaların Önemi: 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun Örneği” Başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ve akademik kurallar çerçevesinde tez yazım kılavuzuna uygun olarak tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiği ve çalışmanın içinde kullanıldıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım.
.././2019

Gülbahar LEVENT

ONAY SAYFASI

Prof. Dr. Yücel CAN danışmanlığında **Gülbahar LEVENT** tarafından hazırlanan " Aile içi Şiddeti Önlemede Yasaların Önemi: 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun Örneği" adlı bu çalışma jürimiz tarafından Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

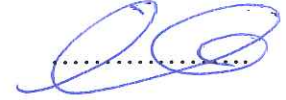
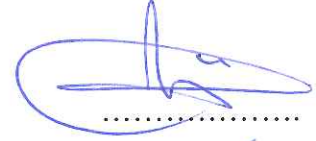
Tarih: 13/06/2019

JÜRİ :

Danışman : Prof.Dr. Yücel CAN

Üye : Dr. Öğrt. Üyesi Bahadır NUROL

Üye : Dr. Öğrt. Üyesi Mina FURAT

ONAY :

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulu'nun ..... Tarih ve ..... sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Doç. Dr. Emin Hüseyin ÇETENAK
Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

“Aile İçi Şiddeti Önlemede Yasaların Önemi: 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun Örneği” konulu yüksek lisans tezimi hazırlarken bu sürecin her aşamasında bilgi, öneri ve desteğini esirgemeyerek çalışmamı tamamlamama katkıda bulunan, fikir ve görüşleri ile beni destekleyen değerli danışman hocam Prof. Dr. Yücel CAN’ a, bu süreçte her türlü fedakarlığı göstererek beni cesaretlendiren, varlığına şükrettiğim kıymetli eşim Osman LEVENT’e, her zaman ve şartta desteklerini ve varlıklarını arkamda hissettiğim anneme ve babama, bana yüksek lisans serüvenimin en başında manevi desteğini esirgemeyen, bana bu yolda işaret taşı olan merhum dedem Hacı Hasan ALKANAT’a, varlıklarına şükrettiğim değerli aileme sonsuz teşekkür ederim.

Gülbahar LEVENT

Niğde, 2019

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

AİLE İÇİ ŞİDDETİ ÖNLEMEDE YASALARIN ÖNEMİ: 6284 SAYILI AİLENİN KORUNMASI VE KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN ÖNLENMESİNE DAİR KANUN ÖRNEĞİ

LEVENT, Gülbahar
Sosyoloji Anabilim Dalı
Tez Danışmanı: Prof. Dr. Yücel CAN
Haziran 2019, 123 Sayfa

4320 sayılı yasada bulunan eksiklikler giderilerek 6284 sayılı yasa oluşturulmuş ve 8 Mart 2012 tarihinde kabul edilmiştir. Bu çalışmanın temel konusunu da, bu yasa oluşturmaktadır. Bahsi geçen yasada, şiddete maruz kalan ya da şiddet görme potansiyeli bulunan kadın, çocuk aile fertleri ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan bireylerin korunması ve söz konusu bireylere yapılan şiddetin engellenmesi yolunda alınacak önlemlere dair temeller ve unsurlar düzenlenmektedir. 4320 sayılı yasadaki farklı biçimde evlilik birimi içerisinde bağlı olma unsuru ortadan kaldırılarak şiddete maruz bir kadın olma durumu yeterli görülmüştür. Birey onuruna yaraşır, adaletli, eşit ve birey hakları bağlamında hayata geçirilen bu oluşum şiddete maruz kalan kadınlar için önem teşkil eden bir yere sahiptir. Bu çalışmanın amacı da, aile içi şiddeti önlemede yasaların önemini ortaya koymaktır. Bu amaç çerçevesinde 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun Örneği ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: 6284 sayılı Kanun, Aile İçi Şiddet, Kadına Yönelik Şiddet

ABSTRACT

MASTER THESIS

THE SIGNIFICANCE OF LAW FOR PREVENTING DOMESTIC VIOLENCE: THE EXAMPLE OF LAW TO PROTECT FAMILY AND PREVENT VIOLENCE AGAINST WOMEN (LAW NO. 6284)

LEVENT, Gülbahar
Department of Sociology
Supervisor: Prof. Dr. Yücel CAN
Jun 2019, 123 pages

The deficiencies in the law no. 4320 were resolved and the law no. 6284 was legislated and accepted on 8 March 2012. This law constitutes the main subject of this study. Fundamentals and elements on the protection and prevention of violence against women, children and subjects of unilaterally insistent followers, who are victims of violence or potential violence, are regulated in the law mentioned. Unlike the law numbered 4320, the fact that the element of being affiliated within the marriage unit is removed from this law, and being a woman exposed to violence was deemed sufficient. This formation, which is devoted to the honor of the individual, is justified in the context of equal and individual rights, is of great importance for women. The objective of this study is to reveal the importance of laws for preventing domestic violence. In this regard, Law No. 6284 Law to Protect Family and Prevent Violence Against Women example is discussed.

Keywords: Law No. 6284, Domestic Violence, Violence Against Women

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
İÇİNDEKİLER	vi
GRAFİKLER LİSTESİ.....	x
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xi
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

TOPLUMSAL CİNSİYET KAVRAMI VE KADININ TOPLUMSAL STATÜSÜ

1.1. TOPLUMSAL CİNSİYET	5
1.1.1. Cinsiyet ve Toplumsal Cinsiyet Kavramı	5
1.1.2. Cinsiyete Yönelik Kalıp Yargılar	7
1.1.3. Toplumsal Cinsiyet Rollerini Oluşturan Faktörler	8
1.1.3.1. Ailenin Etkisi	8
1.1.3.2. Ailenin Öğrenim Seviyesi ve Annenin Çalışma Durumu.....	8
1.1.3.3. Arkadaşların Etkisi.....	9
1.1.3.4. Eğitim Materyalleri ve Kitle İletişim Araçlarının Etkisi	9
1.1.3.5. Oyuncakların Etkisi	9
1.1.4. Toplumsal Cinsiyet Kuramları.....	10
1.1.4.1. Psikanalitik Kuram.....	10
1.1.4.2. Sosyal Öğrenme Kuramı.....	10
1.1.4.3. Bilişsel Gelişim Kuramı.....	10
1.1.4.4. Toplumsal Cinsiyet Şeması Kuramı	10
1.2. KADININ STATÜSÜ VE TOPLUMSAL SORUNLARI	11
1.2.1. Türkiye’de Kadının Statüsü	11

1.2.1.1. Eski Türk Toplumunu	11
1.2.1.2. Osmanlı Dönemi Toplumunu	11
1.2.1.3. Cumhuriyet Dönemi Toplumunu	12
1.2.2. Kadının Toplumsal Sorunları	13
1.2.2.1. Cinsel Taciz	13
1.2.2.2. Şiddet	14
1.2.2.3. Kadın Cinayetleri	15
1.2.2.4. Diğer Sorunlar	15
1.3. ŞİDDET KAVRAMI VE KADINA YÖNELİK ŞİDDET	17
1.3.1. Şiddetin Tanımı	17
1.3.2. Şiddetin Türleri	21
1.3.3. Şiddetin Temelleri	23
1.3.3.1. Şiddetin Psikolojik Temelleri	23
1.3.3.2. Şiddetin Sosyal Temelleri	25
1.3.4. Kadına Yönelik Şiddetin Tanımı ve Türleri	27
1.3.4.1. Sözel Şiddet	28
1.3.4.2. Fiziksel Şiddet	28
1.3.4.3. Psikolojik Şiddet	29
1.3.4.4. Cinsel Şiddet	30
1.3.4.5. İdeolojik Şiddet	31

İKİNCİ BÖLÜM

AİLE KAVRAMI VE AİLENİN KORUNMASI

2.1. AİLE KAVRAMI	32
2.2. AİLE İÇİ ŞİDDET	33
2.2.1. Aile İçi Şiddetin Tanımı	33
2.2.2. Aile İçi Şiddet Kavramı ve Aile İçi Şiddeti Ortaya Çıkaran Nedenler	34

2.2.2.1. Toplumsal Nedenler.....	35
2.2.2.2. Ailevi Nedenler.....	36
2.2.2.3. Ekonomik Nedenler.....	37
2.2.2.4. Psikolojik ve Sosyal Nedenler.....	38
2.2.5. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Döngüsü.....	39
2.3. HUKUKİ BAKIMDAN AİLENİN KORUNMASI.....	39
2.3.1. Hukuk Karşısında Aile Kavramı.....	39
2.3.2. Türk Hukukunda Düzenlemeler.....	44
2.3.2.1. Anayasa.....	44
2.3.2.2. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, CEDAW ve Diğer Sözleşmeler...45	
2.3.2.3. Türk Ceza Kanunu (TCK).....	47
2.3.2.4. Medeni Kanun (MK).....	51
2.3.2.5. 4320 Sayılı Kanun.....	52
2.3.2.6. 6284 Sayılı Kanun.....	54

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KADINA YÖNELİK ŞİDDETLE MÜCADELE VE 6284 SAYILI AİLENİN KORUNMASI VE KADINA KARŞI ŞİDDETİN ÖNLENMESİNE DAİR KANUN

3.1. KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN GÜNCEL DURUMU.....	56
3.1.1. Dünyada Kadına Yönelik Şiddet.....	56
3.1.2. Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet.....	58
3.2. KADINA YÖNELİK ŞİDDETLE MÜCADELE.....	62
3.2.1. Dünyada Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Süreci.....	62
3.2.2. Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Süreci.....	64
3.3. 6284 SAYILI AİLENİN KORUNMASI VE KADINA KARŞI ŞİDDETİN ÖNLENMESİNE DAİR KANUN.....	68
3.3.1. Kanunun Amacı.....	68

3.3.2. Kanunun Kapsamı.....	69
3.3.2.1. Genel Olarak	69
3.3.2.2. Kadınlar.....	69
3.3.2.3. Çocuklar	70
3.3.2.4. Aile Bireyleri	70
3.3.2.5. Tek Taraflı Israrlı Takip Mağduru.....	71
3.3.3. Kanun Uygulama Şartları	73
3.3.4. Kanunun Dayandığı İlkeler.....	75
3.3.5. Kanunda Yer Alan Koruyucu ve Önleyici Tedbirler.....	76
3.3.6. Kanunun Uygulanma Usulü.....	78
3.3.7. Kanunun Eleştirisi.....	78
3.4. 6284 SAYILI KANUN’UN GETİRDİKLERİ	79
3.5. RAKAMLAR 6284 SAYILI KANUN ÖNCESİ VE SONRASI	82
3.6. 6284 SAYILI KANUN’UN EKSİKLERİ VE ÖNERİLER	87
SONUÇ.....	90
KAYNAKÇA.....	93

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1. 6284 Sayılı Kanun Kapsamında Asliye ve Aile Mahkemelerinde Onaylanan Kolluk Kuvvetleri Kararları.....	84
Grafik 2. Kadına Yönelik Şiddet Davaları.....	84
Grafik 3. Kadınların Toplumsal Sorunları.....	85

KISALTMALAR LİSTESİ

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
BAAK	: Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu
Bianet	: Bağımsız İletişim Ağı
BM	: Birleşmiş Milletler
CEDAW	: Kadına Yönelik Her Türlü Ayrımcılığın Engellenmesi Anlaşması
ÇATOM	: Çok Yönlü Toplum Birimleri
KASAUM	: Ankara Üniversitesi Kadın Problemleri İnceleme ve Uygulama Merkezi
KDV	: Kadın Dayanışma Vakfı
KSGM	: Başbakanlık Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü
m.	: Madde
M.Ö.	: Milattan Önce
MÇV	: Mor Çatı Vakfı
RTÜK	: Radyo ve Televizyon Üst Kurulu
ŞÖNİM	: Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri
T.C.	: Türkiye Cumhuriyeti
TCK	: Türk Ceza Kanunu
TDK	: Türk Dil Kurumu
TMK	: Türk Medeni Kanunu
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
WHO	: World Health Organization / Dünya Sağlık Örgütü

GİRİŞ

Toplumların varlıklarını sürdürebilmeleri için değerler, kişiler ve kuruluşlar arasında bir bütünlüğe ihtiyaç vardır. Söz konusu ihtiyacın varlığına karşın toplum yapısının sürekliliğini ve uyumunu tehdit eden durumlar açığa çıkabilmektedir. Farklılaşan ve değişen, başka bir ifadeyle; dinamik bir yapısı olan toplumun içerisinde toplum bütünlüğünü bozan durumlar ‘sosyal sorun’ olarak görülmektedir. Sosyal sorunlar, toplumsal yapı içerisinde farklı etkiler oluşturmakta ve ortaya çıkardıkları bahsi geçen etkiler ile bazı sıkıntıları da beraberinde getirmektedir. Bir bütün halinde değerlendirildiği zaman toplumsal yapıdaki, sosyal sorunların acil çözüm tekliflerini gerekli kılan patolojik durumlar olduğu görülmektedir.

Montesquieu insanların değişken karakterlerinden söz etmiş, sosyal problemlerin birçoğunu da bu değişken karakterlere bağlamıştır. İnsanları etkileyen toplumsal ve doğal birtakım koşullar, tarihsel süreç içerisinde birbirlerinden farklı birçok toplumun ve toplumsal kurumun ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Toplum yapısının bütünlüğü üzerinde tehdit oluşturan ve işleyişi engelleyen sosyal sorunların önem teşkil edenlerinden biri şiddettir. Türlü nedenler ile ve çoğunlukla şiddetin en kötü neticelerini kuvvetli şekilde yaşayan kişi, kimi zaman şiddeti meşru kılma eğilimi gösterirken kimi zaman da şiddetin varlığından yakınma eğilimi göstermektedir. Bu sebeple çoğunlukla tüm bireylerin, herhangi bir biçimiyle, şiddeti meşrulaştırdığı görülmektedir. Türlü biçimlerde -intikam, terbiye, savunma, ceza-meşru hale gelen şiddet, bireyin vazgeçilemeyen bir parçası olarak varlığını sürdürmektedir. Söz konusu süreç içerisinde şiddet olaylarından en fazla etkilenenler güçsüz taraflardır. Bu bağlamda erkekler ile kıyaslandığında, fiziki yönden daha güçsüz olan kadınların toplum yapısı içerisindeki ön kabullerin de etkisi ile tarih sürecinde dolaylı ve ya direkt olarak erkeklerin şiddetine maruz kaldıkları ifade edilebilmektedir.

Şiddet, insan vücudunun ruhsal ve fiziki bütünlüğüne zarar veren tüm tavırlar, şeklinde tanımlanabilmektedir. Şiddetin boyutu, çeşidi ve tarafı önemli olmaksızın kim tarafından kime uygulanır ise uygulansın bir hakkın ihlalidir. Toplumsal cinsiyetçilik algılarından etkilenmesi ve toplum içerisinde cinsiyet temelli eşitsizlik ilişkisi bağlamında şiddetin mağdur tarafı çoğunlukla kadınlardır. Toplumsal cinsiyetçilik bağlamında değerlendirildiği zaman, şiddet mağduru olan tarafın

çoğunlukla kadın olması, cinsiyet eşitsizliğine sebep olan kabullerin ve söylemlerin geleneksel değerlerin şiddet kaynağı olması temeline dayanmaktadır.

Kadına şiddet tarih süresince dönüşüme uğramış ancak bütünüyle tarih sahasından kalkan bir konu olmamıştır. Her çağda türlü biçimlerde karşı karşıya kalınan kadına yönelik şiddet eylemlerine yaşamın her döneminde rastlamak olasıdır. Tarih süresince en çok karşılaşılan ve yaygın olarak görülen şiddet türlerinden biri ‘aile içi şiddettir.’ İnsanın ortaya çıktığı andan itibaren kendini gösteren şiddet eylemleri bugünün dünyasında da global bir sorun olarak kabul edilmekte fakat alınan tedbirler yetersiz kalmaktadır.

Özellikle aile içi şiddetin geçmiş dönemde özel sahaya ilişkin bir konu olarak değerlendirilmesi sebebiyle söz konusu durumun toplumsal bir gerçeklik ve bir problem sahası olarak görülmeye başlaması gecikmiştir. Son zamanlarda yaşanan ve geneli ölüm ile neticelenen aile içi şiddet eylemleri de konu ile ilgili alınması gerekli olan tedbirler konusunda bir gecikmenin olduğunu ve yapılan müdahalelerin yeterli olmadığını göstermektedir.

Aile içi şiddet, alınan bütün kanun bazlı önlemlere karşın önüne geçilememiş ve şiddetin boyutu her geçen gün çoğalarak devam etmiştir ve hala etmektedir. Söz konusu problem uzun süren aşamalardan geçerek bugüne kadar gelmiştir. Yapılanmışlık seviyelerine, bilimsel gelişmelere ve yaşanan farklılaşmalara karşın bütün dünya ülkelerinde kadına yönelik aile içi şiddet halen kabul edilemez problemlerden biri olarak değerlendirilmektedir. Milletlerarası bağlamda; ‘Kadına Yönelik Her Türlü Ayrımcılığın Engellenmesi Sözleşmesi’, ‘Kadına Yönelik Her Türlü Ayrımcılığın Engellenmesi Sözleşmesine Ek İhtiyar Protokolü’, ‘Kadına Şiddetin Tasfiyesine Yönelik Bildirge’, ‘Pekin Eylem Sahası’, ‘Çocuk Haklarına İlişkin Sözleşme’ ve ‘Avrupa Konseyi Belgeleri’ ile kadına yönelik şiddet konusunda hukuki yapılanmalar yapılmıştır. Söz konusu yapılanmalar ile beraber problemin ortadan kaldırılmasına ilişkin girişimlerde bulunulmuş ve söz konusu duruma ilişkin türlü politikalar yapılandırılmıştır. Yapılandırılan politika ve kanun bazlı düzenlemeler sonucunda bazı gelişmeler kaydedilse de neticede kadına şiddet eylemlerinin bütünüyle engellendiği söylenemez. Başka bir ifadeyle; açığa çıkarılan türlü uygulama ve politikalara karşın kadına şiddet olgusu ortadan kalmamak ile beraber her geçen gün çoğalarak yaşanmaya devam etmektedir.

Pek çok ülke içerisinde görüldüğü gibi Türkiye’de de çoğalan şiddet eylemlerine ilişkin önlem alma gereksinimi söz konusu olmuştur. Aile içi şiddet eylemlerinin ve kadın cinayetlerinin çoğalması, beraberinde kadına şiddet ile mücadele politikaları içerisinde bazı yapılandırmaların yapılmasına da ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir. Türkiye içerisinde kadına ilişkin aile içi şiddetin engellenmesi amacı ile yürürlüğe dahil edilen ilk yasa 4320 sayılı Ailenin Korunması Hakkındaki Yasa’dır. Bu yasa ile birlikte aile içi şiddet problemi türlü önlemler ve hükümler bağlamında engellenmeye çalışılmıştır. Buna karşın uygulama konusunda yaşanan bazı negatifikler sebebiyle yeni bir düzenleme yoluna gidilmiştir. Bunun neticesi olarak 2011 senesi genel seçimlerinin ardından Kadından Sorumlu Devlet Bakanlığı’nın yerine Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı kurulmuştur. Bu gelişme ile birlikte sivil toplum örgütlerinin ve kamu kurumlarının çalışmalarıyla 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Engellenmesine İlişkin Yasa düzenlenmiştir. Bu düzenleme 8 Mart 2012 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulu’nda oy birliği ile kabul edilmiş ve 20 Mart 2012 tarihinde Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe dâhil edilmiştir.

6284 sayılı kanunla şiddet mağduru kadın ve çocukların korunması ile ilgili olarak mülga hale gelen 4230 sayılı Kanuna ek birtakım önlemlerin alındığı söylenebilir. 6284 sayılı Kanunun son şeklini almasında, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’nin Türkiye’yi tazminata mahkûm ettiği OPUZ- TÜRKİYE olarak bilinen davanın de önemli bir etkisi bulunmaktadır. Yani yasa ile birlikte, kadına karşı uygulanan şiddet ile mücadele konusunda ayrıntılı düzenlemeler yapılmıştır. Önceki yasadaki farklı olarak bahsi geçen önlemleri alma yetkisi hâkime ek olarak mülki amirlere ve ilgili kolluğa da verilmiştir. Bu durum önlemlerin alınmasını hızlandırmış özellikle ivedi çözüm gerektiren olaylarda mağduru daha iyi bir biçimde korunmasını sağlamıştır.

Yeni Kanunla birlikte önceki kanunda ayrıca suç olarak düzenlenmiş olan tedbir kararına aykırılık, suç olmaktan çıkarılmış bunun yerine zorlama hapsi getirilmiştir. Yeni Kanunun yapımı sırasında hem komisyonlarda hem mecliste hem de doktrinde, Kanunda yer alan “Aile” veya “Ailenin Korunması” kavramı üzerine yoğun tartışmalar yaşanmıştır. Bu kavramlara getirilen eleştiriler genel olarak söz konusu ifadelerin yalnızca resmî devlet nikâhıyla evli olanları koruduğu noktasında yoğunlaşmıştır. Ancak söz konusu kanun ile yalnızca evlilik birliğinden kaynaklanan şiddetin engellenmesi değil, bir evlilik birliğinden bağımsız olarak maddede belirtilen şiddet mağdurlarının korunduğu söylenebilir. Bu durum, CEDAW’ın taraf devletlere

yüklediği “kadınların medeni durumlarına bakılmaksızın” gerekli tedbirlerin alınması yükümlülüğüyle de paralellik göstermektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

TOPLUMSAL CİNSİYET KAVRAMI VE KADININ TOPLUMSAL STATÜSÜ

1.1. TOPLUMSAL CİNSİYET

1.1.1. Cinsiyet ve Toplumsal Cinsiyet Kavramı

Cinsiyet, toplumsal ve biyolojik birçok noktada işlevlere sahip olan bir kavram olarak görülmektedir. Nüfus dağılımının ve artmasında dengeleri değiştirebilecek özelliği olan erkek veya kadın olma durumu, eşitsizliğin ve cinsiyete dayalı toplumsal ayrımcılığın da konularından biri olmaktadır. Bireyler biyolojik cinsiyetleri ve toplumsal cinsiyetleri bağlamında değerlendirilmektedirler. Kadın veya erkek olmak biyolojik bir kavram olarak doğuştan gelen bir durum olarak görülmektedir. Buna karşın kadınlık veya erkeklik kültürel bir yapılanmayı göstermektedir (Heşşen, 2010, s. 14). Toplumda kadınlık ve erkeklik ile kadın ve erkek aynı şey olarak görülmemektedirler. Kadın veya erkek olmak biyolojik olarak ince, kalın, güçlü, zayıf, doğurgan ve doğurgan değil şeklinde değerlendirilmektedir. Biyolojik cinsiyetlerin sadece bu kısmıyla ilgilenmektedir.

Bazı biyolojist anlayışa göre toplumsal olarak belirlenen cinsiyet rollerinin ön koşulu biyolojik cinsiyet olarak görülmektedir (Acar Savran, 2009, s. 294). Bu sebeple doğanın bireylerin cinsiyetlerini kapsadığı, toplumsal olduğu ama salt toplumsala dönüşmediği söylenmektedir. Erkek bireylerden çocuk doğurmalarını beklememek talaşla duvar boyamamak şeklinde ifade edilmektedir (Acar Savran, 2009, s. 297-298). Bu durum biyolojik cinsiyetin getirdiği ayrımcılığın önemszenmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Çünkü bireylerin cinsiyetlerinin göz ardı edildiği durumlarda, bir bedene sahip yaratıkları olduklarının göz ardı edileceği düşünülmektedir (Wallace & Wolf, 2004, s. 446).

Bazı insanlar biyolojik kabullerin karşısında yer almaktadırlar. Onlara göre toplum, insanların dişi ve eril bireylerden kadın ve erkeğe dönüşmesine sebep olmaktadır. Toplumsal cinsiyetin biyolojik cinsiyete göre çok daha geniş olduğunu

söylemektedirler. Bireyin sahip olduğu biyolojik cinsiyetin bir sonuca sebep olması gerekmemektedir (Giddens, 2012, s. 505).

Bireylerin kadınsı ve erkeksi olarak tanımlanmasında toplumsal cinsiyetin psikososyal özellikleri rol oynamaktadır (Hepşen, 2010, s. 13). Toplumsal sebeplerle oluşan kadınsılık ve erkeklik kavramları zamana ve mekana göre farklılık gösterebilmektedirler. Kültür farkı nedeniyle farklı coğrafyalarda kadınlardan ve erkeklerden beklenenler de farklı olmaktadır. Kadınlık ve erkeğin bazı davranış ve eğilimleri, kimi teorilere göre biyolojik yani evrensel görülmektedir. Kadınların cinsellik ve üreme konusunda tek eşliliğe, erkeklerin ise çok eşliliğe yönelmeleri buna örnek verilebilmektedir. Evrimsel psikoloji genetik olarak erkeğin poligamik ve kadının monogamik olduğunu söyleyerek bu örneği normalleştirmektedir. Bu farklılığın da kadının doğurabilme ve erkeğin doğurtabilme özelliklerinden oluştuğunu söylemektedir (Tarhan, 2005, s. 45). Giddens (2012) evrensel de olsa mizaci bir davranışın biyolojik bir kökten geldiğini söylemenin doğru olmadığını söylemektedir. Ayrıca Delphy, eril ve dişi bedenleriyle dünyaya gelen bireylerin toplumsal cinsiyetlerinin biyolojik bedenleriyle alakasının olmadığını söylemektedir. Biyolojik ve anatomik olanın toplumsal bir anlam taşımadığını ileri sürmektedir (Acar Savran, 2009, s. 281).

Tarihsel süreçte toplumsal olarak oluşturulmuş pasif olma, savunma, sakınma ve korunma gibi kadına yönelik roller toplumsal ayrımcılığın kadın üzerinden gösterilebilecek örnekleri arasında yer almaktadırlar. Butler'a göre, tecavüz hakkında konuşma şekli, cinsiyet rollerinin oluşmasında iktidarın ve politikanın etkisi olduğunu göstermektedir. Tecavüze uğramak isteyen bir kadının, gece geç saatte sokakta tek başına dolaştığı savunulmaktadır. Çünkü bir kadının o saatte evde kocasıyla oturuyor olması gerekmektedir. Yine de kadına bir şekilde el konmaktadır. Bu durumun kadının cinsiyetinden gelen bir özellik olduğu düşünülmektedir (Acar Savran, 2009, s. 269).

Erkeklerin kadın bedeni üzerinde bir iktidarının olduğu düşünülmektedir. Erkekler kadınlar üzerinden güç duygularını tatmin etmektedirler. Bu güç kaybı korkusu, gerilimlere sebep olmaktadır. Bu gerilim de toplumda, kadın üzerinde cinsiyetçi yaklaşımları göstermektedir (Kandiyoti, 1997, s. 75).

1.1.2. Cinsiyete Yönelik Kalıp Yargılar

Walter Lippman kalıp yargı kavramını ilk kez kullanmış ve psikolojik açıdan ele almıştır. Lippman'a göre kalıp yargı insanların daha önce görmüş oldukları görsellerin doğru ya da yanlış fark etmeksizin kafalarında bir resim oluşturması olarak tanımlanmaktadır.

Bireylerin cinsiyetleriyle bağlantılı olarak cinsiyete yönelik kalıp yargılar oluşturulmaktadır. Bunlar basit genellemelerden meydana gelmektedirler. Bu kalıp yargılar, kadınların ve erkeklerin toplumda nasıl davranmaları gerektiğini belirlemektedirler. Ayrıca bunlar, insanların cinsiyetlerine göre davranışlarının şekillenmesi gerektiği düşüncesini ortaya çıkarmaktadırlar. Toplum tarafından kabul edilen kalıp yargılar bireysel davranışlara dönüştürülmektedirler.

Kadının güçsüz ve erkeğin güçlü olduğunu belirten kalıp yargılar bulunmaktadır. Toplumdaki kadınla ilgili kalıp yargılar, kadınların ev işlerini yapması, çocuklarına bakması, duygusal fedakar ve ağırbaşlı olması şeklinde örneklenebilmektedirler. Cinsiyete bağlı kalıp yargılar erkekleri kadınlardan daha farklı şekilde göstermektedirler. Kadını daha güçsüz gösteren bu kalıp yargılar, erkeğin kazandığı parayı eve getiren, güçlü olan ve duygusal zayıflıklar göstermeyen birey konumunda olmasına sebep olmaktadır.

Kalıp yargıların kadınlar kadar erkekler üzerinde de sınırlayıcı ve zorlayıcı etkileri bulunmaktadır. Erkeklerin duygularını göstermelerini zayıflık olarak niteleyen kalıp yargılar, kadınları sindirirken erkekleri de duygularını gösterme konusunda başarısız konuma sokmaktadır.

Kalıp yargılar, sadece geleneksel kadın ve erkek imajları üzerinde değil 21. yüzyıl modern kadın kavramı üzerinde de şekillenmektedirler. Kadınların işgücüne dahil olmalarıyla birlikte bu konuyla alakalı kalıp yargılar da oluşmuşlardır. Buna göre toplum kadınların çalışmasını alışveriş bağımlısı olmalarına bağlamakta ve vakit geçirmek için çalıştıklarını söylemektedir. Ayrıca toplum kadınların sanatla ilgili olmalarını, ciddi işlerde çalışmamalarını ve eğlenmek için çalışmalarını beklemektedir. Modern erkek üzerindeki toplum beklentileri ise geleneksel erkeğe

oranla kadını daha az sahiplenen erkek olmak şeklinde örneklenebilmektedir. Ayrıca bu erkeklerin sporla, futbolla ilgilenmeleri ve sanatla ilgilenmemeleri beklenmektedir.

Türkiye'de de dünyanın geri kalanında olduğu gibi toplumsal cinsiyete yönelik kalıp yargılar bulunmaktadır. Bireylerin bu yargıları içselleştirip normal karşılamaları bu yargıların varlığından daha tehlikeli görülmektedirler. Örneğin toplumda gülerken ses çıkarmamaya çalışan kadınlar bu normalleştirilmenin sonucu olarak ortaya çıkmaktadırlar.

1.1.3. Toplumsal Cinsiyet Rollerini Oluşturan Faktörler

1.1.3.1. Ailenin Etkisi

Aile, bireyleri her alanda etkilemektedir. Toplumsal cinsiyet rolünün oluşmasında da her şeyden önce aile etkili olmaktadır. Aileler, çocuklarını dünyaya geldikleri andan itibaren biyolojik cinsiyetlerine göre yetiştirmeye çalışmaktadırlar. Bu cinsiyetlerin verdiği gereklilikleri yerine getirmektedirler. Böylece çocuk, kendisinden beklenen toplumsal cinsiyetin biyolojik cinsiyetiyle paralel olması için teşvik edilmektedir.

1.1.3.2. Ailenin Öğrenim Seviyesi ve Annenin Çalışma Durumu

Ebeveynlerin eğitim seviyeleri ve annenin çalışıp çalışmaması çocukların toplumsal cinsiyet rolü kazanmalarında oldukça etkili olmaktadır.

Çocukların kadın-erkek eşitliğini kavrayabilmesi, ebeveynlerinin öğrenim düzeyleri arttıkça olmaktadır. Annesi çalışan çocuklar, annelerinin de babaları gibi iş hayatında olmasının normal olduğu düşüncesiyle yetişmekte ve böylece kadınların çalışmasının normal olduğunu kadın ve erkek arasında bir statü farkı bulunmadığını kavrayabilmektedirler.

1.1.3.3. Arkadaşların Etkisi

Çocukların aileden arta kalan tüm zamanlarını geçirdikleri arkadaş çevreleri, cinsiyet rolü kazanma evrelerinde oldukça önem arz etmektedir. Çocuklar arkadaşlarından etkilendiklerinden, arkadaş ortamındaki çocukların aileleri, yetiştikleri ortamın eşitlikçi olup olmadığı, kendi cinsiyet rolü kazanımında karşılaştıkları ve ailelerinin eğitim düzeyleri de önemli görülmektedirler.

1.1.3.4. Eğitim Materyalleri ve Kitle İletişim Araçlarının Etkisi

Çocukların toplumsal cinsiyet kazanma evrelerinde, eğitim materyallerinin kızlara ve erkeklere farklı şekilde hazırlanmaları çocukları etkilemektedir. Çocukların toplumsal cinsiyet algısında kızlara pembe ve erkeklere mavi kalem alınması bile etki yaratmaktadır.

21. yüzyılda çocuklar vakitlerinin büyük bir kısmını televizyon başında geçirdiğinden kitle iletişim araçları da toplumsal cinsiyet kazanım sürecini etkilemektedirler. Kitle iletişim araçlarına da yansımış olan kalıplaşmış toplumsal cinsiyet yargıları, diziler, çizgi filmler ve reklamlar aracılığıyla çocuklara aktarılmaktadırlar. Gıda reklamlarında sunulan anne modelleri, çocukların anne kavramını evde duran ve yemek yapan kadın olarak algılamalarına sebep olmaktadır.

1.1.3.5. Oyuncakların Etkisi

Oyuncaklar, çocuk doğduğu andan itibaren onun biyolojik cinsiyetine göre şekil almaktadırlar. Kız ve erkek çocuklarının toplumsal cinsiyet kazanma evrelerinde uygun kimlik kazanabilmeleri için farklı oyuncaklar alınmaktadır. Toplumsal cinsiyet rolü kazanma evresinde kız çocuklarına bebek ve erkek çocuklarına araba, silah gibi oyuncaklar alınması çocuklarda etki uyandırmaktadır. Kız ve erkek çocuklarının oyuncakları arasında bu güç farkı erkek çocuklarında erkeklerin güçlü olanlar olduğu algısı yaratmaktadır.

1.1.4. Toplumsal Cinsiyet Kuramları

1.1.4.1. Psikanalitik Kuram

Bireylerin kadınsılık ve erkeksiliğe nasıl yöneldiklerini ilk kez psikolog Sigmund Freud ele almıştır. Freud çalışmasında toplumsal ve biyolojik etmenlerden bahsetmiştir. O, cinselliği doğuştan gelen bir güdü olarak görmektedir. İnsanların doğuştan biseksüel olduklarını ve biyolojik cinsiyetleriyle bağlantılı olarak toplumsal cinsiyet kimliklerinin özdeşleşme sürecinde oluştuğunu söylemektedir.

1.1.4.2. Sosyal Öğrenme Kuramı

Sosyal öğrenme kuramına göre öğrenme süreci iki yolla gerçekleşmektedir. Edimsel ile model alma ve taklit yollarıyla gerçekleşebilen öğrenme, toplumsal cinsiyet rollerinin oluşumunda da etkili olmaktadır. Çocuğun cinsiyetine göre davranması sonucu ödüllendirilmesi onun bu davranışları sürekli hale getirmesine sebep olmaktadır. Böylece edimsel koşullanma ile öğrenme gerçekleşmektedir. Ayrıca bu öğrenmenin bir parçası olarak çocuk cinsiyetine uygun olmayan davranış gösterdiğinde cezalandırılmaktadır (Korkmaz, 2018). Model alma ve taklit ederek öğrenmede kız çocukları annelerini ve erkek çocukları da babalarını model alıp taklit ederek toplumsal cinsiyet davranışlarını öğrenmektedirler.

1.1.4.3. Bilişsel Gelişim Kuramı

Toplumsal cinsiyet rolünün kazanım süreci bilişsel gelişim kuramına göre çocuğun bilişsel süreçleri ile açıklanmaktadır. Çocuk, sosyalleşme sürecine aktif olarak katıldığı için kendi cinsiyet rolünü edinmeden kendisi sorumlu olmaktadır. Bu kazanım süreci kendini sosyalleştirme şeklinde tanımlanmaktadır.

1.1.4.4. Toplumsal Cinsiyet Şeması Kuramı

Bu kuram Sandra Lipsitz Bem tarafından ileri sürülmüştür. Ona göre çocuk, toplum cinsiyet rolü kazanma sürecinde davranışları kadınsı ve erkeksi olarak gruplandırmaktadır. Bu kuramda şematik bir öğrenme şekli vurgulanmaktadır. Bu

sayede çocuk cinsiyetleri ayrıştırılmayı öğrenmekte ve kendine toplumun beklentilerine göre bir cinsel kimlik edinmektedir (Güldü & Kart, 2009, s. 106).

1.2. KADININ STATÜSÜ VE TOPLUMSAL SORUNLARI

1.2.1. Türkiye’de Kadının Statüsü

1.2.1.1. Eski Türk Toplumunu

Kadın, eski Türk toplumlarında çok önemli bir yere sahiptir. İskitler, ilk Avrupa devletlerini kuran kavim olarak bilinmektedirler. Birçok kaynakta bu kavimde Tomris adında bir kadın imparatorun olduğu geçmektedir. Ayrıca bu kavimde kadınlar, erkekler kadar güçlü ve usta savaşçılar olarak bilinmektedirler. İskitler kavminde, dini hayatta da kadın ön plana çıkmaktadır. Dini hayatta yer alan tanrıçalar, kadının önemini gösteren semboller olarak düşünülmektedirler. Eski Türk toplumlarında kadına verilen önemin büyüklüğü, kadının tanrıça şeklinde kutsal bir varlık olarak ifade edilmesiyle anlaşılabilir (Kaçar, 2007, s. 43).

Hunlarda, erkekler savaşla, hayvan işleriyle, kemikten, madenden eşya yapımıyla uğraşırken, kadınlar yemek, çocuk ve keçe yapımıyla ilgilenmişlerdir. Göktürk toplumunda ise kadınlar, erkekler kadar önemli bir konumda bulunmaktalardı. Hatun olarak adlandırılan Hakan eşleri, Hakanlar gibi devlet adamı donanımıyla yetiştirilmekteydi. Hatunlar, gerekli durumlarda devlet başkanlığı yapabilmekteydi. Ayrıca kadın-erkek eşitliğinden Göktürk destanlarında da bahsedilmektedir (Kaçar, 2007, s. 44).

1.2.1.2. Osmanlı Dönemi Toplumunu

Kadınlar, Osmanlı döneminde sınırlı haklara sahipti. İslam hukuku sebebiyle kadınlardan itaat etmeleri beklenmiştir. Bu da kadın-erkek eşitliğinin Osmanlı toplumunda olmadığını göstermektedir. Kadınlar, Kanuni ve Üçüncü Selim dönemlerinde çalışma hayatına girebilmişlerdir. Ayrıca bu dönemde kadınların kılık kıyafetleri ve sosyal hayattaki konumlarıyla ilgili düzenlemeler yapılmıştır. Osmanlı toplumunda, kadınların eğitim haklarının ellerinden alınması en önemli kadın-erkek

eşitsizlikleri arasında görülmektedir. Kadınlar, Tanzimat'a kadar sadece sübyan mekteplerine gidebilmişlerdir. Eğitim hayatına resmi olarak girmeleri Tanzimat Dönemi sayesinde olmuştur. Eğitim, hukuk, ekonomi, siyaset, edebiyat gibi her alanda kadın-erkek eşitliğinden bahsetmek Osmanlı toplumunda imkansız olarak kalmıştır. Tanzimat'ın getirdiği düzenlemeler de kalıplaşmış yargıların değişmesini sağlayamamış ve kadınlar neredeyse insani her haktan mahrum kalmışlardır (Kaçar, 2007, s. 64-65).

1.2.1.3. Cumhuriyet Dönemi Toplumu

Cumhuriyet döneminde neredeyse her alanda değişiklikler yapılmıştır. Kadın hakları da değişiklik yapılan alanlarda biri olmuştur. Atatürk, cumhuriyetin ilk döneminde yapılan değişikliklerin belirleyicisidir. İlk olarak eğitim sorunlarının ortadan kaldırılması için çalışılmıştır. Sonrasında çok evlilik yasaklanmış, evlenme yaşına sınır getirilmiş, resmi nikâh zorunlu hale gelmiş ve erkeğin tek taraflı boşanma hakkı kaldırılmıştır. Ayrıca dönemin en önemli değişiklikleri kadınların sosyal hayata katılmaları için çalışılması ve kadınlara seçme ve seçilme hakkının tanınması olarak görülmektedir.

Kadının toplumdaki konumu, kırdan kente göçlerin yaşandığı 1950-1980'li yıllar arasında bu durumdan oldukça etkilenmiştir. Kadınların kent hayatına alışma süreçleri 1970'lere kadar sürmüştür. Sanayileşme hareketiyle yakalanılmaya çalışılan çağdaş değerler aile yapısını ve kadının aile içindeki rolünü de etkilemiştir. 1950'li yıllardan itibaren kadınların çalışma hayatlarında önemli yenilikler olmaya başlamıştır. Kadınların görev ve konumlarına yönelik kamu yönetiminde herhangi bir kısıtlayıcı yasa bulunmamaktadır. Buna rağmen bazı işlerin ve kanunların tercih edilmediği görülmektedir.

Kadınlar, 21. yüzyıl Türkiye'sinde artık daha bilinçli, kendi hakları konusunda daha bilgili ve haklarını sesli bir şekilde arayabilecek kadar cesur olmaktadır. Birçok kuruluş kadın hakları amacıyla faaliyet göstermektedir. Özellikle kadına şiddet ve kadın cinayetleri üzerinde duran bu kuruluşlar, bu olayların engellenmesi için çalışmalar yapmaktadırlar. Türkiye'de kadın hakları ve kadın-erkek eşitliği konusunda

istenilen konuma gelinemediğın kanıtı olarak bu kuruluşların varlıkları gösterilmektedir.

Türkiye'de kadına şiddet ve kadın cinayetleri batı kesimlerde daha az olsa da hala devam etmektedir. Kadınların günlük yaşantılarında dahi toplumsal cinsiyet kalıpları karşlarına engel olarak çıkmaktadırlar. Bu kalıp yargılar sebebiyle, kadınlar eve geç saatte geldiklerinde kınanmakta, toplum içinde yüksek sesle güldüklerinde ayıplanmakta ve hatta kadın kelimesiyle tanımlanmaları bile bazı sorunlara yol açmaktadır. Türkiye'de kadının konumunda bu konuların önemi bulunmaktadır. Bu sebeple sonraki bölümlerde bu konular açıklanacaktır.

1.2.2. Kadının Toplumsal Sorunları

1.2.2.1. Cinsel Taciz

Cinsel taciz kavramının tanımlanması oldukça zor olmaktadır. Ayrıca sınırlarını belirlemek güç görünmektedir. Bir kadını ya da kişiyi utandıracak veya küçük düşürecek sözler sarf etme, davranışta bulunma, cinsel içerikli istek ve dokunma faaliyetleri cinsel taciz olarak tanımlanabilmektedirler. Cinsel tacizin, kişiye göre farklı nitelendirilebilseler de cinsel içerikli istenmeyen davranışlar, sadece cinsel içerikli değil kadına ve erkeğe cinsiyetinden ötürü gösterilen istenmeyen davranışlar ve işyerinde cinsiyet ayrımcılığına yönelik davranışlar olması gibi özellikleri bulunmaktadır (Durmuş, 2004, s. 62).

Kadın cinselliğiyle ilgili olan cinsel taciz, Türkiye'de oldukça sık görülmektedir. Cinsel taciz olayları 2003 yılından bu yana artmaktadır. 2011 yılında yapılan bir araştırmaya göre cinsel taciz suçlarının en çok olduğu iller 461 tecavüz, 656 istismar ve 291 taciz davasıyla Adana, 432 tecavüz, 548 istismar ve 473 taciz davasıyla Antalya, 354 tecavüz ve 438 taciz davasıyla Konya, 253 tecavüz, 374 istismar ve 273 taciz davasıyla Kayseri olarak sıralanmaktadır. Ayrıca Gaziantep'te 558, Bursa'da 545 ve Mersin'de 500 çocuk istismarı davası açılmıştır (Şener, 2018).

Türkiye'de 2010 yıllardan sonra tacize yönelik tepkiler artmıştır. Tecavüz girişiminden sonra öldürülen Özgecan Aslan, 11 Şubat 2015 tarihinde bu tepkilerin

Türkiye’de bir çığlık haline gelmesini sağlamıştır. Ekşi Sözlük, Türkiye’nin en çok takip edilen web sitelerinden biridir. Bu sitede Nisan 2014 yılında “Bir Türk Kadınının Taciz Günlüğü” adlı bir başlık açılmıştır. Kadın sözlük kullanıcıları, Özgecan Aslan’ın öldürülmesinden sonra bu başlıkta başlarından geçen olayları yazıya dökmüşlerdir.

Ayrıca #sendeanlat etiketiyle en çok kullanılan sosyal ağlardan biri olan Twitter’da bir kampanya başlatılmış ve kadınlar bu etiket altında başlarından geçenleri anlatarak bu konuyu dikkat çekmeye çalışmışlar ve başarmışlardır.

1.2.2.2. Şiddet

Kadına şiddet, Türkiye'nin kadın sorunlarının ilk sıralarında yer almaktadır. Aşağıda, kadına yönelik şiddet istatistiklerinden bazılarını yer verilmiştir:

- Ankara’da 1995 yılında Kadın Dayanışma Vakfı’nın gecekondularda yaptığı bir araştırmada kadınların %97’sinin kocalarından şiddet gördüğü ortaya çıkmıştır.

- Ayrıca başka bir araştırmada sadece kocaların, nişanlıların, erkek arkadaşların ve erkek kardeşlerin değil kadınların %58’ine akrabaların da şiddet uyguladığı görülmüştür.

- 695 kadınla yapılan bir araştırmada kadınların %54’ü ailelerinden şiddet gördüklerini söylemişlerdir. Şiddet gördüğünü söyleyen kadınların %35,2’si ise en az 4 yıldır şiddete maruz kaldıklarını belirtmişlerdir. Bu araştırmaya göre kadınların %42,3’ü dayığa, %40,1’i tehdit ve küfür, %12,6’sı yaralanmaya, %3,2’si cinsel taciz ve tecavüze, %1,4’ü eve kapatılmaya ve %0,4’ü de öldürülmeye maruz kalmaktadırlar. Ayrıca araştırma yapılan kadın grubunun %40,4’ü çocuklarına da şiddet uyguladığını ifade etmiştir.

- 112 kadınla görüşülen başka bir araştırmada, kadınların %91,1’i kocalarından, %8,9’u da babalarından şiddet gördüklerini söylemişlerdir. Bu kadınların %43,4’ünün morarma, yaralanma, %44,3’ünün kırık veya ağır yaralanmalar sebebiyle hastanelik olma ve %13’ünün de çocuk düşürme şeklinde bedensel

şikayetleri olduğu saptanmıştır. Ayrıca şiddete uğrayanların % 37,5'i 11 yıldan fazla süredir, % 28,6'sı 6 - 10 yıldır, % 23'ü ise 1 - 5 yıldır şiddet görmektedir.

- 1997 yılında Aile Araştırma Kurumu ve Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı kadınlar üzerinde bir araştırma yapmışlardır. Bu araştırmaya göre kadınların %45,8'inin balayı döneminin sonunda, %1,3'ünün ilk çocuklarına hamile oldukları zaman ve %9,9'unun da doğumdan sonra şiddete maruz kaldıkları ortaya çıkmıştır.

1.2.2.3. Kadın Cinayetleri

Türkiye'nin en büyük sorunlarından biri kadın cinayetleri olarak görülmektedir. Bununla beraber kadın cinayetleri her geçen gün artmaktadır. Bir erkek eşinden su istediği zaman eşinin suyu getirmemesi sebebiyle bile eşini öldürebilmektedir. Anıt Savaş tarafından açıklanan verilere göre 2009'da 105, 2010'da 165, 2011'de 121, 2012'de 139 ve 2013'te 228 kadın öldürülmüştür (Milliyet Gazetesi, 2018). Ayrıca 2014'te bu sayı 281'e yükselmiş ve 2015'in henüz 6. ayı tamamlanmamışken bu sayı çoktan 100'ü geçmiştir (Haber7, 2018).

Kadın cinayetleri işleyen erkeklere iyi hal indirimleri verilmesi sebebiyle kadınlar sosyal medyada paylaşımda bulunup seslerini duyurmaya çalışmaktadırlar. Özgecan Aslan'ın 11 Şubat 2015'te öldürülmesi Türkiye'de bir farkındalık yaratmış ve kadınların kendilerine yönelik şiddeti, tacizleri ve cinayetleri daha sesli dile getirmelerini sağlamıştır. Ayrıca bu sayede bu sorunları ortadan kaldırmak için birçok kampanya başlatılmıştır.

1.2.2.4. Diğer Sorunlar

Türkiye'de kadınlar şiddet, taciz, tecavüz ve öldürülmelerin haricinde toplumsal cinsiyetle alakalı kalıp yargılardan kaynaklanan birçok problemle karşılaşmaktadırlar.

Kadınların eğitim hakları, ülkenin batısında daha az olsa da engellenmektedir. Bu da diğer sorunların en önemlilerinden biri olarak görülmektedir. Bazı yerlerde işler daha da abartılarak kız bebekleri doğdukları anda öldürülmektedirler. Kadınların

eğitim aldıklarında iffetlerini kaybedeceği dűşüncesinin hakim olduğu yerlerde kız çocukları okula gönderilmemektedir.

Kadınlar, toplumsal cinsiyetle alakalı bu kalıp yargıları normalleştirip bu kısıtlamalara ayak uydurmaya başlamışlardır. Örneğin bazı kadınların toplum içinde yüksek sesle gülmemesi bu durumun sonucunda oluşmuştur.

Türkiye gibi gelişmekte olan ülkeler ve gelişmemiş ülkelerde bekaret hala tabu olarak görölmektedir. Bunun yanında kadınların da çoğunluğu bunu normal kabul etmektedirler. Çok sayıda kadın, evlenmeden önce cinsel ilişki yaşadığı ya da doğuştan bekaret zarı bulunmadığı sebebiyle evliliğinin ilk gecesinden sonra öldürölmüştür. Toplumda bekaret tabusu kadınların, evlenilecek kadın ve eğlenilecek kadın şeklinde kategorize edilmelerine sebep olmaktadır.

Bunların yanında kadınların kıyafetleri de topluma göre iffetli ve iffetsiz şeklinde kategorize edilmektedirler. Topluma uygun kıyafetler giymeyen kadınlar iffetsiz olarak etiketlenmekte ve bu kadınların tacizi ve tecavüzü hak ettikleri söylenmektedir.

Toplumda kız, kadın ve bayan kelimelerinin kullanımlarıyla alakalı da sorunlar bulunmaktadır. Bazı insanlar kadınlarda bekaret varlığına göre kız ve kadın ayırımı yapmaktadırlar. Kadınların bedensel ve özel bir farklılık sebebiyle bu şekilde ayrılması oldukça rahatsız edici görölmektedir. Ayrıca bu durum kadın sözcüğünü kullanmanın ayıp olduğu algısı yaratmakta ve insanların kadın sözcüğünü kullanmaktan çekinip bayan sözcüğünü kullanmalarına sebep olmaktadır.

Kadınların yaşadığı sorunların en önemlilerinden biri, toplumun kalıp yargılarını normalleştirmiş hemcinsleri tarafından yargılanmaları olarak görölmektedir. Kadınların sorunlarının temelini toplumun kadınları güçsüz, erkekleri kadınlardan daha zeki görmesi oluşturabilmektedir. Bu duruma başarılı kariyer sahibi kadınların kötü anne olarak görölmeleri ve kadınların trafikte aşağılanmaları örnek olarak gösterilebilmektedir.

1.3. ŞİDDET KAVRAMI VE KADINA YÖNELİK ŞİDDET

1.3.1. Şiddetin Tanımı

Şiddet, Türk Dil Kurumu (TDK) Terimler Sözlüğünde, “Karşıt görüşte olanlara, kaba kuvvet kullanma” (TDK, 2018). şeklinde tanımlanmaktadır. Büyük Türkçe Sözlükte ise “Müsamaha etmemek, sert davranmak” olarak ifade edilmektedir (Doğan M. , Büyük Türkçe Sözlük, 2005, s. 1216). Başka bir tanımda şiddetin, bilinçli bir şekilde üstünlük kurmak amacıyla yapılan sözsel, cinsel, fiziksel, psikolojik ve ekonomik zarar verme davranışı olduğu söylenmektedir (Köşgeroğlu, Ünlüce, Halıcı, & Özerdoğan, 2009, s. 9).

Şiddet Fransızcada kişilerin güç ve baskı uygulayarak istedikleri bir şeyi yaptırması şeklinde ifade edilmektedir (Kocacık, Şiddet Olgusu Üzerine, 2001, s. 2). Tüm bu tanımlar şiddetin, kişilere istemedikleri şeyleri yaptırma, bedensel zarar verme ya da psikolojik olarak çöktürme şeklinde olduğunu göstermektedir.

Başka bir tanımda şiddetin kişilerin kin, nefret ve öç duygularının tatmin edilmesi için bir cezalandırma yöntemi olduğu söylenmektedir (Tuncay, 2000, s. 245). Bu tanım üzerinden şiddetin, kişilerin taşıdıkları bu duyguların yoğunluğuna göre şiddet boyutlarının değişebileceği, olayların öldürmeye kadar varabileceği bir yapısı olduğu düşünülmektedir. Karınca'ya göre insanların maddi ve manevi zarar verme davranışları şiddet olarak tanımlanmaktadır (Karınca, 2010, s. 1). Karınca, kadınların şiddet gördükleri süre boyunca maddi ve manevi bir yıkım yaşadıklarını söylemektedir. Sezen, şiddeti, insanların diğerleri üzerindeki fiziki ve psikolojik baskı oluşturan davranışları olarak ifade etmektedir (Sezen, 2012).

Şiddet, Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'da:

“Kişinin, fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik açıdan zarar görmesiyle veya acı çekmesiyle sonuçlanan veya sonuçlanması muhtemel hareketleri, buna yönelik tehdit ve baskıyı ya da özgürlüğün keyfi engellenmesini de içeren, toplumsal, kamusal veya özel alanda meydana gelen fiziksel, cinsel, psikolojik, sözlü veya

ekonomik her türlü tutum ve davranışı” olarak ifade edilmektedir (Resmi Gazete, 2012).

1993 yılında Birleşmiş Milletler (BM) Genel Kurulu, kadına yönelik şiddetin yok edilmesi bildirgesinde şiddeti, cinsiyete bağlı olarak ortaya çıkan, kadınlarda, fiziksel, cinsel, psikolojik, herhangi bir zarar ve üzüntü oluşturan veya özel ve kamu hayatında ortaya çıkararak bu üzüntü ve zarar sonucunu doğurabilen her türlü davranış, tehdit, baskı veya özgürlüğün keyfi olarak engellenmesi şeklinde tanımlamıştır (T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2012).

Birleşmiş Milletler (BM), 4. Dünya Kadın Konferansı Eylem Platformu ve Pekin Deklarasyonunda kadına yönelik şiddeti, cinsiyete dayalı, toplum önünde veya özel hayatta meydana gelen, kadının fiziki, cinsel veya psikolojik zarar görmesine sebep olarak davranış, tehdit ve keyfi özgürlük engelleyici hareket olarak tanımlamaktadır (Dişsiz & Hotun Şahin, 2008, s. 50; Suğur, 2006, s. 151).

Michaux'a göre şiddet, ilişki halindeki insanların birbirlerine doğrudan veya dolaylı, toplu veya dağınık olarak maddi, manevi ve bedensel zarar verecek şekilde davranmaları olarak tanımlanmaktadır (Ağçay, 2009, s. 5). Dünder şiddeti, bireysel ve toplu bir şekilde kişilere fiziki, psikolojik veya duygusal zarar vermek için yapılan saldırgan davranışlar şeklinde ifade etmektedir (Dünder, 2010, s. 448).

Genel anlamıyla şiddet, yoğun bir şekilde hissedilen duygu durumu olarak bilinmektedir. Özel anlamda ise bireylere zarar veren faaliyetler, gücün kötüye kullanılması, yakıcı ve yıkıcı etkileri olan saldırgan davranışlar gösterme olarak tanımlanmaktadır (Köknel, 2000, s. 20).

Şiddet ve şiddet olayları, Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından bir sağlık sorunu olarak görülmektedir. Bedensel güce sahip kişilerin bunu amaçlı ve planlı bir şekilde başkalarına zarar vermek için kullanmaları şiddet olarak ifade edilmektedir. Bu kişiler, fiziki ve psikolojik zararların yanında kişisel gelişim sorunlarına, yoksunluğa ve hatta ölüme sebep olabilmektedirler. Tüm tanımlamalarda şiddetin bir canlıya zarar veren yıkıcı etkisinden bahsedilmektedir.

Kavramsal bağlamda şiddet, kaba güç kullanma, sertlik olarak bilinmektedir. Kişileri kaba güç kullanarak korkutma, sindirme ve yıldırma davranışları şiddet olayları olarak tanımlanmaktadır (Ünsal, 1996, s. 29). Bu tanımlardan yola çıkarak şiddetin salt anlamda, bir gruba veya kişiye baskı ve güç uygulayarak maddi ve manevi zarar verme davranışları olduğu söylenebilmektedir. Bu durum şiddetin literatürde geniş boyutlarıyla ele alınarak tanımlanması gerekliliğini doğurmaktadır. Kişilere bedensel zararlar vermenin yanında kişilerin özgürlüklerini tehdit etme de şiddet olarak tanımlanmaktadır (Kocacık & Çağlayandereli, 2009, s. 25).

Şiddet geniş anlamıyla ele alındığında kişiler üzerinde doğrudan gözlenemeyen bedensel ve psikolojik etkileri olan, dolaylı ve somut bir şekilde hissedilen baskı olarak ifade edilmektedir (Kocacık & Çağlayandereli, 2009, s. 25). Şiddet, eğitimsizlik, ekonomik sorunlar, medyanın olumsuz etkiler, terör, çarpık kentleşme, işsizlik ve adalet kavramındaki bozukluklar sonucu ortaya çıkabilmektedir. Burada şiddeti besleyen sosyal ve psikolojik faktörlerden söz edilmektedir. Freud'a göre insanlar, kendilerine zarar verme, intihar girişimleri gibi içe dönük ve başkalarını yaralama, tecavüz, adam kaçırma gibi dışa dönük saldırılarda bulunabilmektedirler. Hem içe dönük hem dışa dönük saldırılarda bulunan insanlar da görülmektedirler. Bu duruma sokakta sevgilisini, eşini veya çocuklarını öldüren kişilerin sonrasında kendilerini de öldürmeleri örnek olarak verilebilmektedir.

Şiddet, sosyo-ekonomik, kültürel ve psikolojik konulardan beslenen çok boyutlu bir olgu olduğundan şiddeti tek bir nedene bağlamak doğru olmamaktadır. Bilimsel gerçeklikler, şiddetin tek bir nedenle açıklanmasıyla uyuşmamaktadırlar (Yüksel Oktay, 2015, s. 62-63).

Psikiyatri alanı şiddete yönelik davranışların oluşma sebepleriyle ilgili çalışmalar yapmaktadır. Bu çalışmalarda şiddeti uygulayan kişilerin karakterleri incelenmektedirler. Yetersiz aile ilişkileri, aile şefkatinden yoksun olma ve şiddet görme gibi durumlar kişilerin şiddete eğimli olmalarına sebep olan en önemli nedenler olarak bilinmektedirler (Moses, 1996, s. 23-29). Moses'a göre sadece sosyal, kültürel ve ekonomik faktörler değil yoksulluk ve işsizlik gibi faktörler de şiddete eğilim göstermede rol oynamaktadırlar.

Şiddet Üçgeni çalışmasını yapan sosyolog Johan Galtung, şiddeti yasallaştırmak için topluma işlemiş olan kültürel şiddetin direkt ya da yapısal bir öge olarak kullanıldığını söylemektedir (Galtung, 1990, s. 291). Galtung, var olmanın sembolik alanına dikkat çekmektedir. Ayrıca sembollerin çatışmalarda önemli olduğunu belirtmektedir. Buna göre sembolik şiddetin direkt bireye değil bireyin içinde bulunduğu yapıya zarar verdiği anlaşılabilmektedir (Galtung, 1990, s. 305).

Michaud, şiddeti, insanların ilişkide bulunduğu kişilerden maddi ve manevi bütünlüğüne zarar verecek davranışlar görmeleri olarak açıklamaktadır (Michaud, 1986, s. 8-9). Ayrıca şiddetin bu yaklaşımına göre, törel, ahlaki ve moral gibi değerlere de zarar gelebileceğinden söz edilmektedir.

Şiddetin tanımlarının geniş ve dar anlamda yapılması gerekmektedir. Şiddet dar anlamıyla daha çok bedene yapılan fiziksel saldırılar olarak ele alınmakta fakat genel anlamda şiddet tanımına sosyal ve psikolojik etkiler de eklenmektedir. Genel anlamıyla şiddet, sadece bedene yönelik yapılan bir zarar değil, bireyin zihinsel ve duygusal bakımdan da zarar görmesi ayrıca toplumsal birlikteliğe de zarar verilmesi olarak tanımlanmaktadır.

Şiddet, Ortadoğu'da yaşanan savaşlar, terör örgütlerinin ülkelere bombalı saldırılar düzenlemeleriyle oldukça artmaya başlamıştır. Ayrıca televizyon dizilerinde ve sinema filmlerinde de şiddet çok fazla yer almaktadır. Boks, karate, kickboks gibi futboldan sonra en çok ilgi çeken spor dalları şiddet içerikli olmaktadır. Çocuklar da televizyonda izledikleri çocuk dizilerinde silah ve şiddet görmekte, oyunlarında bunları ön plana çıkarmaktadırlar. Kitle iletişim araçlarının sunduğu şiddet içerikleri, toplumdaki bireyler tarafından benimsenmekte veya benimsenmemektedir. Şiddet, çocukların, gençlerin ve yetişkinliklerin gündelik hayatlarında oldukça yer almaktadır. Şiddet, dünyanın ve Türkiye'nin uzun yıllardır tartıştığı bir olgudur. Kadına yönelik şiddet ve şiddetin farklılaşmaya başlayan boyutları özellikle ele alınmaktadırlar.

Toplumlar, şiddeti problem çözme aracı olarak kullanmaktadırlar. Gelişmemiş veya az gelişmiş ülkelerde şiddet, günlük yaşantının içinde yer alan önemli olmayan bir sorun olarak görülebilmektedir. Buna karşın gelişmiş ülkeler şiddeti bir sorun olarak görmektedirler. Şiddet, kadınlar ve erkekler arasındaki güç farkının bir sonucu

olarak kadınlar üzerinde kontrol sağlama amacıyla kullanılmaktadır (Bilican Gökkaya, 2011). Bu sebeple kadın fiziksel şiddet dışındaki şiddet şekillerine maruz kalabilmektedir.

1.3.2. Şiddetin Türleri

Şiddet, toplumsal yapıların karmaşıklaşması ile toplumsal ve kişisel hayatın her yerine yayılarak çeşitlenmektedir. Şiddetle ilgili yapılan çalışmalarda belirsizliğin ortadan kalkması için şiddetin sınıflandırılması gerekmektedir. Özellikle modern toplumlarda şiddet karmaşık yapıya sahip bir halde bulunmaktadır. Bu da şiddetin sınıflandırılması gerekliliğini gösteren başka bir neden olarak görülmektedir.

Ünsal'a göre şiddet, özellikleri fark etmeksizin zamana ve topluma göre değişmektedir (Ünsal, 1996, s. 31). Dünyanın değişmesiyle birlikte dolaylı ve somut bir şekilde hissedilen baskıların da şiddet kategorisinde yer alması gerektiğini söylemektedir (Ünsal, 1996, s. 33).

Michaud teknolojinin ve kitle iletişim araçlarının değişmesiyle şiddetin görüntüsünün ve ölçüsünün değiştiğini ifade etmektedir (Michaud, 1986, s. 13). Çağdaş toplumlara karşı az gelişmiş toplumlar daha kaba, vahşi ve saldırgan olmaktadır. Buna rağmen az gelişmiş toplumların öldürme olanakları kısıtlı olmaktadır. Bu sebeple Michaud, teknoloji sayesinde toplumlarda yıkım olanaklarının çoğaldığını ve şiddetin kurallara bağlandığını söylemektedir (Michaud, 1986, s. 37).

Kızmaz, bazı şiddet davranışlarının bireylerin yaşadığı toplumdan kaynaklandığını söylemektedir. Örneğin Türkiye'de birçok şiddet eylemi şeref, namus ve erkeklik gibi olgular üzerinden yapılmaktadır. Ayrıca köyden kente göçle beraber köye ait şiddet türü kentteki şiddet türüne eklenmiş ve göç durumu sosyal, ekonomik ve kültürel sebeplerle ortaya çıkan şiddet davranışlarını çeşitlendirmiştir (Kızmaz, 2006, s. 261).

Bazı görüş ve açıklamalarda şiddetin çeşitli faktörlere bağlı olduğu söylenmektedir. Bunun yanında başka görüş ve açıklamalar şiddetin, toplumların geçirdiği değişim süreçleriyle paralel bir değişim içinde çeşitlendiğini

belirtmektedirler. Bu doğrultuda bakıldığında 21. yüzyıl toplumlarında var olan şiddetin anlaşılabilmesi için şiddet tipolojilerinden yararlanılması gerekmektedir.

Şiddete hangi açıdan yaklaşıldığına bağlı olarak şiddet eylemleri sınıflandırılabilir. Dünya Sağlık Örgütü'nün (WHO) şiddetle alakalı olarak hazırladığı bir raporda şiddet, kendine yönelik şiddet, kişilerarası şiddet ve kolektif şiddet olarak üç ana başlık altında sınıflandırılmaktadır. Ayrıca kendine yönelik şiddet, intihara eğilimli davranışlar ve kendini aşağılama şeklinde ikiye ayrılmaktadır. Aile üyeleri veya birlikte yaşayan çiftler ya da birbirlerini tanımayan kişiler arasında meydana gelen şiddet kişilerarası şiddet olarak tanımlanmaktadır. Kolektif şiddet ise sosyal, siyasal ve ekonomik şiddet şeklinde gruplandırılmaktadır (World Health Organization, 2002, s. 7).

Şiddet eylemleri, bu ana gruplar ve alt başlıklarında fiziksel, cinsel, psikolojik şiddet ve yoksun bırakma ya da ihmal etme şeklinde ortaya çıkmaktadırlar. Ailede çocuğa gösterilen şiddet kişilerarası şiddet kategorisinde yer almakta ve fiziksel, cinsel, psikolojik şiddet olarak ya da ihmal etme şeklinde görülebilmektedir. Gençler arasındaki fiziksel şiddet, insanların iş yerlerinde yaşadıkları cinsel şiddet ve yaşlıların bakımlarının ihmal edilmesiyle topluluk şiddeti oluşmaktadır. Tecavüz ve benzeri davranışlar çatışma, fiziksel ve psikolojik savaş durumlarında ortaya çıktığında bu siyasal şiddet olarak adlandırılmaktadır (World Health Organization, 2002, s. 7).

Bu sınıflandırmaya göre, kadınların yaşadıkları fiziksel, cinsel, psikolojik şiddet ve yoksun bırakma, ihmal etme davranışları kişilerarası şiddet grubunda yer almaktadır. Bununla birlikte gördüğü aile içi şiddet sebebiyle kendilerine zarar veren ya da intihar eden kadınların davranışları kendine yönelik şiddet yaşadığını da göstermektedir. Toplumun kadının aile içinde gördüğü şiddeti onaylaması durumunda, şiddet kolektif bir şiddet türü haline de gelebilmektedir. Bu sebeple Dünya Sağlık Örgütü tarafından yapılan sınıflandırma, kadına yönelik şiddet çalışmalarında kullanılabilir.

1.3.3. Şiddetin Temelleri

Şiddet, sosyolojik ve psikolojik çok sayıda nedenden ötürü ortaya çıkabilmektedir. Bu bölümde şiddetin sosyal ve psikolojik temelleri anlatılmaktadır.

1.3.3.1. Şiddetin Psikolojik Temelleri

Freud, şiddet kavramına cinsel dürtü üzerinden yaklaşmaktadır. Ona göre şiddet, ölüm içgüdüsünden kaynaklanmaktadır. Yani kişilerdeki yıkıma uğratma tutkusunu ele almaktadır (Balçioğlu, 2000, s. 28). Freud, ölüm içgüdüsünün bireyin kendisine yönelmesi durumunda bireyin kendisine, dışarıya yönelmesi durumunda da bireyin dışarıya zarar verdiğini söylemektedir. Sadizm ve mazoşist düşünceler ölüm içgüdüsünün cinsellikle birleşmesi sonucu ortaya çıkmaktadırlar.

Saldırganlık Üzerine isimli kitabında Lorenz, şiddetin insanların içinde gömülü olan ve serbest kalmak isteyen bir durum olduğunu söylemektedir (Fromm, 1993, s. 37). Freud'un yaklaşımıyla bu yaklaşım aynı görülmektedir.

İnsanların yaşama enerjilerinin devam etmesi için vital dürtüler olarak adlandırılan bazı gereksinimleri bulunmaktadır. Doğadan şiddet içgüdüsüyle sağlanan bu gereksinimler birincil şiddeti oluşturmaktadırlar. Bunun yanında insanların amaçlarına ulaşmış diğer insanları kıskanmalarıyla oluşan ikincil şiddet türü bulunmaktadır. Burada şiddet, ikincil dürtülerin doyurulması için ortaya çıkmaktadır.

Erich Fromm'a göre oyunlarda şiddetin en normal ve masum hali görülmektedir. Bu tür şiddetin yıkıcılık özelliği olmadığını, nefretten doğmadığını sadece yetenek gösterilerinde yapıldığını söylemektedir (Güdüm, 2016, s. 1987). Zen budistlerinin kılıç oyunlarında ve geçmişte yaşamış ilkel kabilelerinin savaş oyunlarında şiddetin farklı türleri görülebilmektedir. Bu oyunların amacı gerçekten birini öldürmek değil kişilerin yeteneklerini göstermelerini sağlamak olarak bilinmektedir (Güdüm, 2016, s. 1986).

Kadınların benliklerinde sorunlara yol açan şiddete maruz kalmaları onları fiziksel ve ruhsal olarak etkilemektedir. Şiddet, kadınların özgüven kaybı yaşamalarına ve sürekli korku için olmalarına sebep olmaktadır (Dinçer, 2010).

Aile içinde şiddet gören kadının, özgüvensizlik, depresyon ve geleneksel bir bakış açısına sahip olmak gibi özellikleri bulunmaktadır. Bireylerin farkındalığını arttırmak için aile içi şiddeti önlemek adına bireysel ve toplumsal müdahaleler yapmak etkili olmaktadır (Yıldırım, Öztaş, & Hablemitoğlu, 2013, s. 83).

Çocukların gelecekteki davranışları, gelişim aşamasındayken şiddete uğramalarından veya şiddete tanık olmalarından olumsuz yönde etkilenmektedirler. Şiddetin psikolojik ve sosyal nedenlerine toplumun namus ve ahlak anlayışı, bireylerin hayata karşı olumsuz bakış açılarına sahip olmaları ve alkol/madde kullanımı örnek verilebilmektedir (Köse & Beşer, 2007, s. 104).

Bireyler, alkol ve madde kullanımı sebebiyle şiddete eğilim gösterebilmektedirler (Salman, 2011, s. 2). Bu bireyler kullandıkları kişiyi kendinden geçiren maddeler sebebiyle davranış kontrolünde zorlanmaktadır. Kaza yapma olasılığı artan alkollü kişinin şiddete eğilimi de artmaktadır. Kadın ve erkek arasındaki ilişki eğitimden olumlu etkilense de şiddetten korunabilmek için eğitim her zaman yeterli olmamaktadır. Kadın ve erkek arasında eğitimsel bir statü farkı olması, aile içinde güç dengesizliği yaşanmasına sebep olabildiğinden aile içi şiddet olasılığını arttırmaktadır (Zara & İnci, 2008).

Eğitimsiz kişilerin aksine eğitilmiş kişilerin gösterdikleri şiddet egolarından kaynaklanmakta ve ilginç bir hal alabilmektedir (Akyıldız, 2014, s. 11). İnsanda istendik davranış değişikliği yaratma olarak tanımlanan eğitim toplumda yanlış anlaşılmaktadır. Bu istendik davranışlar topluma uygun hareket eden bireylerin yetiştirilmesi için gerekli olmaktadır. Bu sebeple birinin yüksek okul bitirmesi onu eğitilmiş yapmamaktadır. Sadece öğrenim gördüğünü göstermektedir. Bir erkek aile içi şiddete tanık olarak büyüdüğünde, saldırgan ve sinirli bir kişiliğe sahip olabilmektedir. Kadınları erkeklerden aşağıda görmekte, sorunları çözememekte ve şiddete zemin hazırlamaktadır (Zara & İnci, 2008). Böyle bir çevrede büyüyen erkek için kadının şiddet görmesi normal kabul edilmektedir (Şenol & Yıldız, 2013, s. 7).

1.3.3.2. Şiddetin Sosyal Temelleri

Sosyal boyutlar ele alındığında toplumun inancı, kültürü, eğitim seviyesi, yönetim şekli, teknolojik ve ekonomik gelişmişliği gibi birçok faktör şiddet kavramı üzerinde rol oynamaktadır. 21. yüzyılda iletişim uygulamaları değişikçe şiddet de değişim gösterip dijital ortamlara aktarılmıştır. Şiddet artık tuşlara basılarak fiziki olmaktan çıkmış vahşi simülasyon haline gelmiştir (Yengin, 2012, s. 193).

Çocuk oyunlarının dijital oyunlarla değişmesiyle birlikte içeriklerde şiddet de çoğalmıştır. Çocuklar bilgisayarlarıyla internetten şiddet içerikli çok fazla oyuna ulaşabilmektedirler. Siber dünyada şiddet pazarlanmaktadır. Ayrıca bu şiddet siber dünyada kalmamakta gerçek hayata da taşınabilmektedir. Örneğin bir genç, kendisini oyunda vuran kişiyi gerçek hayatta bularak öldürmüştür. Bu da şiddetin geldiği boyutun ne kadar büyük olduğunu göstermektedir (Güdüm, 2016, s. 1987).

Handan Bayındır Tuna “Memet Baydur oyunlarında, kadın gözüyle erkek dünyası ve kadına yönelik şiddetin dili” konulu bir çalışma yapmıştır. Bu çalışmada kadın ve erkek dünyasıyla alakalı önemli tespitler yer almaktadır. Tuna, Baydur'un sahnelediği tüm oyunlarda kadın ve erkek kimliklerini sorguladığını söylemektedir. Bu sorgu sürecinde toplumun uygarlık ölçeğinin düzey ve düzeysizliğini, davranış biçimlerini, dilsel ve eylemsel şiddetin etkilerini göstererek bir farklılık oluşturmaya çalıştığını belirtmektedir.

Şiddet, sosyal öğrenme kuramcılarına göre öğrenebilen bir davranış olarak ifade edilmektedir. Bireylerin şiddetin var olduğu ailelerde ve çevrelerde büyümeleri onları şiddete yönelten en temel etken olarak görülmektedir. Şiddet eyleminde bulunmanın psikolojik ve sosyolojik nedenleri arasında toplumun yanlış ahlak ve namus anlayışı, sağlıklı iletişim kurma becerisinden yoksunluk, kendini ifade edememe, madde bağımlılığı ve sorun çözme becerisine sahip olamama yer almaktadır. Kadınlar, ataerkil toplumlarda bir hizmetçi gibi görülmektedirler. Onlara göre erkek tek başına her şeye karar vermektedir. Bu da aile içinde kadının şiddet görme ihtimalini arttırmaktadır (Özbey, 2012).

Toplumun şiddete bakış açısı da önemli görülmektedir. Şiddet, toplum tarafından normalleştirildiğinde, sorun çözme aracı olarak görüldüğünde ve bir yaşam biçimi haline getirildiğinde halk da şiddete onay vermeye başlamaktadır (Ergil, 2011, s. 40).

Toplumsal değerlerin değişmesi de şiddet eylemleri doğurabilmektedir. Erkekler kadınlardan geleneksel davranışlar beklemektedirler. Buna karşın değişen toplumsal değerlerle birlikte kadınlar geleneksel rollerinden farklı davranmaya başlamaktadırlar. Bu durum da şiddet eylemlerini ortaya çıkarabilmektedir (Yazıcı, 2013).

Jürgen Habermas'a göre egemenliğin ve toplumsal bir gücün aracı dil olmaktadır. Şiddet ilişkileri dil aracılığıyla yasal hale gelmektedirler. Dilin kurumsallaşması bu yasallaşma sayesinde olmaktadır. Bu sebeple şiddet ilişkisi yasalar sınırında kaldığı sürece dil ideolojik olarak değerlendirilebilmektedir (Karabağ, 2010, s. 35). Habermas'a göre karşılıklı birbirini anlayabilme esaslarına dayanan iletişim modeli sayesinde tüm çatışma ve şiddet olguları aşılabilmektedir (Habermas, 2003, s. 307).

Habermas iletişim kuramını karşılıklı uzlaşma temeline kurmaktadır. Dil sayesinde uygarlık gelişmektedir. Bu durum da kişi ve toplumda ilişkiler kapsamında olmaktadır. Sözcüklerin gücü sayesinde dil egemenlik sahibi olarak görülmektedir. İletişim ideal bir ortamda eşitlikçi bir şekilde yapılmadığı takdirde şiddet için gereken ortam oluşmaktadır.

Ülkelerin gelişmelerini sağlıklı bir şekilde tamamlayamamaları durumunda güçlü olan iç ve dış güçler, kültürel yıpranmalar, farklı uyumsuzluklar ve çeşitli sorunlar ortaya çıkmaktadır. Bu durum da toplumda ötekileştirmelerin ve yabancılaşmaların olmasına yol açmaktadır. Toplumun alt kesimlerinde ani şiddetler bu şekilde ortaya çıkabilmektedirler (Ergil, 2011, s. 41). Şiddet, hayat pahalılığı, işsizlik, göç, yetersiz eğitim hizmeti, nüfusta hızlı artışlar olması gibi sebeplerden dolayı ortaya çıkabilmektedir.

1.3.4. Kadına Yönelik Şiddetin Tanımı ve Türleri

Kadına şiddet, ırk, renk, dil, din, coğrafya fark etmeksizin dünyanın neredeyse her bölgesinde görülmektedir. Bu durum cinsiyet ayrımcılığı sebebiyle ortaya çıkmaktadır. 1979 yılında Birleşmiş Milletler “Kadınlara Karşı Her Türli Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi”ni kabul etmiştir. Bu sözleşmeye göre kadına yönelik şiddet, kadınların siyasal, ekonomik, sosyal, kültürel, kişisel veya diğer alanlardaki erkeklere verilmiş temel özgürlüklerden, insan haklarından cinsiyetleri sebebiyle mahrum bırakılmaları olarak tanımlanmaktadır. Birleşmiş Milletler 1993 yılında “Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi Bildirgesi”ni yayınlamıştır. Bu bildirmede, kadına yönelik şiddet, kamu veya özel hayat fark etmeksizin kadınların fiziksel veya psikolojik acı verecek eylemlere ya da tehdit, zorlama ve özgürlüklerinden yoksun bırakılma davranışlara maruz kalmaları şeklinde tanımlanmaktadır. Ayrıca kadınlara yapılan ayrımcılığı en aza indirmek için yapılması gerekenlerden bahsedilmektedir. Türkiye bu sözleşmeye 2003'te taraf olmuştur. 2002 yılında Dünya Sağlık Örgütü, kadınları inciten, fiziksel, cinsel veya ruhsal hasar verme olasılığı bulunan, toplum içerisinde ya da özel hayatta baskı uygulanması ve özgürlük kısıtlaması şeklinde kendini gösteren davranışları kadına yönelik şiddet olarak tanımlamıştır. Kadına yönelik şiddet, İstanbul'da imzaya açılan Avrupa Konseyi Sözleşmesinde (COE, 2011), kadınlara yapılan insan hakları ihlali ve ayrımcılık olarak kabul edilmiştir. Kamu ya da özel hayat fark etmeksizin kadınların özgürlüklerinin kısıtlanması, tehdit ve zorlama davranışları bu tanım içinde yer almaktadır. Bu davranışlar sonucu kadınlar toplumsal cinsiyete dayalı fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik zarar ve acı görmektedirler.

Kadına yönelik şiddetin farklı tanımları yapılmaktadır. Literatüre göre bu kavram, daha çok aile içerisinde görülen, kamusal alanda da ortaya çıkabilen, erkeğin kadına uyguladığı baskı, aşağılama, cezalandırma, fiziki, psikolojik ve cinsel saldırı olarak tanımlanmaktadır (Yüksel, 1990; Yıldırım G. F., 1996; Ünsal, 1996; Baysan, 2003; Korkut Owen & Owen, 2008).

Bu tanımlarda erkeklerin güç eşitsizliğinden yararlanarak kadınları kontrol altında tutmaya çalıştığı söylenmektedir (Aktaş A. M., 2006, s. 33). Buna karşın

kadına yönelik şiddet feminist, sosyokültürel ve psikolojik yaklaşım olmak üzere üç farklı yaklaşımla ele alınmaktadır.

a. Feminist-Politik Teoriler: Feminist yaklaşım, kadınların güç eşitsizliği, kültürel ve toplumsal normlar gereği ikinci konuma getirilmesine karşı çıkmaktadır. Ayrıca kadınların cinsiyetleri sebebiyle yaşadıkları bu eşitsizliklerin devlet tarafından desteklendiğini savunmaktadır.

b. Sosyo-kültürel Yaklaşım: Aileler kültürel çevrelerce yönlendirilmektedirler. Bu sebeple ailedeki rol dağılımlarının ve çocukların yetiştirilme şekillerinin şiddete eğilimi etkilediğini ve şiddetin öğrenilen bir olgu olduğunu ileri sürmektedir.

c. Psikolojik Yaklaşım: Bu yaklaşımda, kadınların şiddete maruz kaldıkları durumlarda şiddetin sebebini bilinçaltında aramaktadırlar (Kocacık, 2004, s. 52-54; Kılıç, 2009).

Kuramların, toplumsal normların ve kültürlerin farklılıkları kadına yönelik şiddetin de farklı olduğunu göstermektedir. Buna karşın şiddetin genelde eşlere uygulandığı ve ilk olarak evde ortaya çıktığı ortak olarak görülmektedir (Erten & Ardalı, 1996, s. 160; World Health Organization, 2002).

1.3.4.1. Sözel Şiddet

Kadınları sindirmek için sözel şiddet kullanılmaktadır. Kadınlara hakaret edilerek, küçük düşürülmeye çalışılarak ve olumsuz eleştirilerle yapılan sözel şiddet en sık görülen şiddet türlerinden biri olarak bilinmektedir (Uçar, 2003, s. 81). Sözel şiddet kadınların özgüvenlerinin düşmesine sebep olmaktadır. Ayrıca sözel şiddete başvuran erkeklerin özgüven sorunları bulunmaktadır. Bu sebeple de kadınların özgüvenini ortadan kaldırmayı amaçlamaktadırlar (T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, 2008, s. 18).

1.3.4.2. Fiziksel Şiddet

Kaba kuvvet yoluyla kadınları sindirmek için fiziksel şiddet kullanılmaktadır. Çok yaygın olarak görülen bu şiddet türü, araçlı ve araçsız saldırılar olmak üzere ikiye

ayrılmaktadır. Kemer, silah, sopa, şişe, tuğla ve kezzap yoluyla yapılan kadına yönelik saldırılar araçlı fiziksel şiddet olarak adlandırılmaktadırlar. Kadına yumruk, tokat atmak ve kadının saçını seçmek gibi davranışlar da araçsız fiziksel şiddet olarak ifade edilmektedirler (Vahap & Doğanavşargil, 2006).

Töre/namus adına yapılan cinayetler kadına yönelik fiziksel şiddetin en ağır olanları olarak bilinmektedirler. Kadınlar, erkekler tarafından sırf giydikleri kıyafetler sebebiyle bile şiddete maruz kalmaktadırlar. Bunun yanında kadınların evlenmeden önce cinsel ilişkiye girmeleri, çocuk yapmaları, boşanmış olmaları gibi sebepler de şiddet sebepleri olabilmektedirler (Aksu & Üstün, 2008, s. 112).

Kadınlarda fiziki yaralar, diş kırılmaları, morarmış gözler, beyin sarsıntısı veya iç organ yaralanmaları gibi fiziksel şiddetin etkileri görülebilmektedir. Yaralanmalar genel olarak kafa, yüz, sırt, göğüs ve karın bölgesinde olmaktadır. Kendilerini korumaya çalışırken aldıkları vücut şekli sebebiyle aldıkları yaralar bu bölgelerde bulunmaktadır. Kadınlara uygulanan şiddetin kafa ve yüz bölgesine olmasının altında, erkeklerin kadının yaptığı davranışın yanlış olduğunu her aynaya baktığında hatırlamasını istemesi düşüncesi yatmaktadır (Yetim & Şahin, 2009).

1.3.4.3. Psikolojik Şiddet

Kadının duygusal olarak istismar edilmesi, kadına yönelik psikolojik şiddet olarak tanımlanmaktadır. Bu şiddet türü yaptırım aracı ve tehdit olarak kullanılmaktadır. Burada kadınların özgüvenlerinin ve kendilerine saygılarının yok edilmesi amaçlanmaktadır (Uçar, 2003, s. 81).

Kadının duygusal gereksinimlerinin ihmal edilmesi, dinine, diline ve bedenine hakaret edilmesi, istediği insanlarla görüşmesinin engellenmesi ya da denetlenmesi, terk etmeyle ve çocukları tehdit edilmesi psikolojik şiddet olarak ifade edilmektedir. Psikolojik şiddet başlığı altında kadına bağırma, fiziksel şiddet uygulamakla tehdit etme ve kadının ruh sağlığını bozan hareketler sergileme davranışları yer almaktadırlar (Yetim & Şahin, 2009, s. 49).

Psikolojik şiddette somut bir hasar olmadığı için bu şiddet türü çok önemsenmemektedir. Buna karşın oldukça önemli ve yıkıcı olmaktadır. 2005 yılında WHO tarafından birçok ülkede araştırmalar yapılmıştır. Bunların sonucunda kadınların gördükleri şiddet türleri içinde en çok psikolojik şiddetten zarar gördükleri ortaya çıkmıştır (Polat, 2005, s. 18).

1.3.4.4. Cinsel Şiddet

Her ne kadar kişiye özel olduğu düşünülse de cinsellik kamusal alanda denetlenmektedir. Toplumsal cinsiyet kavramı, ataerkil düzen tarafından oluşturulmuş bir denetleyici görevi görmektedir. Kadın-erkek arasındaki cinsel konulardaki eşitsizlik bu kavram tarafından üretilmektedir (İmam, 2004, s. 82).

Bir erkekle cinsel ilişkiye girmek istemeyen kadının erkek tarafından fiziksel güç kullanılarak istek dışı cinsel ilişkiye girmeye zorlanması cinsel şiddet olarak tanımlanmaktadır. Cinsel şiddete örnek olarak, aşırı kıskanç olmak, kadına cinsel bir objeymiş gibi davranmak ve kadını fuhşa zorlamak verilebilmektedir. Cinsel şiddet hem fiziksel hem de psikolojik zarara yol açmaktadır. Erkekler göre kadın her daim cinsel birleşmeye hazır bulunmaktadır (Uçar, 2003, s. 83).

Cinsel şiddetin uygulanmasında temel olanın cinsellik görünümü şiddet olduğu düşünülmektedir. Cinsellik, şiddetin aktif olarak kullanılabilirdiği bir alan olarak görülmektedir. Erkekler kendi bencil istekleri uğruna kadınların bedenlerine, akılların ve ruhların el koymak istemektedirler (Godenzi, 1992, s. 19). Yapılan araştırmalara göre cinsel şiddetle ilgili olarak cinsel şiddeti kadınların teşvik ettikleri, tecavüzün kadınların rızasıyla olduğu, aslında tecavüze karşı gizli bir isteklerinin bulunduğu ve tecavüzün içgüdüsel olarak meydana gelen bir şiddet olduğu gibi ön yargılar bulunmaktadır (Godenzi, 1992, s. 28-28).

Vatandaş (2003, s. 45) kadınların eşleri tarafından maruz kaldıkları cinsel şiddetin üç şekilde olduğunu söylemektedir. Bunlar, cinsel ilişkide zor kullanma yoluyla kadına şiddet gösterme, fiziksel güç kullanarak cinsel ilişkiye girme ve tecavüz olarak sıralanmaktadır. Cinsel şiddetin en ağır kısmı olarak görülen tecavüzde fiziksel şiddet ve sapıklığın birleşerek kadının ırzına geçilmesi durumu

bulunmaktadır. Pornografik kasetlerin kullanıldığı bu şiddet türünde, kadınların bu filmlerde olan olayları canlandırmaları istenmektedir.

1.3.4.5. İdeolojik Şiddet

Kadına yönelik ideolojik şiddet, şiddet türlerinin uygulanması için zemin hazırlamaktadır. Erkek egemen düşünce, devlet ve aile, ideolojik şiddeti stratejik olarak uygulamaktadırlar. Kadına karşı şiddet dünyanın her yerinde kapitalist sistem tarafından normalleştirilmektedir. Kadın meta olarak görülmektedir. Kadın, toplumsal cinsiyet kavramı yüzünden bu duruma esir edilmektedir. Türkiye'de, “Anası tecavüze uğruyorsa, çocuk neden ölsün?”, “Tecavüze uğrayan doğursun, gerekirse devlet bakar.”, “Tecavüzcü kürtaj yaptıran tecavüz kurbanından daha masumdur.”, “Hamile kadınlar sokağa çıkmasın.”, “Evdeki işler yetmiyor mu?”, “Kızlar okuyunca erkekler evlenecek kız bulamıyor.”, “Kadınlar iş aradığı için işsizlik yüksek.” gibi cinsiyetçi söylemlerle ideolojik şiddet uygulanmaktadır. Erkek egemen kültür, devlet adamlarının bile kadınların fitratlarında eşitlik olmadığını, bir emanet olduklarını dile getirmelerine sebep olmaktadır. Kadının yönelik şiddetin politik tarafının da olması şiddeti tetiklemektedir. Kadınlar, daha önceleri başörtüleri hakkında da ideolojik şiddete maruz kalmışlardır. Bu konu daha çok erkekler tarafından konuşulmuş ve kadın bedeni ideolojik bir savaş alanı haline getirilmiştir.

İKİNCİ BÖLÜM

AİLE KAVRAMI VE AİLENİN KORUNMASI

2.1. AİLE KAVRAMI

Aile yapısı, toplumsal ve tarihsel süreç içinde sürekli değişmektedir. Bu sebeple de ailenin tam bir tanımı yapılamamaktadır. Genel olarak anne, baba ve çocuklardan meydana gelen ve aynı çatı altında yaşayan insanlara aile denmektedir. Aile bireylerinin belirli sorumlulukları ve birer işleri bulunmaktadır. Ailenin bu özelliği onu toplumsal ve ekonomik küçük bir topluluk yapmaktadır (Doğan İ. , 2009, s. 1). Doğan, toplumun onay verdiği bir antlaşma ile ailenin kurulduğunu söylemektedir. Bir kadın ve bir erkeğin nikahlanmasıyla aile oluşmaktadır. Nikah, kadın ve erkeğin yasal dayanağı olarak ifade edilmektedir. Bir kadın ve bir erkek nikahlandıktan sonra resmi bir şekilde evli sayılmaktadırlar (Doğan İ. , 2009, s. 1-2).

Bir gruba aile diyebilmek için kan bağı, cinsel ilişki ya da yasal bağ aranmaktadır. Gruplar bu bağlarla bir arada bulunduğu ve aralarında mahrem ilişkiler geçtiğinde aile olmaktadır. Aile esnek bir yapı olarak bilinmektedir. Çünkü toplumsal koşullara göre değişmektedir. Ayrıca tarihsel süreçte çok fazla değişiklik göstermiştir (Marshall, 1999, s. 7). Aile yapısı gereği zor tanımlanmaktadır. Çok çeşitli aile tanımları bulunmaktadır. Aile modellerindeki farklılıklar aile tanımlarının çeşitlenmelerine sebep olmaktadır. Pınar Ecevitoglu belirli kriterleri ele alarak bir aile tanımı oluşturmuştur. Ona göre aile temel bir örgütlenme birimini ifade etmektedir. Ailenin ortak bir atadan geldiğini ve bu ortak atanın kişilerde bir tarih bilinci oluşturduğunu söylemektedir. Ayrıca kandaş grup olarak nitelendirdiği aile bireylerinin belli bir mekanı paylaştıklarını ve aralarındaki iş bölümünün yaşa ve cinsiyete bağlı olarak sağlandığını belirtmektedir. Bununla beraber ona göre aileler kendilerini farklı soy gruplarına karşı tek ve farklı olarak tanımlamaktadırlar (Ecevitoglu, 2012, s. 124).

Buna göre aile aidiyeti üzerinden bireylerin sahip oldukları bireyler kimlikler tanımlanmaktadır. Bu sebeple soybağının, kültürel bir olgudan meydana geldiği söylenmektedir. Aile bireyleri biyolojik belirlenimlerinin yanında kültürel

faaliyetlerde de bulunmaktadır. Örneğin aile bireyleri arasında ekonomik faaliyetler olmakta, aile bireyleri aynı partiye oy vermekte ve aile aidiyeti öne çıkarılmaktadır (Ecevitoglu, 2012).

Aile, toplumun kurucu unsurlarından biri olarak görülmektedir. Aileler sayesinde toplumda herhangi bir değişim yaşıandığında bu değişime uyum sağlayabilen insan tipi yetiştirilmektedir. Aile ile toplum arasında interaktif bir ilişki olduğundan ailenin işlevleri birkaç başlıkla sınırlandırılmamaktadır. Sosyologlar ailenin bir sosyalizasyon veya yeniden üretim aracı olmadığını söylemektedirler. Ayrıca iktidar, aileyi sadece toplumu denetlemek amacıyla kullanmamaktadır. İktidarların bir toplum inşa edebilmeleri için ailelere ihtiyaçları bulunmaktadır. Çünkü toplumsal değişime ayak uydurabilecek insan tipinin yetiştirilmesi için gereken güç ve enerji ailede var olmaktadır. Bu sebeple de aile yapısının siyasi ve tarihsel önemi olduğu ifade edilmektedir (Aytaç, 2007, s. 11).

2.2. AİLE İÇİ ŞİDDET

2.2.1. Aile İçi Şiddetin Tanımı

Çalışma konusuna bağlı olarak aile içi şiddet tanımlamaları farklı şekillerde yapılmaktadır. Buna karşın bu tanımlamalarda önemli görülen ortak birkaç nokta bulunmaktadır. Örneğin ailenin baskı yoluyla bireyleri kontrol etmeye çalışması, bireylerin hak ve özgürlüklerinin engellenmesi, bireylerin fiziksel, psikolojik ve cinsel saldırı tehdidi altında olması veya ekonomik kısıtlama gibi ifadeler ortak görülmektedirler (Cambridge Public Health Department, 2013).

Aile içi şiddet sadece aile üyelerini etkileyen özel bir durum olarak görülmektedir. Buna karşın aile toplumun bir kurumu olduğundan aile içi şiddet toplumun diğer kurumlarını da etkilemektedir. Ayrıca toplumdaki diğer kurumlardan etkilenen bu şiddet türünün çok boyutlu ve dinamik bir toplumsal şiddet olarak ele alınması gerekmektedir. Batı toplumları sanayileşme ve kentleşmeyle birlikte aile içi ilişkilerde büyük değişimler yaşamışlardır. Bu değişimi açıklamak için çok fazla çalışma yapılmıştır. Buna karşın evrensel bir problem olarak görülen aile içi şiddet ile ilgili çalışmalar 20. yüzyılın sonlarına doğru yapılmaya başlanmıştır.

Gelles ve Straus ABD'de ailenin en çok şiddet içeren sosyal grup olma olasılığının yüksek olduğunu belirtmişlerdir. Bu tespitte emniyet ve askeri birimleri hariç tutmuşlardır. Ayrıca bu olasılığa rağmen aile için şiddetin sosyal bir problem olarak değerlendirilmesinin uzun sürdüğünü söylemişlerdir (Gelles & Straus, 1985, s. 88-89).

Gelles, 1939 yılında yayınlanmaya başlayan *Journal of Marriage and Family* dergisinde 30 yıl boyunca şiddet ile ilgili hiçbir makalenin yayınlanmadığına dikkat çekmiştir. Bu durum da tespitlerini kanıtlamaktadır. Bununla beraber Gelles, ABD'de aile içi şiddetle ilgili güvenilir bir istatistiğin 1960'lı yılların sonuna kadar yapılmadığını söylemiştir. Ayrıca bilimsel veya popüler yayınlarda, aile içinde kadına, kocaya, ebeveynlere ve yaşlı kişilere yapılan şiddetin yer almadığını belirtmiştir (Gelles, 1980, s. 873). Tüm bunlar 20. yüzyılın sonlarına kadar aile içi şiddetin göz ardı edildiğini göstermektedir. Bu durum da aile içi şiddetin neden göz ardı edilmiş olabileceği sorusunu düşündürmektedir.

2.2.2. Aile İçi Şiddet Kavramı ve Aile İçi Şiddeti Ortaya Çıkaran Nedenler

Aile, kan bağı, evlilik ve kanunu bir akrabalık ilişkisinin bulunduğu, toplumun en küçük yapı birimi olarak görülmektedir. Ayrıca ailede fiziksel ve duygusal ihtiyaçlar karşılanmaktadır (Akın M. , s. 27). Bunun yanında aile üyeleri ortak bir alan paylaşmakta ve aralarında ekonomik bir iş birliği bulunmaktadır (Çakır, 2012, s. 78). Bireylerin toplumsal birer varlık olabilmeleri ve bir kimlik kazanabilmeleri için aile, en etkili ilk yapı olarak görülmektedir (Can, 2013, s. 212). Ayrıca ailenin biyolojik ve sosyal bir kurum olma özelliği olduğu söylenmektedir (Öztürk, 2014, s. 41).

Şiddet sonucunu doğuran bireyler arası yabancılaşma, bireylerin aile içinde ve sosyal çevresinde cinsiyet farklılığıyla oluşan kimliğinden kaynaklı olmaktadır (Şahin, 2010, s. 21-43). Aile, sosyal, ekonomik, siyasi ve kültürel gelişimden etkilenmekte ve değişmektedir. Ailedeki değişimlerin aile yapısını bozarak olumsuz sonuçlar oluşturabilmesi mümkün olabilmektedir. Bu sebeple devletin aile birliğini koruması ve denetlemesi ihtiyacı bulunmaktadır (Salman, 2011, s. 27).

Bir kişinin eşine, çocuklarına veya aynı evde yaşadığı akrabalarına tehdit ve baskı içeren davranışlar göstermesi aile içi şiddet olarak tanımlanmaktadır (T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, 2008). Aile içi şiddet genellikle eşler arasında olmaktadır. Erkeğin kadına veya çocuklarına ya da annenin çocuğuna uyguladığı şiddet, aile içi şiddet olarak ifade edilmektedir. Aile içi şiddet toplumun tümünü ilgilendirmektedir. Buna rağmen aile içinde kalmakta ve dışarıya bahsedildiğinde daha çok soruna yol açmaktadır (Özgentürk, Kargın, & Baltacı, 2012, s. 55).

Biyolojik farklılıklarla beraber sosyal ve kültürel değerler de toplumsal cinsiyetin oluşmasında rol oynamaktadırlar (Dedeoğlu, 2000, s. 142). Kadına yönelik şiddetin kadının itaat etmesini sağlamak için olması, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin temelini oluşturmaktadır. Kadının eşinden veya birlikte olduğu kişiden görülen kadına yönelik aile içi şiddet, kadınların ekonomik ve toplumsal hayattan yoksun kalmalarına sebep olmaktadır. Ayrıca bu kadınlar sağlık sorunları yaşamakta ve hatta ölebilmektedirler. Bu sebeple kadına yönelik aile içi şiddet özgürlük ve insanlık hakkı ihlali olarak görülmektedir (Akyıldız, 2014, s. 32). Erkek egemenliğinin benimsendiği, kadını kontrol etmek isteyen toplumlarda aile için şiddetin oluştuğu ifade edilmektedir (Sarı, 2010, s. 22).

2.2.2.1. Toplumsal Nedenler

Kadınların belirli rollerinin olduklarının düşünülmesi ve geleneksel toplumda erkek egemenliğinin görülmesi kadına yönelik şiddetin temelini oluşturmaktadır (Salman, 2011, s. 21). Toplumda meydana gelen değişiklikler, evlilikleri de değiştirmektedirler. Farklı kültürel yapıya sahip insanlar evlenmekte ve bu durum onların yaşam tarzlarını etkilediğinden bazen sorunlara yol açabilmektedir (Aktaş A. M., 2008, s. 76).

Bazı bölgelerde toplumsal kurallarda meydana gelen değişmelere rağmen görücü usulü ya da zorla evlendirme devam etmektedir. Kadınlar bu durumlara itiraz ettiklerinde psikolojik baskı ve şiddetle karşılaşmaktadırlar. Ayrıca şiddet ortamı, kadının sürekli itaatkar olmasının istenmesi, iş kadını yerine anne ve eş rolünün ön plana çıkartılması ve iş kadını rolünün toplumda onaylanmayacak bireyler haline gelmelerine sebep olacağı düşünülmesi sebepleriyle artmaktadır (Gökkaya, 2012,

s. 144). Bireyler ve toplumlar aile yapılarının bozulmalarından zarar görebilmektedirler. Bu sebeple toplumların aile kurumuna önem vererek ailenin sağlıklı bir yapı şeklinde devam etmesini sağlamaları gerekmektedir. Ayrıca aile yapısı korunmalı ve güçlendirilmelidir (Salman, 2011, s. 2).

Aileler, eşler arasındaki yaş, statü ve kültür farklılıkları sebepleriyle sorun yaşayabilmektedirler. Ayrıca akraba ve komşuluk ilişkileri de ailelere zarar verebilmektedirler (Aile Araştırma Kurumu Yayınları, 1995, s. 30). Şiddet, kadının toplumda düşük bir statüde yer aldığı düşünülmesi ve kadının eğitimsiz olmasından kaynaklı ekonomik özgürlüğünü kazanabileceği iş hayatında yer alamaması sebebiyle ortaya çıkabilmektedir (Köse & Beşer, 2007, s. 116).

Toplumsal yapıyı şekillendiren kültür, bireyler üzerinde farklı etki göstermektedir. Toplumda benimsenmiş “kızını dövmezen dizini döver”, “dayak cennetten çıkmadır” gibi atasözlerini şiddetin normal olarak görülmesine neden olmaktadır (Akpolat, 2013). Kadınların eşlerinden şiddet görme riskleri, erkeklerin onlardan yaşça büyük olmaları durumunda artmaktadır. Buna karşın tam tersi bir durum da olabilmektedir (Zara & İnci, 2008, s. 81).

2.2.2.2. Ailevi Nedenler

Toplum, aile üyelerinin rollerini şekillendirmektedir. Bu durum aile içindeki bağların sağlıklı veya sağlıklı olmayan olup olmayacağını da etkilemektedir (Çakıcı, 2006, s. 22). Kadın ve erkeğin farklı hayat tarzları anlaşmazlıklara ve sonunda şiddete yol açabilmektedir. Ayrıca çiftlerin aile büyükleriyle aynı evde yaşıyor olmaları da sorunlara ve şiddete sebep olabilmektedir. Bununla beraber erkek, ailesinde şiddet görmüşse kendisi de eşine şiddet uygulayabilmektedir (Kardam & Yüksel, 2009). Ailedeki iletişimin sağlıklı olması gerilimlere sebep olmaktadır. Kadının itaatkar konumda olması sessiz kalmasına ve şiddetin ortaya çıkmasına yol açabilmektedir (Şahin, 2010, s. 28).

Ailedeki ilişkilerin sağlıklı ve güçlü olmaları için sorumlulukların paylaşılması önemli görülmektedir. Ekonomik sıkıntılar ve iletişim azlığı şiddeti ortaya çıkarmaktadır (Çakıcı, 2006, s. 34). Kadınların çalışmaları, kadın-erkek eşitsizliği ve

toplumdaki kalıp yargılar sebepleriyle engellenmektedir. Bu durum ekonomik ve fiziksel şiddete sebep olmaktadır. Maddi sorunlar, paylaşıldıklarında daha kolay çözülebilmektedirler. Bireylerin bunu göz ardı etmemeleri, duygu ve düşüncelerini birbirleriyle paylaşmaları evlilikleri daha sağlıklı hale getirmektedir (Aile Araştırma Kurumu Yayınları, 1995).

Erkekler kadınlar kendi hayatlarına karıştırdığında, kendilerinden izin almadan herhangi bir şey yaptığında veya başka bir kadınla ilişkilerine tepki gösterdiğinde sinirlenip şiddete yönelebilmektedirler (T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, 2008, s. 159).

Ailede sorunlar, eşler arasında yaşanan aldatma, kıskançlık, namus ve kadının boşanmak istemesi gibi sebeplerle ortaya çıkmaktadır. Bu sorunlar en sonunda şiddete yol açmaktadırlar (Kızmaz, 2006, s. 250).

2.2.2.3. Ekonomik Nedenler

Şiddet türleri birbirlerini doğurmakta ve beslemektedirler. İşsizlik sonucu ortaya çıkan ekonomik sorunlar yoksulluğa yol açmaktadırlar. Bu durum da kadınların eğitim ve gelişim olanaklarını kısıtlamaktadır. Ayrıca ailede ve toplumda yaşanan sorunlar kadınların şiddet görmelerine yol açmaktadırlar (Adaçay & Güney, 2012, s. 315).

Kadınlar ekonomik şiddetin farklı hallerine maruz kalmaktadırlar. Örneğin aile içinde ve kamusal alanda çalışmaya zorlanmakta veya çalışmalarına engel olunmaktadır. Bazı kadınlar enformel sektörde çalışmaya mecbur bırakılmakta ve bazen sigortasız çalıştırılmaktadırlar. Bu sebeple kadınlar ekonomik olarak erkeğe bağımlı olmakta ve şiddet görebilmektedirler (Eşkinat, 2012, s. 333). Ekonomik şiddet riski, erkek egemen toplum yapısı, cinsiyet ayrımcılığı ve toplumun sahip olduğu sosyal ve kültürel yapı sebebiyle artmaktadır (Gürkan & Coşar, 2009, s. 124).

Bazı failler ve mağdurlar geçim kaynaklarının kısıtlı olması sebebiyle farklı sınıfsal konumlarda bulunmaktadır. Ayrıca yaşadıkları bölgelerin üretim şekilleri

de farklı olabilmektedir. Bu durum şiddet ve töre cinayetlerinin bazı bölgelerde yoğun yaşanmalarına sebep olmaktadır (Ceren, 2008, s. 101).

Şiddetin ekonomik nedenlerle ortaya çıkması sonucunda kadınların insanca yaşama hakları ellerinden alınmaktadır. Bununla beraber kadınlar yoksullaştırılmaktadırlar. Ayrıca para kazanan kadınlar kazandıkları parayı kocalarına vermediklerinde fiziksel şiddete maruz kalmaktadırlar. Bu durum da kadınların psikolojik olarak kötü etkilenmelerine ve intiharlara yol açabilmektedir (Gürkan & Coşar, 2009, s. 124).

2.2.2.4. Psikolojik ve Sosyal Nedenler

Çocuklar, gelişim sürecinde şiddete uğradıklarında ya da şiddete tanık olduklarında bu durumdan etkilenmektedirler (Subaşı & Akın, 2003). Psikolojik ve sosyal nedenler, toplumların sahip oldukları namus ve ahlak anlayışları, hayata karşı olumsuz bakan bireylerin alkol ve madde kullanmaları şeklinde sıralanabilmektedirler (Özbey, 2012). Bireyler alkol ve madde kullanımı sonucunda kendilerinde görülen kişilik bozuklukları sebepleriyle şiddete eğilim gösterebilmektedirler (Akyıldız, 2014, s. 18).

Kadın ve erkek arasındaki ilişki eğitimden olumlu yönde etkilenmektedir. Buna karşın şiddetten kaçmak için bazen eğitim bile yeterli olmamaktadır. Eşler arasında güç dengesizliklerinin olması aile içi şiddete sebep olabilmektedir. Örneğin kadının eğitim seviyesi erkekte yüksekse veya erkeğin eğitim seviyesi düşükse şiddet ortaya çıkabilmektedir (Zara & İnci, 2008, s. 90). Eğitimli bireylerin şiddet eğilimleri egolarından kaynaklanabilmektedir. Bu sebeple eğitimli bireylerin gösterdiği şiddet daha şaşırtıcı olabilmektedir (Akyıldız, 2014, s. 17).

Erkeklerin aile içi şiddete tanık olarak büyümeleri saldırgan ve sinirli bir yapıya sahip olmalarına neden olmaktadır. Bu da şiddete eğilimleri arttırmaktadır. Ayrıca erkeklerin kadınlardan üstün görülmesi ve erkeklerin sorunlarla baş edememeleri de aile içi şiddete sebep olmaktadır (Zara & İnci, 2008, s. 90). Erkekler büyürken şiddete tanık olduklarında kadınların şiddet görmeleri onlara normal gelmektedir (Şenol & Yıldız, 2013, s. 7).

2.2.5. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Döngüsü

Güç dengesizliği tüm şiddet türlerinin temelini oluşturmaktadır. Stres gerginlikle beraber büyüdüğünde aile içi şiddet ortaya çıkmaktadır. Aile içi şiddet üç süreçten geçmektedir. İlk süreçte gerginlik ortaya çıkmakta ve tartışma meydana gelmektedir. Korkmaya başlayan kadın kurban durumuna gelmektedir. Ön kavga aşaması olarak adlandırılan bu dönem birkaç hafta veya yıl sürebilmektedir. İkinci süreçte, erkek artık kendini kontrol edememektedir. Fiziksel şiddetin ortaya çıktığı bu süreç birkaç saat veya gün sürebilmektedir. Kendini kaybeden erkek kadına ders verdiğini düşünmektedir. Ayrıca şiddet gösterdikten sonra yaptıklarını kadın kadar hatırlamamaktadır. Şiddet sonucu yaralanan kadın kendini kapatmakta ve pes etmektedir. Üçüncü süreçte pişmanlık duygusu yaşayan erkek kadından özür dilemektedir. Balayı dönemi olarak adlandırılan bu süreç erkeği bir daha eşine şiddet uygulamayacağını, eşi kendisini terk ederse intihar edeceğini söylemekte ve eşini ikna etmeye çalışmaktadır. Kadınlar korktuklarından veya eşlerine inandıklarından barış sağlamaktadır (Erdoğan, Aktaş, & Bayram, 2009, s. 807).

2.3. HUKUKİ BAKIMDAN AİLENİN KORUNMASI

2.3.1. Hukuk Karşısında Aile Kavramı

Berktaş'a göre; mevcut eşitlik olmayan hiyerarşik toplum içerisinde eşitlik yalnızca kanun hükmünde sağlanabilir ve hukukun kendisi kişileri genelleştirerek somut olmayan bir sınıf olarak değerlendirmek zorundadır. Bunun yanı sıra Berktaş, Hukuk; sadece bireylerin kişisel farklılıklarını, değişik kabiliyet ve ihtiyaçlarını değil, buna ek olarak ekonomik ve toplum yönlü durumlarındaki farklılıklarını da dikkate almamaktadır. Somut olmayan birey grubunun, ırkının, cinsiyetinin varlığı önemsizdir. Buna karşın mevcut toplumda bireylerin hepsi, insanlıklarını soyut olmayan aidiyetler bağlamında, başka bir deyişle belli bir ırka ve sınıfa olduğu kadar belli bir cinsiyete de ait biçimde hayat sürmekte, söz konusu toplumlarda eşit etkileşimler değil, iktidarın üstünlük kurduğu hiyerarşik etkileşimler geçerlidir. Birey hakları oluşumunun esas aldığı birey soyutlamasının ardında, iktidar bağlantıları içinde baskın olanın temeline dayanan somut bir birey bulunmaktadır. Söz konusu

birey, herhangi bir birey varlığı değil, beyaz, burjuva ve buna ek olarak erkek olan bireylerdir (Uçar, Aile İçi Şiddet ve Aile Koruma Yasası, 2003, s. 149).

Elizabeth Mac Kinnon, erkek birey egemenliğinin baskın olduğu toplumlar içerisinde erkek görüşünün nesnel ve standart biçimde sivil toplumda egemen olduğunu, bahsi geçen düşüncenin dünya da baskın olmasından kaynaklı hiçbir yeni düşünceyi benimsemediği ve devletin söz konusu toplumsal iktidar oluşumunu kanunlarla, hukuk bağlamında düzenlediğini, neticede erkek egemenliğine bağlı hukuk dalının hayatla hukuk arasındaki temel ve kabul görmüş etkileşim ölçütlerini, erkek egemenlik düşüncesine göre belirlendiğini ifade etmektedir (Goldfarb, 2008). Bahsi geçen durum; toplum yöneticileri ve kanunları oluşturanların erkekler olduğuna işaret etmektedir. Kanunları hayata geçirenlerde kanunlarla oluşturulmuş şekilde erkeklerin menfaatlerini savunmak durumunda kalırlar (Karınca, 2008b, s. 17).

Bu şekilde erkeklerin menfaatlerini savunma oluşumunun açıkça görünen unsurlarından biri olarak aile içerisindeki şiddet, yakın sürece kadar, özel sahanın mahremiyeti içerisinde, erkeğin denetimi ve kadınların birey hakları oluşumunun dışında tutulmalarının bilinerek yapılan bir yok görme eylemine (Garcia & Hernandez, 2008, s. 139) dönüştüğü ve kanunların her erkeğin evine kanun yönlü kontrolden koruyacak bir mahremiyet oluşumu tanımladığı görülmüştür (Maytal, 2008, s. 200). Neticede, ceza birimlerine yansıyan suç türleri aile içerisinde işlenen suçlardır ve şiddet oluşumu, ailedeki biri tarafından hayata geçirildiğinde kabul edilebilir olarak görülme seviyesi artmaktadır (Yıldız, 2003, s. 73). Bu sebeple, konunun, aile içerisindeki baskınlık oluşumunun bir dalı olarak (Karınca, 2008a, s. 9), kamunun bakış açısı, tartışmaları haricinde, özel bir durum biçiminde değerlendirilmesinin tarihi oldukça eskilere dayanmaktadır (Hunt & Kitzinger, 1996, s. 54).

Aile içerisinde kadına yönelik uygulanan şiddet, bugüne kadar önemli biçimde kendine bir gizlilik yaratmış ve yine önemli bir kısmı gizli olan, özel bir şiddet tarzıdır (Kalan, 1998, s. 103). Romalılar M.Ö. 753 senesinde ortaya çıkarılan evlilik yasası, kadının evlilik oluşumunun gerçekleşmesiyle birlikte erkeğin hayatına dahil olması ve bütün sahip olduklarını erkekle paylaşması, buna ek olarak, erkeğin kadını

yönetmesini, erkeğin arzu ve taleplerini karşılması olarak tanımlanmaktadır (Wiehe, 1998, s. 86).

Bu bağlamda evlilik oluşumu ile birleşmiş bir kadının erkeğine itaat etmesi gerekmektedir. Kadına karşın erkekse, eşinin yanlış bir tavrında kanun bazlı ya da manevi olarak denetim altında tutma ve ceza verme haklarını elinde bulundurur. Söz konusu ceza verme hakkı ile birlikte erkek kadını öldürme hakkına bile sahiptir. Bütün bunlar erkeklere, kadın ve çocuklar üzerinde tümüyle bir yaşatma ve öldürme hakkını tanımaktadır. Aile sözcüğü Roma'da herhangi bir erkeğin elinde bulundurduğu bütün insanlarla etkileşim içerisinde olan anlamında kullanılmaktadır ve bu sözcük Latince bulunan *familia* kavramından türetilmiştir (Feder, 1999, s. 1-2).

Kilisenin egemenliğini hissettiremeye başladığı dönemler ile beraber, erkeklerin kadınlar üzerinde uyguladıkları ilkeler, üstü kapalı olmayacak biçimde kilise ilkeleri içerisine dahil edilmeye başlamıştır. Kilise hukukunun sistematikleştirildiği The Decretum, kadınların erkeklere olan bağlılığını ve kadınların cezalandırılması ile birlikte durumun düzeltilmesi zorunluluğu tespit edilmiştir. Söz konusu cezalandırma, kadınların düşünülen yüksek olmayan statüleri ve kadınlara karşı iyi düşünceler içerisinde olmamaya dair olan eğilimden kaynaklı gerekli görülmüştür (Dutton, 1995, s. 19).

Kilise oluşumunun ortaya koyduğu bu çerçeve daha sonraları genel kanunlara girmiştir. Robert Sigler'e göre; İngiltere'nin sözlü olan hukuk yasalarında, kadınların hepsi erkeklerden daha düşük düzeydedir. Bir kadının eşinden ayrı kaldığında herhangi bir kanun hükmü bulunmamaktadır. Kadının eşi ona sahiptir ve karısını denetimi altında tutmaktadır (Bernett, Miller Perrin, & Perrin, 1997, s. 7-8).

Almanya, İtalya, İsviçre ve Fransa'nın hukukları üzerinde etkili olan 18. yüzyıl Napolyon medeni yasası, aile gücünü bütünüyle erkeğe vermiş ve yalnızca öldürme durumunu boşanma sebebi olarak tanımıştır. Böylelikle erkek ailesi içerisindeki egemenliğini korumak için öldürme durumuna gelene kadar şiddet uygulama hakkını elde etmiştir (Dutton, 1995, s. 21). Süreç içerisinde, mahkemeler erkeklerin kadınlara şiddet gösterme haklarının bulunmadığını dile getirmeye başlamış, buna ek olarak orta şiddette bulunan ve ağır biçimde yaralanmaya neden

olmayacak cezalandırma biçimlerinin, özel durum olarak görülmesi gerekliliğinde olduğu fikrinin etkisi süreklilik göstermiştir (Feder, 1999, s. 2).

Amerika Birleşik Devletleri gibi kimi ülkelerde ailelerin hayattaki önemli konularının din ve devlet işlerinin birbirinden ayrılmasında yansıma bulmuştur. Diğer bir ifade ile ailelerin inançlarının ve aile içerisindeki etkileşimlerin üzerinde denetim kurmadan (Patterson, 2004, s. 476), özellikle İtalya gibi ülkeler içerisinde hem devlet hem de kilise içi aile şiddeti bireysel ve özel bir durum olarak düşünülerek ve aile için şiddeti kabul görerek (Summers & Hofmann, 2002, s. 13) konuyu evin ve erkeklerin kadınlar olan cinsel bağlantısının özelliği içerisinde değerlendirmişlerdir (Hunt & Kitzinger, 1996, s. 54).

Suudi Arabistan gibi ülkelerdeyse inanç birimleri arasında ayrılma söz konusu olmamış ve idare ailenin dokunulmazlığı ve kutsallığını desteklemiştir (Patterson, 2004, s. 476). Pek çok oranda ve türlü niteliklere sahip olan toplumun ailenin dokunulmazlığı fikrini bahsi geçen biçimde özümseyişi, evi kutsal olarak değerlendiren düzenlemeler, siyasal oluşumlar ve kanun birimlerinin içerisinde yazılı olarak belirtilmiş, kanun güçlendirme uğraşları içerisinde girmiş ve pek çok toplumda siyasal gücün kaynağı olarak ortaya çıkmıştır. Ülkeler içerisinde dinsel ve etnik egemenlik kurmuş sınıfların başka sınıflara uyguladıkları şiddetle kadınlara özellikle ailede uygulanan planlı şiddet arasındaki bağlantıya karşın, hayata geçirilen şiddet oluşumu kadının birey hakları müdahalesi olarak kabul görmüştür (İlkkaracan, Gülçür, & Arın, 1996, s. 21). Bu şekilde, kadınların aile bireyleri tarafından kendilerine uygulanan psikolojik ve ruhsal şiddeti kabul ettikleri öngörülerek, hukuk yapısı doğrultusunda ev erkeğin kontrolü ve egemenliği tarafından yürütülen bir saha halini almıştır (İslam, 2005, s. 3).

Aile içerisindeki şiddetin toplum şiddetiyle aynı olarak değerlendirmesinin bir neticesi, söz konusu şiddetin gerçek şiddet biçiminde isimlendirilmesiyle ve büyük bir suç, birey hakları ihlali biçiminde değerlendirilmeyerek, kavga, tartışma ya da uzlaşmazlık şeklinde isimlendirilmesi olmuştur (Paradine & Wilkinson, 2004, s. 17).

Ailenin dokunulmaz ve kutsal oluşuna saha oluşturan açık olamayan bu tarz olgular aileye yüklenen özelliği, aile içerisindeki tutumların çoğunu gizlemiş, bununla

birlikteyse aile içi şiddetin özel sahaları gizleyen görünmezlik perdesinin arkasına sığınması, özel bir durum biçiminde tanımlanarak problemin en iyi şekilde evin sınırları içerisinde bulunan kişiler tarafından ortadan kaldırılacağı yönündeki düşünceleri ve toplum çerçevesinden gizli tutarak uygun bir biçimde yurttaşlık söylemlerinden başka bir yere koyulması neticesini doğurmuştur (Shope, 2004, s. 3).

Toplum bazlı cinsiyet eşitsizliğinin kültürel yönde kabul görmesini içerisinde barındıran görüş neticesinde, kadının esas haklarını korumaya dair yasaların yaratılması için uğraş gösterilmiş ve ya yaratılan sıkı olmayan haklar yönüyle aile içi şiddetin meydana gelmesi ve sürekliliğinin sağlanmasına sebebiyet vermiştir (Fabian, 2006, s. 9), kadına yönelik şiddet evliliğin dokunulmazlığı oluşumunun ardına saklanarak, yakınların ve dostların aile içine karışmaya ve eşlerin arasına girmesi yönünde kesin kararların alınmaması ve şiddetin kadının kişisel sorumluluğu olarak adlandırılması istenmiştir (Hunt & Kitzinger, 1996, s. 46).

Bu bağlamda, kadınların özel sahalar için oluşturulan ilkeleri görmezden gelmeye eğilim göstermesi durumunda, benliğinin manevi ve fiziksel bütünlüğüne karşı ortaya çıkacak olan müdahale özel saha içerisinde gerçekleştiği için toplumsal alandaki standartlara bağlı olarak değerlendirilmeyecektir (Henderson, 2008, s. 9). Özel saha içerisinde meydana geldiği için toplumsal sahada ortaya çıkan söz konusu nedenlerle başka şiddet tarzlarına göre daha az zarar veren bir şiddet tarzı olarak görülmüştür (Patterson, 2004, s. 484).

Beraber yaşamak ve evlilik oluşumuna dair olarak meydana getirilen sözü geçen bu yüksek düzeydeki nitelik gereğince gizli tutulan eş değerli, toplum sahasına erişse dahi, tanıdıklar ve tanınmayanlar arasında açığa çıkan şiddetten çoğunlukla daha az önemle karşılanmış, içinde şiddet bulunan etkileşimde yakınlık ne kadar çoksa o kadar düşük seviyede toplumsak cevap söz konusu tutumu şiddet biçiminde adlandırmıştır. Yakın etkileşim içerisindeki şiddet üzerinde etki edilmesi söz konusu şiddetin yalnızca ailenin özel sahasına müdahale esilme algısı uluşturmamış bunun yanı sıra ceza ile sağlanan adalet oluşumun hükmü dışında daha iyi çözüme kavuşturacağı fikrini meydana getirmiştir (Cardelli, 1997, s. 2).

2.3.2. Türk Hukukunda Düzenlemeler

2.3.2.1. Anayasa

Devletin temel hedef ve görevleri adlı Anayasa'nın beşinci maddesine göre, devlet; bireylerin ve toplumların mutluluk ve huzurunu yaratmak için esas özgürlük ve haklarını, sosyal hukuk devleti ve adalet prensipleriyle özdeşleşmeyecek bağlamla sınırlayan ekonomik, politik ve sosyal sınırları ortadan kaldırmak ve manevi-maddi varlığı yapılanması için gereken koşulların sağlanmasının zeminini oluşturmakla yükümlüdür (Karınca, 2008a, s. 12). Herkes, benliğine bağlı, vazgeçilmez, dokunulmaz temel özgürlük ve haklara sahiptir, cümlesini içerisinde barındıran Anayasa'nın on ikinci maddesindeyse, temel haklardan biri olarak görülen şiddet görmeden hayat sürme hakkını güven altına almaktır.

Anayasa'nın on yedinci maddesinin üçüncü fıkrası şiddet oluşumunu yasaklamaktadır. Herhangi birine eziyet ve işkence yapılamaz, hiç kimse insan onuru ile özdeşleşmeyen bir cezaya çarptırılmaz ya da böyle bir tavırla karşılaşamaz. Birey güvenliği ve özgürlüğü adlı başlığın on dokuzuncu maddesinde; herkes, birey güvenliği ve özgürlüğü hakkına sahiptir, cümlesini içerisinde barındırarak, birey olarak kadınların özgürlüklerini güvence altına alır (Karınca, 2008b, s. 12-13).

2001 ve 2004 senelerinde Anayasa üzerinde gerçekleştirilen farklılıklarla erkek kadın eşitliğine dair iki yeni oluşum meydana getirilmiştir. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın kimi maddelerinin farklılaştırılması hakkında 4709 sayılı yasanın on yedinci maddesiyle Türkiye Cumhuriyet Anayasası'nın kırk birinci maddesinin ilk fıkrasına 've karı koca arasında eşitliğe dayanır' cümlesi dahil edilmiştir. Söz konusu farklılaştırmanın ardından Anayasa'nın ailenin korunması adlı kırk birinci maddesi, aile; Türk toplumunun esasını meydana getirir ve karı koca arasında eşitliğe dayanır. Devlet ailenin refah ve huzuruyla özellikle çocukların ve annenin korunması ve aile planlamasının bilinçlendirilmesini yapılmasının sağlanması için gereken önlemler alır, teşkilatı kurar, biçiminde değiştirilmiştir. Anayasa'nın kimi maddelerinin farklılaştırılması hakkında 5170 sayılı yasanın birinci maddesine göre anayasanın onuncu maddesinin ilk fıkrasının ardından gelecek biçimde; erkek ve kadınlar eşit hakları ellerinde bulundurlar, Devlet, söz konusu eşitlik oluşumunun

hayata geçirilmesini sağlamak ile yükümlüdür, fıkrası dahil edilmiştir. Bahsi geçen farklılaştırmanın ardından anayasanın yasa önünde eşitlik isimli onuncu maddesi; herkes, ırk, cinsiyet, siyasi görüş, dil, din, felsefi inanç, mezhep ve benzer nedenlerle ayırım yapılmadan yasa önünde eşit sayılır. Erkekler ve kadınlar eşit haklara sahiptir. Devlet, söz konusu eşitliğin hayata geçirilmesini sağlamaktan sorumludur. Herhangi bir bireye, aileye, gruba ya da sınıfa ayrıcalık tanınmaz. Devlet birimlerinin ve yönetim birimlerinin tüm olaylarda yasa önünde eşitlik prensibine uygun olarak biçimde etkinlik göstermeleri gerekmektedir, şeklinde düzenlenmiştir. Bahsi geçen farklılaşmalar neticesinde kadınların erkekler ile eşit haklarının bulunduğu, net bir deyişle, anayasa ile birlikte güvence altına alınmıştır. Devleteyse söz konusu eşitlik oluşumunun hayata geçirilmesi sorumluluğu verilmiştir. Bunlara ek olarak kadınlara aile içerisinde de eşitlik oluşumunun gösterilmesi kanun bazlı bir hak olarak tanınmıştır (Badur & Ertem, 2006, s. 1).

2.3.2.2. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, CEDAW ve Diğer Sözleşmeler

1949 senesinde Avrupa içerisinde birey haklarını hukuk üstünlüğünü ve demokrasi oluşumunu savunmak hedefi ile Avrupa Devlet hükümetleri arası bir kurum olan Avrupa Konseyi tarafınca İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin ortaya koyduğu hakları global sahada savunmak ve korunmasını sağlamak hedefi ile Roma'da 4 Kasım 1950 yılında oluşturulan anlaşmadır (Avrupa Konseyi, 1950).

Mağdur olan kişiye yakın bireyler tarafından, yapılan, devamlılık ve tekrar barındıran şiddetin arkasında saklanan erkek kadın arasındaki eşit olmayan güç bağlantısının varlığı kadının kendisi tarafından şiddeti kabul edilebilir görmesine sebebiyet vermekte ve direkt olarak kadına dair hükümleri barındırmasa da Avrupa İnsan Hakları Beyannamesi'nde var olan yaşama hakkı, işkence yasağı, ayrımcılık yasağı, aile yaşamının ve özel yaşamın korunması gibi hükümler kadına şiddet konusunda önemsenecek standartları içerisinde barındırmaktadır (Sever, 2011, s. 21).

Özgürlük ve haklar bağlamında bulunan ikinci ilke herkesim yaşama hakkının kanunun korunması altında bulunduğu hayatta bulunma, ilke üç herhangi bir bireyin insanlık dışı olaylara bağlanamayacağını ifade eden işkence yasağı, madde beş

herhangi birinin özgürlükten mahrum bırakılamayacağını ifade eden güvenlik ve özgürlük hakkı, ilke sekiz özel yaşamın ve aile yaşamının korunması, ilke on dört beyannamede tanınan özgürlük ve haktan faydalanmada herhangi bir ayırım yapılmadan sağlanmasını anlatan ayrımcılık yasağı gibi hükümlerin içerisinde bulunduğu beyannamede kadın ve erkeklerin aynı haklarının olduğu, şiddet olan olayların insanlık dışı olduğu düşüncesi söz konusudur (Avrupa Konseyi, 1950).

İlke sekizde bulunan aile oluşumu, Avrupa İnsan Hakları Beyannamesi'ne göre aile hayatının varlığını olgu bazlı bir durum haline değerlendirip aile oluşumunu sıkı olmayan biçimde ortaya koymaktadır (Arslan Öncü, 2012, s. 15). Avrupa İnsan Hakları Beyannamesi'nin ikinci ilkesinde de taraf ülkeler bağlamında hayatı tehdit altında olan bireylerin korunması yönünde gereken düzeyde ve etkin biçimde tedbirlerin alınması olumlu sorumluluk ve baskısı altında olan bireylerin yaşamlarını hukuka uygun olmayan şekilde bitirilmemesiyse olumsuz sorumluluk olarak üye olan devletlere bazı esasları gerekli kılmaktadır (Cengiz, 2011, s. 386). Olumsuz sorumluluklar bağlamında ilke sekiz, olumlu sorumluluklar bağlamında ilke iki ve ilke üç kadına karşı uygulanan şiddet sonucunda açılan davalarda faaliyet sahası oluşturmaktadır (Arslan Öncü, 2012, s. 15).

Söz konusu beyannameyle birey hakları kamu huzuruna dikkat çekilerek güvence altına alınmıştır. Beyannamenin önem teşkil eden yönlerinden birinin başında tespit edilen hakların hayata geçirilmesi ve kontrolün sağlanması hedefiyle Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin oluşturulması yer almaktadır. Bu bağlamda beyannamenin kontrolünü ve bağlayıcılığını sağlayarak; devlet hükümetlerinin üstünde bir yargı sistemi meydana getirmiştir. 7 Mayıs 2004 senesinde meydana getirilen düzenlemelerle Anayasa'nın doksanıncı ilkesine; uygunluğa göre hayata geçirilmiş temel özgürlük ve haklara dair ülkelerarası sözleşmelerle yasaların aynı konuda değişik hükümler barındırması sebebiyle oluşabilecek anlaşmazlıklarda ülkelerarası sözleşme hükümleri temel olarak alınır, ifadesi dahil edilmiştir. Söz konusu değişiklik ile, herhangi bir anlaşmazlık anında Birleşmiş Milletler kadınlara yönelik olan her türlü ayrımcılık oluşumunun önüne geçilmesi anlaşması da dahil olacak biçimde, temel özgürlük ve hakları odak alan milletlerarası sözleşmeler ulusal düzenlemeler karşısında öncelikli bir hale bürünmüştür (T.C. Başbakanlık Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü, 2008a, s. 18).

Kadınlara yönelik olarak gerçekleştirilen her türlü ayrımcılık oluşumunun önüne geçilmesi anlaşmasının ilk ilkesine göre kadınlara yönelik ayırım deyimini kadınların medeni halleri değerlendirilmeksizin ve kadınla erkek eşitliğine bağlı biçimde siyasal, ekonomik, medeni, kültürel, sosyal ve diğer sahalardaki birey hakları ve temel özgürlüklerinin tanınması, bunlardan faydalanılması ve kullanılmasının önüne geçen ya da yok eden, bunu hedefleyen ve cinsiyete dayalı olarak gerçekleştirilen herhangi bir ayırım, sınırlandırma ya da mahrumiyet anlamında kullanılacaktır. Bahsi geçen anlaşmanın beşinci ilkesinin a bendinde taraf olan devletlerin, cinsiyetlerin üstün olma ya da olmama düşüncesiyle, erkek ve kadınların belirlenmiş rollerine bağlı olan düşüncelerin, klasikleşmiş ve tüm diğer faaliyetlerin ortadan kaldırılmasını sağlamak hedefli biçimde erkek ve kadınların kültürel ve sosyal tutum modellerini farklılaştırmak için uygun olan tedbirler alacakları yer alır. Anlaşmanın on altıncı ilkesindeyse taraf olan devletlerin kadınlara yönelik olan aile bağlantıları ve evlilik oluşumları ayırımının önüne geçmek için gereken tüm tedbirleri alacaklardır (Unicef, 2004).

İnsan hakları Evrensel Beyannamesi'nin ilk ilkesine göre, tüm bireyler hak ve onurları açısından özgür ve eşit olarak hayata başlarlar. Beyannamenin ikinci ilkesine göreyse herkes renk, dil, ırk, din, politik ya da başka bir düşünce, kamusal ya da ulusal köken, aidiyet, doğum ya da başka bir statü gibi hangi sebeple ayırım düşünülmemeksizin söz konusu beyanname içerisinde barınan tüm özgürlük ve haklara sahiptir (Unicef, 2018).

İnsan özgürlükleri ve haklarının korunmasına yönelik olan Avrupa anlaşmasının üçüncü ilkesine göre, hiç kimse işkenceye birey onuru içerisinde yer almayan cezalandırmalara maruz kalmaz. Beşinci ilkeye göreyse herkesin birey güvenliğinin sağlanması ve özgür olma hakkı bulunmaktadır (ombudsman.gov.tr, 2018).

2.3.2.3. Türk Ceza Kanunu (TCK)

Türk Ceza Kanunu içerisinde, aile içi şiddete ilişkin özel bir hüküm bulunmamaktadır. Hayriye Daloğulu ve diğerleri, aile içerisinde yaşanan şiddet oluşumunun ceza kanununda özel bir hüküm olarak bulunmasının, kamuda kadına

yönelik olan şiddetin kabul görür halinin değiştirilmesinde önemli bir madde olduğunu ifade etmektedir (Daloğlu, Varol, & Varol, 2000, s. 229).

Yasa'da direkt olarak aile içi şiddete dair madde bulunmamasına karşın, bireye yönelik suçlar ve söz konusu suçların özellikli durumlarının belirtilmesinde eş kelimesinden bahsedilmekte, bu biçimde aile içerisinde eşin ya da beraber yaşam sürülen başka aile üyelerinin cinsel, psikolojik ve fiziksel herhangi bir şiddete maruz bırakılmasının suç olduğu ifade edilmektedir. Bu bağlamda bilinçli olarak ya da tedbir alınmaması sebebiyle zarar vermek, işkence yapmak, çocuk düşürmek, izin alınmadan kısırlaştırmak, zorla alıkoymak, tek eşliliğe bağlı kalınmaması, çalışma hakkının elinden alınması, namus ve töre cinayetleri, hakaret etmek, bekaret denetimi, cinsel saldırı, fuhşa zorlamak, huzur kaçırmak, mülk dokunulmazlığı ihlali gibi nedenlerle mahkemeye başvurulabilmektedir (T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, 2018a). Haziran 2005 tarihinde hayata geçirilmiş olan Yeni Türk Ceza Yasası konuya ilişkin yeni düzenlemeleri barındırmaktadır. Söz konusu düzenlemelerde yalnızca suçların ismi farklılaştırılmamış, suçların sınıflandırılmasında da daha objektif olarak değerlendirilebilecek standartlar kabul edilmiştir (Işık, 2007, s. 218).

Yeni kanun ile birlikte, kadın, kız farklılığı şeklindeki tanım madde metninden çıkarılmıştır. Cinsel suçlar bireylere karşı suçlar adıyla cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar olarak değerlendirilmiştir. Zor kullanılarak yapılan ırza geçme ve ırza tasaddi sözcükleri kaldırılarak yerine cinsel saldırı ve çocukların cinsel istismarı sözcükleri hayata geçirilmiştir. Hayata geçirilmiş olan mağduriyet oluşumu ortadan kaldırılmıştır. Ruh sağlığı oluşumu ortaya çıkarılmıştır. Ceza ya da davanın tarihinin ertelenmesini gerekli kılan etkili olan pişmanlık halleri düzenlenmiş, söz konusu düzenlemeyle alıkoymak ya da kaçırılanla hüküm ya da sanıklardan birinin evlenmesi durumunda cezalar üzerinde erteleme ya da ceza-i indirimlerinin yapılması hatta söz konusu cezaların silinmesinin olası olmayacağı hükmüne bağlanmıştır. Bilerek öldürme suçunun, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasını gerekli kılan özellikli durumlarının düzenlendiği maddeye 'töre saikiyle' kavramı dahil edilerek töre cinayetlerini işleyenlerin en yüksek cezaya çarptırılması talep edilmiştir. Bilerek yapılan yaralama suçu suçu düzenlenmiş ve söz konusu suçun alt soy ya da üst soydan birine, eşe, kardeşe yönelik olarak işlenmesi suçunun özellikli hali biçiminde kabul

görmüştür. Eziyet ve işkence başlıklı, eziyet suçları da düzenlenmiştir. Aile Hukuku içerisinde meydana gelen eğitim, öğretim, bakım ya da destek olma sorumluluğunun hayata geçirilmemesi suç olarak görülmektedir. Bunların yanı sıra fuhuşa zorlama konusu da düzenlenerek bireylerin özellikle de çocukların fuhuş yapmaya zorlanmaları, fuhuş teşviki, konun gerçekleştirilmesi adına zor kullanılması gibi etkinliklerin hangi şartlarda suç olarak görüldüğü konusunda düzenlemeler yapılmıştır. Genital muayene bağımlı olmayan bir madde biçiminde düzenlenmiş, yetkili olan savcı ve hakimin kararları olmadan, bireyi genital muayeneye zorlayan ya da bu karar olmadan genital muayeneyi gerçekleştiren birey hakkında üç aydan bir yıla kadar hapis cezası istenmektedir (T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, 2008b, s. 6-7).

Bilerek adam öldürme suçunun karı koca arasında yaşanması özellikli bir hale dönüşmüştür. Buna ek olarak suçun töre yüzünden işlenmesi durumunda, birey ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına çarptırılmaktadır. Bilinçli olarak adam yaralama suçunun karı koca arasında işlenmesi şiddet olmasına gerek kalmaksızın karara bağlanacak olan ceza süresini yarı yarıya çoğaltmaktadır (Badur & Ertem, 2006, s. 2). Herhangi birinin eziyet görmesine zemin hazırlayacak olan tutumları meydana getiren birey hakkında iki seneden beş seneye kadar hapis cezası istenmektedir.

Üst soy ya da alt soya, anneye, babaya ve ya eşe karşı yapılması durumunda, birey hakkında üç seneden sekiz seneye kadar hapis cezası istenmektedir. Bireyi özgürlüğünden alıkoyma suçu da aile içi şiddetin psikolojik şiddet boyutudur (Badur & Ertem, 2006, s. 3). Herhangi birini hukuk uyumsuzluğu içerisinde bir yere gitmek ya da herhangi bir yerde kalma özgürlüğünden mahrum bırakan bireye bir seneden beş seneye kadar hapis cezası verilmesi istenmektedir. Bireyi özgürlüğünden alıkoyma şiddetin psikolojik boyutu içerisine dahil olmakla beraber, bireyin bu eylemi yapmak için ya da eylemi gerçekleştirdiği esnada zor kullanması durumunda şiddetin fiziksel boyutu içerisine de dahil olmaktadır. Yüz dokuzuncu ilkenin ikinci fıkrasında söz konusu durum, ayrı bir başlık altında düzenlenmiş ve yüz dokuzuncu ilkenin üçüncü fıkrasında eşe karşı yapılması durumu özellikli bir durum olarak değerlendirilmiştir (Badur & Ertem, 2006, s. 4).

Evlilik içerisindeki şiddetin psikolojik boyutuna dahil olan suç türlerinde biri de seksen dördüncü ilkenin ilk fıkrasında düzenlenen intihara eğilimli hale getirme suçudur. Kanun başka birini intihar etmesine herhangi bir yönüyle etki eden, eğilim göstermesini sağlayan ve ya kişinin kararını güçlendiren birey cezalandırılmıştır. Bahsi geçen ilkede temelde üç farklı suç türü belirlenmiş olup, aile içi şiddetin psikolojik boyutuna konu olabilecek suçlar intihara ikna eden ya da destekle intihar girişimine zorlamadır. Aile içi şiddetin psikolojik boyutu içerisine giren bir diğer konuya birden fazla evlilik yapılmasıdır. Bu konu iki yüz otuzuncu ilkede suç biçimli olarak düzenlenmiştir. Buna bağlamda, evli olmasına karşın bir başkasıyla da evlilik işlemlerini yaptıranlar ve aralarında resmi evlilik bulunmaksızın yalnızca imam nikahı ile evlenenler hakkında ceza işlemi başlatılmaktadır. Aile içi şiddetin diğer bir türü ise cinsel bağlamda uygulanan şiddettir. Yeni yasanın hayata geçirilmesi ile beraber, cinsel yönlü şiddet; cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar ismiyle düzenlenmiştir (Badur & Ertem, 2006, s. 3-5).

Bu bağlamda aile içindeki herhangi birini cinsel yönlü olarak taciz eden birey hakkında, kişinin şikayeti ile birlikte, üç aydan iki seneye kadar hapse mahkum edilmesine ya da adli yollu para cezası verilmesine karar verilir. Söz konusu eylemle, eğitim, öğretim, hiyerarşi etkileşiminden ve ya aile içi etkileşimden dolayı saygıyı negatif yönlü olarak kullanmak yoluyla ve ya aynı iş sahası içerisinde bulunmanın ortaya çıkardığı kolaylıktan faydalanılarak işlendiği durumda, sözü edilen fıkraya göre karara bağlanacak ceza iki katına çıkarılır. Bu eylem sebebiyle mağdur, işten, ailesinden ya da okuldan ayrılmak durumunda kalmışsa, alınacak karar bir senenin altına olamayacaktır. İlkenin ikinci fıkrası 29 Haziran 2005 tarihli ve 5337 sayılı Yasa'nın on üçüncü ilkesiyle değiştirilerek günümüzdeki haline dönüşmüştür (Işık, 2007, s. 213).

5237 sayılı Türk Ceza Yasası'nda cinsel dokunulmazlığa yönelik olan suçlar düzenlenirken yazın içerisinde önceden kullanılan cinsel istismar, saldırı, taciz gibi oluşumlar kullanılarak, önceki yasalar içerisinde yer alan ırza tasaddi, ırza geçme, sarkıntılık ve taciz gibi oluşumlar kullanılmamıştır. Kanunun esası, cinsellik oluşumunu özgürlük kavramı ile bağdaştırmak, cinsel suçların ağırlığıyla paralel biçimde eski kanunun belirlediğinden daha yüksek cezaların uygulanması gibi faaliyetleri etkinleştirerek koruma sahası genişletilmiştir (Gürkan & Uğuz, 2007, s.

245). Buna ek olarak 5237 sayılı Türk Ceza Yasası içinde, cinsek istismar ve cinsel saldırı gibi yeni suç oluşumlarına yer verilmesine karşın, önceki yasalarda olduğu biçimde söz konusu kavramları anlatmayarak, uygulama ve eyleme geçirme durumunda bırakmıştır (Gürkan & Uğuz, 2007, s. 245).

2.3.2.4. Medeni Kanun (MK)

20. yüzyılın ilk yıllarında hayata geçirilen pek çok medeni yasa, erkek ve kadının aynı olmayan ruhsal ve biyolojik yapıya sahip oldukları, bu sebeple aile içerisinde ve kamuda rollerin değişiklik gösterdiğini, bu bağlamda farklı sorumluluk ve haklara sahip olmalarının tabiat gereği olduğu fikrine dayalı biçimde hazırlanmıştır. Bu noktada, kadın anne olmalıdır, bununla birlikte evle ilgilenmeli ve çocuklara bakmalıdır. Erkekse tüm aile fertlerinin geçimini sağlamak için uğraş göstermek, uğraşları sonucu para kazanmak ve barınacakları bir yer sağlamakta sorumludur. Söz konusu belirlenmiş rol fikrinin neticesi olarak da erkeğin ailenin direği, karar vericisi, temsilcisi ve kararların uygulayıcısıdır. Erkeğe karşın kadınsa ev işleri ve çocuklar ile ilgilenir. Kadının sorumluluklarının azlığı ile aynı doğrultuda ilerlendiğinde yükümlülükleri de erkeğe göre kısıtlıdır.

Bu noktada, Türk Medeni Yasası da dahil olacak biçimde, bahsi geçen medeni yasaların tam eşitliği kabul etmeyerek kısmi bir eşitlik oluşumunu kabul ettiği, çoğunlukla erkeğe üstünlük sağladığı, bütünüyle değerlendirildiğinde temelde yine eşlerin eşit olmaması durumunu öngördüğü algılanmaktadır (Doğan M. , 2003, s. 95-96). 1926 senesinde yürürlüğe giren ilk Medeni Yasa'nın yüz elli ikinci ilkesinde evi idame ettirme sorumluluğu erkeğe verilmiştir. Kadının bir mesleğinin olması ya da herhangi bir sanat dalı ile uğraşması durumları eşin iznine bırakılmıştır. Evin geçimini sağlamak erkeğin görevi olduğu için kadının çalışma hayatının olup olmasına karar verecek kişide yine erkektir. Evlenme aşamasında gerçekleştirilecek işlemlerin erkeğin ikametgahının bulunduğu yerdeki belediyede yapılması zorunluluğu bulunmaktadır. Buna ek olarak kadının ev işlerini yapması, çocukların bakımını yapması, eşinin işinde yardımcı olması, kendiliğinden olması gereken ve herhangi bir karşılık beklenmeden yapılan bir çalışma olarak değerlendirilmektedir (Kılıçoğlu, 2003, s. 21-22, 69).

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'yla eski Medeni Kanun'un, hem biçim hem de içerik açısından birçok hükmünde farklılıklar yapıldığı bilinmektedir (Başpınar, 2003, s. 79-80). Söz konusu farklılıkların kadınların hayatları üzerinde rol oynayacak tarzdadır. Eşler idareye dair bir işi halletmeden ya da söz konusu durum hakkında etkinlik alanı oluşturmadan önce diğerine haber vererek düşüncesini ve onayını almalıdır (Doğan M. , 2003, s. 99).

2.3.2.5. 4320 Sayılı Kanun

Ülke devletlerinin aile içi şiddet konusuna ilişkin oluşturdukları hukuki düzenlemelerin Türk Hukuk Sistemi içerisindeki yansıması 4320 sayılı ailenin korunmasına dair yasa olarak değerlendirilmektedir. Türkiye aile mahkemelerinin tersine, aile içerisinde yaşanan şiddeti düzenleyen özel bir kanunun hayata geçirilmesi konusunda dünyada ülkeleriyle yaklaşık olarak aynı döneme denk gelmektedir. Dünya ülkelerinin genelinde aile içerisinde yaşanan şiddete ilişkin yürürlüğe konulan yasalar çoğunlukla 90'lı senelerde yasalaştırılmışlardır. 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Yönelik Yasa, aile oluşumunun korunması ve özellikle de aile içerisinde yaşanan şiddete yönelik etkili biçimde mücadele hedefli toplumun istekleri de (medyanın, akademik çevrenin, kadın kurumlarının yoğun istek ve başvuruları) önemsenererek, 14 Ocak 1998 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi içerisinde kabul görerek, 17 Ocak 1998 tarihinde, 23233 sayılı Resmi Gazete de yayımlanarak hayata geçirilmiştir (Uluğ, 2005, s. 43).

Yasa tasarısı ile beraber, Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere, Norveç, Yeni Zelanda ve İrlanda gibi ülkelerde yaşama dahil edilmiş olan ve şiddet görme potansiyelleri olan kadınların mahkemeler aracılığıyla koruma emri çıkarabilmelerini sağlayacak hükümler Türk Hukuk yapısına dahil edilmiştir (Uçar, 2003, s. 149). Yasa oldukça kısadır ve toplamda dört maddeden meydana gelir. Bu maddeler özetle iki madde halinde açıklanabilir. Bunlar;

- Aile içerisinde bir şiddetin yaşandığının şiddet gören birey ya da Cumhuriyet savcısı tarafından ifade edilmesi ile birlikte aile mahkemesi hakiminin hükmedebileceği önlemleri açığa çıkarmaktadır.

•Hükmedilen önlem kararının uygulanmaması ve önlem kararına karşı çıkılması durumunda ihlal eden bireye uygulanacak yaptırımı barındırmaktadır (Akın A. , 2008, s. 273).

47878 sayılı aile mahkemelerinin yaratılış sorunluluk ve yargılama oluşumlarına yönelik yasa yürürlüğe girmeden önce, 4320 sayılı yasanın uygulanmasından barış hukuk mahkemeleri sorumluyken, 4787 sayılı yasanın dokuzuncu ilkesiyle 4320 sayılı ailenin korunmasına yönelik yasanın birinci fıkrasındaki barış hakimi kavramları aile mahkemesi hakimi kavramıyla değiştirilmiştir (Doğan M. , Türk Medenî Kanunu'nun Evliliğin Genel Hükümleri Bakımından Getirdiği Yenilikler, 2003, s. 123).

Söz konusu alanda uzmanlaşmış mahkemelerin ve bu mahkemeler içerisinde çalışanların yükümlülüklerinin olması, kadınların yargı içerisinde hak arayışlarının önündeki sınırlandırmaları azaltacağı düşüncesi ve 4320 sayılı yasada belirtilmiş olan tedbirlerin bir ve ya birden fazlasını içerisinde barındıran koruma kararını almak yükümlülüğü de aile hukuku bağlamında bir bütünlüğün oluşması bu düzenlemenin amacı haline almıştır. Aile mahkemelerinin bulunmadığı alanlardaysa 4787 sayılı yasanın ikinci fıkrasının ikinci ilkesince yasanın hayata geçirilmesinden sorumlu olan mahkeme, Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu tarafınca oluşturulan asıl hukuk mahkemesidir (Karıncı, 2008b, s. 27).

Yasanın çıkarılmasının ardından gelen dokuz senenin sonunda 4 Mayıs 2007 tarihli Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 5636 sayılı ailenin korunmasına yönelik yasada farklılığa gidilmesi hakkında yasayla eksikliğin olduğu düşünülen kimi noktalarda farklılaştırma yoluna gidilmiştir. 5636 sayılı yasa, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü'nün kontrolünde olan konuyla ilişkili kuruluş, kurum ve sivil toplum kuruluşlarının hukuk temsilcileriyle gerçekleştirilen pek çok toplantı neticesinde oluşturulan farklılaştırma tasarısı Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulu içerisinde kabul edilerek, yaşama dahil edilmiştir (T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, 2008b, s. 5).

1998 senesinde hayata geçirilen 4320 sayılı ailenin korunmasına yönelik kanunda aile içerisinde yaşanan şiddet; aile üyelerine yapılan şiddet bağlamında

düşünülürken bahsi geçen yasa yerine 2012 senesinde hayata geçirilen 6284 sayılı ailenin korunması ve kadına yönelik olan şiddetin önüne geçilmesine yönelik hazırlanan yasada aile içerisindeki şiddet; özellikle kadına uygulanan şiddet bağlamında düşünülmüştür. 1998 tarihli 4320 sayılı yasada şiddet oluşumunun genel bir açıklaması yer alırken, 2012 tarihli 6284 sayılı yasada ev içerisinde uygulanan şiddet ve kadına yönelik olan şiddet iki başlık altında değerlendirilmiştir.

Buna ek olarak 2012 tarihli 6284 sayılı yasada, yasanın hayata geçirilmesi ve gereken hizmetlerin yapılmasının dört esasa dayandığı ifade edilmiştir.

2.3.2.6. 6284 Sayılı Kanun

Atalara bağlı bir toplum yapısının meydana getirdiği ve kamu hayatı üzerinde etkili olan en önemli problemlerden biri olarak değerlendirilen kadına yönelik şiddetin sona ermesi için kamu da yaygın olan düşüncenin değişmesi gerekmekte ve şiddete ilişkin yapılmış olan kanunlar önem teşkil eden bir alan kaplamaktadır (Özbilen & Soygüt Arslan, 2012, s. 366).

20 Mart 2012 tarihindeki Resmi içerisinde yayımlanan ve hayata geçirilen 6284 sayılı ailenin korunması ve kadına yönelik şiddetin engellenmesine ilişkin yasayla milletlerarası yapılan anlaşmalara bağlılık ön plana çıkarılmaktadır (Birleşmiş Milletler, 2015, s. 12).

Kadına uygulanan şiddetin bildirilmesi, engellenmesi, şiddete maruz kalanların korunması ve şiddeti uygulayan kişinin cezalandırılması süreçlerinde iyiye gidilmeyi amaç edinen yasa, resmi nikah, aynı evde kalma ve yakınlık sağlama halleri haricindeki konuları da içerisinde barındırarak, şiddeti engelleme ve izleme yapılanmalarının kurulmasını da sağlayacak biçimde genişletilmesine karşın yasada belirsiz yerlerin ve birbirleri ile çelişen ifadelerin varlığı bazı tartışmaları ortaya çıkarmaktadır (Özkara & Can, 2012, s. 345). Engelleyici ve koruyucu önlemlerden meydana gelen yasanın on ikinci maddesinde bulunan hakim tarafından alınacak koruyucu önlem kararının alınmasında bir hakime yetki verilmektedir (Eygün, Günay, Ergün, & Yıldız, 2013, s. 31).

Önem kararının alınmasında belge ve veri gerekliliği bulunmamakta ve on yedinci madde içerisinde bulunan hakim tarafından alınacak engelleyici önlem kararı bağlamında korunan bireye sekizinci madde de bulunan geçici maddi destek sağlanmaktadır (aile.gov.tr, 2018).

Yasanın birinci maddesi bağlamında ifade edildiği gibi çocukları, kadınları, aile fertlerini şiddetten korunmasına odaklanılması şiddet oluşumunu dört başlık altında bir araya getirerek koruma sahasını küçültmekte -belirleme yapıldığından kontrol daha kolay-, koruma boyutunun geniş tutularak kadına yapılan şiddetin değerlendirilebilir ve net olması gerekir (Özbilen & Soygüt Arslan, 2012, s. 371). Şiddetin boyutu ve kapsamı ne olursa olsun kadın her yönden psikolojik yönlü olarak etkilenmekte ve korunan bireye psikolojik yönden destek vermek amacı ile dokuzuncu madde de belirtilen danışmanlık ve rehberlik hizmeti sağlandığı gibi koruma altına olan bireyin çocuğunun bulunması durumunda kreş olanağı da on birinci madde de düzenlendiği biçimde uygulanmaktadır (aile.gov.tr, 2018, s. 149).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KADINA YÖNELİK ŞİDDETLE MÜCADELE VE 6284 SAYILI AİLENİN KORUNMASI VE KADINA KARŞI ŞİDDETİN ÖNLENMESİNE DAİR KANUN

3.1. KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN GÜNCEL DURUMU

3.1.1. Dünyada Kadına Yönelik Şiddet

Kadın olmak yalnızca Türkiye şartlarında zor değildir. Dünya üzerindeki birçok ülkede de kadının kişisel ve kamusal yönden başarı elde etmesine zemin hazırlanmadığı gibi, biyolojik farklılıkların bile kamu bazlı olarak biçimlendiği ve birey haklarına uygun olmayan pek çok tavır ve tutuma maruz kaldıkları görülmektedir (Aras, 2015, s. 193). 2014 senesi verileri değerlendirildiğinde Avrupa Kıtasında yer alan ülkelerde herhangi bir sebeple, herhangi bir yaşta fiziksel şiddet gören kadınlar yüzde olarak incelendiğinde;

- En düşük yüzde on sekiz ile Polonya
- En yüksek yüzde kırk sekiz ile Danimarka
- Fransa ve İngiltere yüzde kırk iki

Avrupa Kıtasında yer alan ülkelerde herhangi bir sebeple, herhangi bir yaşta cinsel şiddete maruz kalan kadınlar yüzde olarak incelendiğinde;

- En düşük yüzde dört ile Portekiz
- En yüksek yüzde on dokuz ile Danimarka

- İsveç ve Hollanda yüzde on sekiz Tanzanya'da doksan sekiz kadın üzerinde gerçekleştirilen incelemelerde kadınların yüzde altmış ikisinin sözel, yüzde elli yedisinin fiziksel, yüzde elli üçünün de duygusal şiddete maruz kaldıkları ortaya konulmuştur (Rugira, 2015, s. 5).

Mosleh ve arkadaşları Mısır'da gerçekleştirdikleri bir araştırmada, cinsel taciz kavramını sosyal kanser ve utanç veren tutum şeklinde adlandırmışlardır (Mosleh, Rehab, Farzaneh, & Lori, 2015, s. 1).

23 Avrupa Birliği Üyesi ülkenin yer aldığı Avrupa Birliği Temel Haklar üzerine konulu inceleme neticelerine göre kadınların yüzde otuz üçünün erken

yaşlardan beri cinsel ve fiziksel şiddet gördükleri belirlenmiştir. İncelemede cinsel taciz ve tecavüze maruz kalanların oranı yüzde beştir (Gracia & Marisol, 2015, s. 16).

Kadına uygulanan şiddete engel olma modellerinin yapılandırılmadı ve hayata geçirilmesi başta devlet birimlerinden farklı olarak dünya üzerinde pek çok ülkede feminist kuruluşlar ve ya hükümet dışında kurulan kurumlar üstlenmişlerdir (İlkkaracan, Gülçür, & Arın, 1996, s. 84).

Amerika Birleşik Devletleri, Avusturya, Brezilya, Kanada, Zimbabve, Yeni Zelanda gibi pek çok ülkede, kadına uygulanan şiddet bağlamında çalışan hükümet haricindeki kurumların önderliğinde, kadınlara uygulan şiddeti engellemeye yönelik programlar yapılandırılmıştır (Güngörmüş, Karadağ, & Tanrıverdi, 2014, s. 54).

Zamanla kadına uygulanan şiddetin engellenmesine yönelik pek çok yöntem yapılandırılmıştır. Söz konusu mücadele içerisinde en çok dikkat çeken durumsa kadının şiddetten korunmak adına kendine bir sığınak arama uğraşdır. Demokrasi oluşumu ile bağdaştırılan İngiltere’de 1971 senesinde şiddete maruz kalan kadınların sığınakları konumunu alacak Chiswick Kadın Merkezi kurulmuş, 1975 senesindeyse (Ulusal Kadınlara Yardım Federasyonu) ‘Woman’s Aid’ kurulmuştur. Almanya’nın Berlin şehrinde 1974 senesinde Berlin Birinci Kadın Evi’nin oluşturulmasından sonra Almanya’da hem aile içerisinde hem de aile dışında şiddete maruz kalan kadınlara hizmet vermek hedefli olarak 1974-1994 seneleri arasında -On tanesi bağımlı olmayan kadın sınıfları tarafınca yönetilen, yüz otuz tanesi kilise ve belediye gibi yarı resmi ve resmi kurumlar tarafından açılan iki yüz altmış kadın evi yaşama dahil edilmiştir (Yıldırım, 1998, s. 48-50).

- Fransa’da Paris’te 1976 senesinde Flora Tristan Sığınağı

- Norveç’te Oslo’da 1977 senesinde ilk Kadın Evi

- İsviçre’de 1977 senesinde Kötü Müdahale Gören Kadınları Koruma Derneği kurulmuştur.

Sosyalist ülkelerde genellikle 1990 senesinde Berlin Duvarı’nın yıkılmasının ardından şiddet mağduru olan kadınlara hizmet veren yer kurulabilmiştir (Yıldırım A. , 1998, s. 48-50). Avrupa Birliği Temel Hakları Ajansı tarafından Avrupa içerisinde hayat süren kadınlara uygulanan şiddet verilerini elde edebilmek için 2012 yılının Mart-Eylül ayları arasında yirmi sekiz Avrupa Birliği ülkesinde bulunan 18-74 yaş

arası kırk binden çok kadına uygulanan anketlerde önem teşkil eden veriler elde edilmiştir. Anketin uygulandığı kadınların yüzde yirmi ikisinin on beş yaşlarından beri cinsen ve/ ya da fiziksel şiddete, yüzde otuz ikisinin psikolojik şiddete, yüzde otuzunun çocuklarında cinsel tacize ve yüzde onununsa psikolojik şiddete maruz kaldıkları ortaya konulmuştur (Oktay, 2015, s. 78-79).

Kadına uygulanan aile içi şiddetin günden güne çoğaldığı dünyada Birleşmiş Milletler Fonu'nun öngörülerine göre, her sene dünyada beş yüzden çok kadının aileleri tarafından namus sebep gösterilerek öldürüldüğü görülmektedir (Oktay, 2015, s. 79).

Uganda, Brezilya, Bangladeş, Suriye, Mısır, Ürdün, İsrail, Fas, Türkiye, Hindistan, İtalya, Yemen ve Ekvator gibi ülkeler içerisinde kadına uygulanan şiddetin boyutları yükselmiştir (Oktay, 2015, s. 79).

3.1.2. Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet

Kadın hareketler, çoğunlukla kamusal cinsiyete bağlı şiddete, şiddeti meydana getiren sebeplere engel oluşturmak için yaratılmış mücadele sistemleri biçimleri şeklinde tanımlanmaktadır. Tarih süreçlerinin hepsinde karşılaşılan kadına uygulanan duygusal, fiziksel, ekonomik ve cinsel şiddet kapsamı alışımlı bir olgu olarak algılansa da günümüzde kadınlar kendilerine uygulanan şiddetin önüne geçebilmek için mücadeleye başlamışlardır. Arat ve Alınay’a göre; ‘Kadının sırtı sopasız, karnı sıpasız bırakmamak gerekir.’ Atasözünü yansıtan biçimde hamileyken eşinden şiddet gören bir kadının mahkemeye başvurusu sonucu açtığı boşanma davasını kabul etmeyen Çankırı’nın içerisinde bulunan bir yargıca kadınların açtıkları manevi tazminat davası kadınların kendilerine yönelik uygulanan şiddete karşı yaptıkları mücadele bağlamında örgütlenmelerinde önem teşkil eden bir itici güç yarattığı ifade etmişlerdir. Dünya üzerinde 1970’li yıllardan sonra önem teşkil edecek bir probleme dönüşen şiddet oluşumu Türkiye’de 1980’li yılların ortalarından itibaren tartışma konusu olmaya başlamıştır (Altınay & Arat, 2008, s. 17).

17 Mayıs 1987 tarihinde gerçekleştirilen ‘Şiddete Hayır’ yürüyüşü kadınların kendilerine uygulanan şiddete engel olmak amaçlı yaptıkları ilk toplu tepki özelliğini taşımaktadır. Kadın hareketleri bahsi geçen senenin ardından hızla artış göstermiştir (Yıldırım, 1998, s. 48-50).

1980’li yılların ardından kadına karşı uygulanan şiddeti önlemek için örgütlenme yolunu seçen kadınlar süreç içerisinde kamusal alanda farkındalık yaratarak, bilinçlendirme konusunda başarı elde etmişlerdir. 1980’li senelerde toplum sahası içerisinde kendilerini belli etmeye başlamış sonrasında 1990’lı senelerde problemlerin örgüt sistemi üzerinden anlatmak ve mücadelelerinin devamlılığı sağlamak hedefiyle kendi sivil toplum örgütlerini meydana getirmişlerdir. Söz konusu örgütlü sistem içerisinde devlet idaresinde bulunanların ve toplumsal kurumların düşüncelerini değiştirerek, devlet boyutunda kadına yönelik uygulanan şiddet ile mücadele sistemlerini harekete geçirmişlerdir (Altınay & Arat, 2008, s. 17). Üniversiteler kapsamında kadın incelemeleri merkezleri bunun yanında enstitüler kurulmuş ve hala kurulmayı sürdürmektedir (Karataş, 2009, s. 1656).

Batı’da ortaya çıkan ikinci büyük oluşum olan feminizmin etkileri, 1980 senesinde yapılan askeri darbe ile sol görüşün siyasal yapısının sarsılması, bu sebeple meydana gelen görüş boşluğu, kadın hareketlerinin güç kazanmasına neden olmuştur. Başka bir ifadeyle; kadın hareketleri sokak hareketleri yapısından sıyrılarak kadına yönelik uygulanan şiddetin engellenmesine dair olan bilincin artmasına ve 1990’lı senelerden başlayarak, kadınların bir araya gelip, örgüt halli tepkiler göstermelerine zemin hazırlamıştır(Altınay & Arat, 2008, s. 17).

Türkiye içerisinde yeni bir sosyal hareket olarak görülebilecek hareketlerden biri feminist hareket olarak değerlendirilmektedir. Söz konusu feminist hareketin esasında çocuk aldırma, doğum denetimi, cinsel taciz ve şiddet gibi pek çok konuyu değerlendirme olduğundan bu noktada toplumsal ve özel sahada etkili bir şekilde varlık göstermek ve söz konusu sahaları kendi gereksinimleri bağlamında şekillendirmek amacına yönelmektedirler (Çayır, 1999, s. 31).

Feminist hareketin global yüzyılın önem teşkil eden konulardan biri halini almasına zemin hazırlayan bakış açısı, kadınların ataerkil bir dünyada kamusal alanda tekrar anlaşılma durumunun ve bu anlaşılma durumunun eşitlik oluşumu ile birleşmesini hedefleyerek önem teşkil eden farklılaşmayı amaçlamış olma durumundan kaynaklanmaktadır. Bahsi geçen hedef bugünün Türkiye’inde kadın hareketini demokrasi kurumsallaşmasını sağlayacak önem teşkil edene yeni bir karşı görüş şekline ve özel bir kamusal faktör haline getirmektedir (Çetinkaya, 2002, s. 537-543). Diğer bir ifadeyle; başlangıçta hedefi sadece kadınlara uygulanan şiddet oluşumunu vurgulamak olan söz konusu hareket, 1980 senesinden sonra bütünüyle

değişiklik ve farkındalık oluşturup toplumsal sahayı erkek egemen seviyeden çıkararak kamusal bir dönüşüm amaç haline bürünmüştür (Çetinkaya, 2002, s. 543).

1973-1982 seneleri içerisinde sayıları onu bulan kadın örgütleri, 1983- 1992 seneleri arasında altmış dört, 2004 senesinde üç yüz elliye ulaştı (Altınay & Arat, 2008, s. 21). İçişleri Bakanlığı Dernekler Dairesi çıktılarına göre Türkiye’de kadın hakları ve kadın haklarının savunucularına ilişkin pasif olmayan etkinlik alanı oluşturan dernek sayısı sekiz yüz altmış ikidir (dernekler.gov.tr, 2018). Çıktılara göre kadın haklarına ilişkin hizmet veren dernek sayısının en fazla -yüz üç- olduğu şehir Bursa. Bursa’nın ardından sırasıyla seksen dokuz dernekle İstanbul, yetmiş iki dernekle İzmir ve elli dört dernekle Ankara geliyor. Çıktılara vurgu yapan bir diğer unsur da doğu ve güneydoğudaki bazı şehirlerde bulunan kadın derneklerinin sayısıdır.

Araştırmalara Türkiye içerisinde cinsel ya da fiziksel şiddet uygulanmış kadınların yüzde doksan ikisi, türlü sebepler ile şikayetlerini resmi kuruluş ve kurumlara vermediklerini ve bu bağlamda kanun yönlü hiçbir işlemi yürürlüğe sokmadıklarını ifade etmişlerdir (Jansen, Üner, & Kardam, 2009, s. 46). Türkiye genelinde kadına uygulanan aile içi şiddetin yaygınlığı, çeşitleri, sebepleri ve neticeleri, hakkında 2009 senesinde ICON Insitut Public Sector GmbH, Hacettepe Üniversitesi, BNB Danışmanlık Ltd Şirketi Konsorsiyonu, Nüfus Etütler Enstitüsü tarafında yapılan incelemede Türkiye genelinde hayatın herhangi bir aşamasında fiziksel şiddet gördüklerini dile getirenlerin oranı yüzde otuz dokuz olarak ortaya çıkarılmıştır. Bulgulara göre Türkiye içerisindeki her on kadından dördü fiziksel şiddete kocası ya da birlikte olduğu kişi tarafından maruz kalmıştır (Jansen, Üner, & Kardam, 2009, s. 46).

İncelemede fiziksel şiddet hakkında bölgelerarası farklılıklarda vurgulanmış bölgelerarası farkın yüzde yirmi beş ila elli üç arasında olduğu ortaya çıkarılarak Kuzeydoğu Anadolu bölgesinde yaşam süren her iki kadından birinin fiziksel şiddete maruz kaldığı görülmüştür. Türkiye genelinde evlilik oluşumunun çatısı altına girmiş kadınların yüzde on beşi cinsel şiddet barındıran tutumlardan birine maruz kaldığının ifade edildiği incelemede yine bölgelerarası farklılıklar vurgulanarak, Batı Marmara Bölgesindeki kadınların yüzde dokuzu, Kuzeydoğu Anadolu bölgesinde yaşam sürenlerin yüzde yirmi dokuzunun hayatlarının bir kısmında cinsel şiddet gördüğü belirtilmiştir. Buna ek olarak başka bölgeler içinde söz konusu oranın yüzde on bir ila yüzde yirmi üç arasında farklılık gösterdiği verisi elde edilmiştir. Kadına uygulanan

cinsel ve fiziksel şiddetin yaygın olma durumunun bölgelerarası seviyede incelendiği araştırmada Marmara Bölgesi'ndeki Doğu ve Batı Marmara ayırımıındaki oranlarının arasındaki fark dikkat çekmektedir. Batı Marmara'da hayatının herhangi bir aşamasında fiziksel şiddet görenlerin oranı yüzde yirmi dört, cinsel şiddet görenleri oranı yüzde sekiz olarak gözlemlenirken, Doğu Marmara'da fiziksel şiddet oranı otuz altı cinsel şiddet oranıysa yüzde on iki olduğu gözlemlenmiştir (Jansen, Üner, & Kardam, 2009, s. 47).

Gerçekleştirilen incelemede eğitim seviyesi yükseldikçe cinsel, fiziksel ve duygusal şiddet görme seviyelerinde de düşüş görüldüğü bilinmektedir. Eğitimi olmayan ya da ilköğretimi bitirmemiş kadınların gördükleri fiziksel şiddet, lise ve üniversite eğitimleri olan kadınların gördükleri şiddetin iki katı kadardır (Jansen, Üner, & Kardam, 2009, s. 54).

Kadına uygulanan şiddet ile mücadele Türkiye'nin hukuk sistemi içerisinde oluşturmuş olduğu yasalar ve imzaladıkları milletlerarası anlaşmalar da Türk devletinin öncelikli yükümlülüklerinden biri olarak tanımlanmıştır. Türkiye içerisinde özellikle erkek- kadın eşitliği ve birey haklarına dair yapılan kanun bazı düzenlemelerin, milletlerarası standartlara uyum sağlar hale geldiği gözlemlenmektedir. Buna karşın gerçekleştirilen bütün düzenlemelere karşın yaşanan eldeki durum çağdaş kamusal yapılanmalarda asla kabul görmeyecek bazı ayrımcılık ve hak ihlalleri örnekleri bulunmaktadır (Karal & Aydemir, 2012, s. 9).

Birleşmiş Milletler Kadına Yönelik Olan Her Çeşit Ayrımcılığın Engellenmesi Komitesi'nin 1989 yılında aldığı on iki sayılı Genel Öneri kararında üye devletleri kadına yapılan şiddet ile mücadelelerini ısrarcı bir tavırla sürdürmelerini talep ederek, bu durumda istatistik çıktıları istemiştir. Komitenin 1992 senesinde verdiği on dokuz sayılı Genel Öneri kararındaysa, kamusal cinsiyete dayalı şiddeti, kadınların erkekler ile aynı özgürlük ve haklardan yararlanabilmelerini sınırlandıran bir ayrımcılık çeşidi, olarak ifade etmiştir (Altınay & Arat, 2008, s. 11).

2008 senesinde Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü tarafınca yapılan Türkiye'de Kadına Uygulanan Aile İçi Şiddet incelemesine göre, Türkiye genelindeki evlilik çatısı altında bulunan kadınların yüzde otuz dokuzu fiziksel, yüzde on beşi cinsel, yüzde kırk ikisi iki şiddet oluşumun en az birini yaşadığını

belirtmektedir. Duygusal şiddet görenlerin oranıysa yüzde kırk dört olarak belirlenmiştir (Erim, 2018).

Adalet Bakanlığı'nın 2010 senesi Ağustos ayında ortaya koyduğu açıklamaya göre, kadın cinayetleri son yedi senede yüzde bin dört yüz oranında çoğalmıştır. Emniyet Genel Müdürlüğü ve Jandarma Komutanlığı'ndan yayınlanan bulgulara göre, 2010 senesinin yalnızca ilk yedi ayında iki yüz yirmi altı kadının öldürüldüğünü belirtmekte, benzer biçimde, Bağımsız İletişim Ağı (Bianet)'in resmi sayılmayan 2011 senesi basın birimlerinde gerçekleştirdiği taraması neticelerine göreysen 2011 senesinde iki yüz elli yedi kadının cinayete kurban gittiği, en az yüz iki kadın ve elli dokuz kız çocuğunun tecavüze uğradığı belirlenmiştir. Bianet'in 2013 senesinde iki yüz on dört, 2015 senesinde iki yüz seksen dört, 2016 senesinde gerçekleştirdiği incelemelerdeyse iki yüz altmış kadının cinayete kurban gittiği belirlenmiştir (bianet.org, 2018).

Türkiye içerisinde 2010- 2015 seneleri arasında en az bin yüz otuz dört kadın türlü sebepler gösterilerek öldürülürken, altı yüz sekiz zanlının eşi ve ya eski eşi, yüz altmış birinin sevgilisi ya da eski sevgilisi iki yüz on üçünün zanlıysa aile içerisindeki erkeklerin ya da akrabaların olduğu belirlenmiştir (Türkiye Kadın Dernekleri Federasyonu, 2018).

Kadınların öldürülme sebepleriysen yüzde yirmi bir oranıyla diğer ve yüzde yirmi oranıyla bilinmeyen sebepler yer alırken, yüzde on üçü kıskançlık ve aldatılma ihtimali, yüzde onu tartışma yüzde onuysa kadının boşanma ve ya ayrılma isteğinden kaynaklandığı düşünülmektedir (Türkiye Kadın Dernekleri Federasyonu, 2018). Kadına uygulanan şiddetin psikolojik sebepleri olsa dahi şiddet oranlarında gözlemlenen yükseklik şiddetin çok sayıda yapısal unsurlardan beslendiğini göstermektedir. Ne tarz kanunlar çıkarılırsa çıkarılırsın eşitlik oluşumunun değiştirilmediği sürece kadına yapılan şiddet eylemlerinde bir azalma görülmeyecektir.

3.2. KADINA YÖNELİK ŞİDDETLE MÜCADELE

3.2.1. Dünyada Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Süreci

Temel cinsiyet eşitsizliğine bağlı olan bu nedenle de dünyanın bir yerinde ortaya çıkabilen kadına uygulanan şiddet, öncelikli olarak feminist örgütler ve kuruluşlar tarafından bahsedilmiş, Amerika Birleşik Devletleri, Avrupa Ülkeleri,

Avustralya ve Brezilya gibi pek çok ülkede şiddet oluşumunun önüne geçmek için programlar yapılandırılmış, kanun bazlı düzenlemeler yapılmıştır (Kocacık, 2004; 40).

Kadına uygulanan şiddet dünya genelinde öncelikli olarak kadının birey hakları bağlamında incelenmiş olup, Birleşmiş Milletler 1975- 1985 seneleri arasında 'Kadının On Senesi' şeklinde ilan ederek konunun önemini vurgulamıştır. 1975 senesinde Meksika'da gerçekleştirilen 'Dünya Kadın Konferansı'nda ailenin korunması konusuna dair kararlar verilmiş olsa da şiddet oluşumuna dair bir vurgu yapılmamıştır. STK'ların teşvikiyle 1980 senesinde Kopenhag'da gerçekleştirilen İkinci Dünya Kadın Konferansı'nda çok boyutlu biçimde değerlendirilmiştir. Kadına Yönelik Her Türlü Ayrımcılığın Engellenmesi Anlaşmasında (CEDAW), 1989 senesinde alınan önlem özelliğinde ki Birleşmiş Milletler kararı 1992 senesinde kadına yönelik her türlü ayrımcılığın engellenmesinin gerektiği biçiminde ifade edilmiştir. 1993 senesinde Viyana'da gerçekleşen Dünya İnsan Hakları Konferansı'nda şiddet oluşumunun ifade edilmesi ile 1994 Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda İnsan Hakları Komisyonunda 'Kadına Uygulanan Şiddetin Ortadan Kaldırılması Bildirgesi' kabul edilmiştir. 1995 senesinde Pekin'de gerçekleşen Dünya Kadın Konferansı'nda şiddet ile başa çıkmada beş senelik eylem kararı verilmiş ve 1997 senesinde Dünya Sağlık Örgütü'nce hazırlanmış olan belge ön planda tutularak 2000 senesinde Pekin+5 Konferansı'nda şiddet oluşumunun nerede olursa olsun birey hakları sorunu olduğu ve bunun engellenmesinde devletlerin yükümlülüklerinin var olduğu ifade edilmiştir. 2002 senesinde Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi tarafından özümseven global strateji kararı, 7 Nisan 2011 tarihinde Strazburg'da onaylanan Kadınlara Uygulanan Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önüne Geçilmesi ve Şiddet ile Başa Çıkmaya Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi, 11 Mayıs 2011 tarihinde İstanbul'da imzaya açılmıştır (T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, 2018b, s. 10-13).

Kadına uygulanan şiddet ile başa çıkmada sivil toplum kuruluşlarının, resmi kuruluşların ve yerel idarenin 1970'li senelerde başlayan eylemleri, toplantı ve konferansları sonucunda 1971 senesinde ilk kadın sığınma evi 'Chiswick Kadın Merkezi' İngiltere'de açılmış ve bunu ardından 1975 senesinde Ulusal Kadınlara Yardım Federasyonu (Woman's Aid) kurulmuştur. Aynı senelerde Almanya'da birincisi 1974 senesinde Berlin'de açılan kadın sığınma evi sayısı 1990 yılına

gelindiği zaman on tanesi bağımsız kadın birleşimleri tarafınca yönetilen yüz otuzu kilise ve belediyeler tarafından yönetilen toplam iki yüz altmış sığınma evi oluşmuştur. 1976 senesinde Fransa'nın Paris kentinde Tristan Sığınağı, Norveç'in Oslo şehrinde ilk kadın sığınma evi ve problem telefon hattı, İsviçre'nin Zürih şehrinde iyi davranışlarla karşılaşmayan kadınları koruma örgütü bünyesinde sığınak ve danış bürosu, İsveç'in Stockholm şehrinde 1976 senesinde danışma merkezlerinin ve kadın sığınma evlerinin kurulduğu gözlemlenmektedir. Kadın sığınma evlerinin, danışma birimlerinin sayısı 1986 senesinde Amerika Birleşik Devletleri'nde yedi yüzü geçmişken, 1990'lı senelerde Berlin Duvarı'nın yıkılması ile sosyalist idarenin yön verdiği aile algısı değişime uğramış, Macaristan, Rusya, Çekoslovakya, Polonya gibi ülkeler içerisinde devlet ve sivil toplum kuruluşları tarafından sığınma evleri açılmaya ve danışma birimleri oluşturulmaya başlanmıştır (Yıldırım, 1998, s. 49).

3.2.2. Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Süreci

Kadına verilen seçme ve seçilme hakkı konusunda örnek sayılan Türkiye içerisinde şiddet oluşumuna ilişkin etkinlikler 1980'li senelerde başlayabilmiş ve 2000'li senelerde gerçekleştirilen yasal düzenlemelerle somutlaşabilmiştir. Türkiye içerisinde 1980'li senelerde tartışma konusu olmaya başlayan kadına uygulanan şiddete ilişkin faaliyetler öncelikli olarak Çankırı Asli Hukuk Mahkemesi hakimi Mustafa Durmuş'un kadının sırtından sopası karnında sıpası eksik olmaz atasözü doğrultusunda ilerleyerek, kocasında ayrılmayı talep eden bir kadının davasını kabul etmemesi üzerine bir grup kadın tarafından söz konusu hakime dava açılması ile baş göstermiştir. 17 Mayıs 1987 tarihinde kadın örgütlerinin gerçekleştirdiği ilk kitlesel hareket sayılan Şiddete Hayır yürüyüşü dikkat çekmiş, söz konusu hareketi 4 Ekim 1987 tarihinde Kariye Kadın Şenliği ve 1988 senesinde şiddete maruz kalan kadınların hikayelerini anlattığı, Bağır Herkes Duydun isimli kitapta dikkat çeken unsurlardandır (Kadın Dayanışma Vakfı, 2007, s. 44; Yıldırım, 1998).

Günden güne artan söz konusu farkındalık faaliyetleri ile 1989-1990 senelerinde otobüs ve vapurlarda cinsel istismara karşı mor kurdelelerin dağıtıldığı 'Bedenimiz Bizimdir' kampanyası hayata geçirilmiş ve bu etkinliklerin ardından Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı 1990 senesinde kurulmuştur (Armutçu, 2007). Sosyal sahalarda feminist oluşumların liderliğinde başlayan kadına uygulanan şiddet ile başa çıkma oluşumuna ilişkin propaganda ve eylemler hükümetin de kadına dair politikalarını değerlendirmesi gerekli kılmıştır. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın

onuncu maddesinin; herkes dil, ırk, renk, din, mezhep, cinsiyet, felsefi inanç, siyasi görüş ve benzer nedenler öne sürülerek ayırım gözetilmeksizin yasa önünde eşittir, ifadesine dahil edilen fıkrayla (2004) erkek ve kadınlar eşit görülmüştür (mevzuat.org, 1987).

Devlet, söz konusu eşitliğin hayata geçirilmesini sağlamaktan sorumludur, ifadesi hükme dahil edilmiştir. Toplum esasının aile olarak değerlendirildiği, sağlıklı bir ailenin toplum sürekliliği bakımından önem teşkil ettiğinin ifade edildiği Anayasa'nın kırk birinci maddesine ek olarak (2010) devletin, her çeşit istismara ve şiddete karşı çocukları koruyucu önlemler alacağı belirtilmiştir. 4320 sayılı (mevzuat.org, 1998)

Ailenin korunmasına yönelik yasada şiddet ile başa çıkma bağlamında alınacak önlemin şekli belirlenmiştir. Uygulamadan sonra ortaya çıkan aksilikler nedeniyle, 5336 sayılı (mevzuat.org, 2007), ailenin korunmasına yönelik yasada değişiklik yapılması hakkındaki yasayla şiddet oluşumunun alınacak önleme dair açıklamalar yapılmıştır. Söz konusu yasanın birinci maddesinde kişilerin;

- Aile fertlerine karşı şiddet uygulaması ya da korku oluşumuna dair tutum ve sözlerin varlığı

- Ortak evden uzaklaştırılarak söz konusu evin diğer fertlerine verilmesiyle bahsi geçen kişilerin beraber ve ya ayrı yaşamakta olduğu eve ya da çalışma sahasına yaklaşmaması

- Aile fertlerinin eşyalarına zarar vermemesi

- Aile fertlerini iletişim araçları ile rahatsız etmemesi

- Mevcut silah ve silah benzeri eşyaların genel kolluk kuvvetlerine verilmesi

- Uyuşturucu ya da alkol maddesi kullanım olarak şiddet gören kişinin bulunduğu yapıya ya da iş sahasına gelmemesi, bu yerlerde bu maddeleri kullanmaması

- Herhangi bir sağlık kurumuna tedavi amaçlı başvurulması öngörülmüştür.

Aynı yasanın ikinci maddesindeyse koruma kararı bağlamında gereken uygulamanın kolluk kuvvetleri ve başsavcılık ile yapılacağı ifade edilmiştir. Konuya dair çok boyutlu kanun düzenlemesiyle 6284 sayılı ailenin korunması ve kadına uygulanan şiddetin engellenmesinde yönelik yasa olup bu noktada şiddetin

açıklanmasına, şiddete uğrayan kişiye verilecek hizmet ve desteklere, şiddeti gören ve şiddeti uygulayana yönelik önlem kararına, uygulama temellerine dair açıklamalara yer verilmiştir (mevzuat.org, 2012). Türkiye içerisinde kadına uygulanan şiddete başkaldırı konusunda feminist kadın örgütleri önderlik etse de 1990 senesinden itibaren söz konusu hizmet yarışına resmi toplum kuruluş ve kurumları, yerel idareler, sivil toplum kuruluşları ve üniversiteler de dahil olmuştur. Bu bağlamda açılan kurum ve kuruluşlardan bazıları aşağıda belirtilmiştir. Bunlar (Yıldırım, 1998, s. 54-62);

Gönüllü Kadın Kuruluşları:

- Mor Çatı Vakfı (MÇV- 1990)
- Kadın Dayanışma Vakfı (KDV-1993)

Yerel İdareler:

- İstanbul- Bakırköy Kadın Birimi ve Sığınma evi (1990-1992)
- İstanbul-Şişli Kadın sığınma evi (1990-1994)

Resmi Kuruluş ve Kurumlar:

- Başbakanlık Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü (KSGM1990)
- Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu (BAAK-1991)

Üniversiteler:

- İstanbul Üniversitesi Kadın Problemleri İnceleme ve Uygulama Merkezi (1990)
- Ankara Üniversitesi Kadın Problemleri İnceleme ve Uygulama Merkezi (KASAUM-1993)
- Orta Doğu Teknik Üniversitesi Kadın Çalışmaları Yüksek Lisans Programı

Diğer Kuruluş ve Kurumlar:

- Kadın Eserleri Kütüphanesi ve Bilgi Merkezi Vakfı (1990)
- Türk Kadınlar Birliği
- Ankara Üniversitesi Psikiyatrik Problem Uygulama ve İnceleme Merkezi.

Günümüzde Türkiye içerisinde kadına uygulanan şiddet oluşumu devam etmekle beraber şiddete başkaldırı da kamusal bilinç daha da yapılanmıştır. Kanun

bazlı düzenlemeler gerçekleştirilmiş, hem resmi kuruluş ve kurumlar hem de sivil toplum kuruluşları tarafınca farkındalık yaratılmaya başlanmış ve başkaldırının hayata geçirilebilmesi için yeni kuruluş ve kurumlar açılmıştır. Bu kurum ve kuruluşlara örnek vermek gerekilirse;

- İl Müdürlükleri
- KOZA şiddeti engelleme ve gözleme merkezleri
- ALO 183 Aile, Kadın, Çocuk, Yaşlı ve Engelli Sosyal Hizmet Danışma Hattı
- Aile danışma birimleri
- Toplum merkezleri
- Belediyelerin Kadın Dayanışma Birimleri
- Sivil Toplum Örgütlerinin Kadın Danışma Birimleri
- Baroya bağlı Kadın Danışma Birimleri
- Kalkınma Bakanlığı Güneydoğu Anadolu Projesi
- Bölge Kalkınma Yönetimine Bağlı Çok Yönlü Toplum Birimleri (ÇATOM)

Şeklinde örnekler verilebilir (T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, 2018b). Kadına uygulanan şiddetin engellenmesi, şiddete maruz kalan kadının korunması ve yaşamını sürdüreceği yeme, barınma, içme gibi temel gereksinimlerin yerine getirilmesi, şiddet sonucunda ruhsal ve fiziksel sağlığı yerinde olmayan kadınlara dair gereken iyileştirici ve sağlığına kavuşturucu tedavi modelinin yaşama dahil edilmesi sosyal devlet oluşumunun bir gerekliliği olsa da temelde bahsi geçen şiddetin hiç yaşanmamış olmamasıdır. Bu durumun gerçekleştirilmesi için şiddet meydana gelmeden önceki sürece doğru biçimde yön verilmesi gereklidir. Sosyal varlık olan bireyin eşrafiyle bağlantıya geçmesi, etkileşim içerisinde olması yadsınamaz bir gerçektir. Bu süreç içerisinde, geçmiş hayatları, eğitim seviyeleri, değerleri, hayat tatmin seviyeleri, iletişim kabiliyetleri, şiddet algıları gibi pek çok yönden değişik kaynaklardan beslenen, yaşama ilişkin zevkleri, umutları da farklı olan iki kişi tartışma içerisine girebilir (Aktaş, 2006; Kaya, 2003, s. 3).

Bireyler çatışma oluşumunun meydana gelme sebepleri Dökmen (2005), bireysel algılar, duygular, bilinç dışı savunma sistemleri, güdüler, iletişim kabiliyetleri, bireysel ve kültürel unsurlar, sahip olunan roller, fiziksel ve sosyal çevre

olarak sıralarken söz konusu faktörlerin, eşrafıyla bağlantılı biçimde olan tüm kişilerin karşılayabileceği doğal sebepler olarak açıklanmıştır.

Tartışma dili, şiddeti düşürmesi umulan kültürel saha, medya, okul, eşraf gibi değişkenlerin örtük bir sistem olarak şiddeti teşvik etmesi sonucunda, sorun çözme ve iletişim kabiliyetleri yeterli olmayan, özgüvensiz, empati oluşumu gelişmemiş, kendini anlatamayan, dinleme yeteneği, geçmiş hayatlarındaki şiddet tecrübesi bulunan bireylerin kullanılması ile şiddet halini almaktadır. Öner (1999), bireyler arası bağlantıdaki menfaatlerin çatıştığı, düşüncelerin uyuşmazlığa gittiği esnada eylemin ileriye gitmediği anda çözülebilmesi için karşı tarafı etkili dinlemenin, karşıdakinin gereksinimlerinin ön planda tutulmasını, değişik çözüm tavsiyesi sunulmasının ve çözümün ortak bir oluşum haline getirilmesinin gerekliliği ifade edilmiştir.

Tartışmanın şiddete dönüştüğü süreç içerisindeyse gerçekleştirilmesi gerekli olan çalışmaları Aktaş (2006); bireyin benliğini denetim altına alabilme kabiliyetini yapılandırma, iletişim kabiliyeti eğitimi ve sorun çözme eğitimi şeklinde sınırlandırılmıştır.

3.3. 6284 SAYILI AİLENİN KORUNMASI VE KADINA KARŞI ŞİDDETİN ÖNLENMESİNE DAİR KANUN

3.3.1. Kanunun Amacı

Son dönemlerde öncelikli olarak kadınlar olacak biçimde bireylere karşı yapılan şiddet eylemleri kamuyu sarsan kapsamalara taşınmıştır. Günden güne yaşanan, eziyet, işkence, istismar ve cinayet gibi eylemler olaylar yazılı ve görsel medyadan düşmemektedir. Şiddetin en çok karşılaşılan türüyse aile içi şiddettir. Aile içi şiddete en çok çocuklar ve kadınlar maruz kalmaktadır. Bu bağlamda güç sahibi olmayan iki sınıfın devlet tarafından korunması gereksinimi bulunmaktadır. Erkek ve kadın eşitliğinin sağlanması, çocuk ve kadınların birey haklarının koruma altına alınması devlet yükümlülüğündedir. Anayasa'nın onuncu maddesine 2004 senesinde dahil edilen fıkra ile devlet net bir şekilde, erkek-kadın eşitliğini ve söz konusu eşitliğin hayata geçirilmesini sağlamaktan sorumludur. Aile içi şiddet ve özellikle kadına dair olan şiddet için tedbir alınması de bu bağlamda değerlendirilmektedir. Aile içi şiddetin engellenmesi bakımından kabul gören ilk özel yasa, 1998 senesinde yürürlüğe giren 4320 sayılı ailenin korunmasına ilişkin yasadır. Yasada; eşlerden

birini, aynı evde yaşayan diğer aile fertlerinin, çocukların, mahkeme tarafından ayrılık kararı alınan veya kanun yönlü olarak ayrı hayat sürme hakkı olan, evlilik çatısı altında birleşmiş olmalarına karşın ayrı hayat süren aile fertlerinden birini, şiddet görmesi durumunda uygulanması gereken önlemlere yer verilmekteydi (m. 1) (Uğur, 2012, s. 114).

Nikah olmayan beraberliklerde olduğu şekilde şiddet gören pek çok birey korunmamaktaydı (Gençcan, 2012, s. 90; Emiroğlu, 2012, s. 106). Herhangi bir şiddet görme durumuyla karşı karşıya olan bireyler devlet tarafından evlerine gönderilmekteydi. Boyutum darlığı ve uygulamadaki eksiklerin varlığından kaynaklı 4320 sayılı yasa farklılaşan şartlara cevap veremez konuma geldi. Bununla birlikte bugünün gereksinimlerine daha iyi yanıt oluşturan 6284 sayılı ailenin korunması ve kadına yönelik şiddetin engellenmesine ilişkin yasa tasarısı hazırlandı ve 2012 senesinde hayata geçirildi. Bu şekilde aile içi şiddet ve kadına uygulanan şiddette başkaldırma bağlamında ilk adım atılmış oldu. Yasanın yürürlüğe girmesi ile beraber korunması hedeflenen bireylerin boyutları genişletilerek aile fertleri ile birlikte, evlilik b ağı bulunsun ve ya bulunmasın, aynı çatı altında yaşasın ve ya yaşamasın erkek, kadın, ısrarlı takip, çocuk mağdurlarının da koruma altına alınması hedeflendi (Tosun, 2012, s. 98).

3.3.2. Kanunun Kapsamı

3.3.2.1. Genel Olarak

Yasanın korumasından, şiddet gören ya da şiddet görme riski bulunan kadınlar, aile fertleri, çocuklar, tek taraflı ısrarlı takip mağdurları faydalanmaktadır.

3.3.2.2. Kadınlar

Bekar, evli, ayrı hayat süren veya boşanmış, dini nikahlı ya da flört eden ayrımı yapılmadan kadın olarak hayata gelen ve cinsiyetini TMK'nın kırkinci maddesi bağlamında kadına olarak farklılaştıran genç, yaşlı bütün kadınlar 6284 sayılı yasa bağlamında korunmaktadır (Sağiroğlu, 2013, s. 29). Kadınların korunması için söz konusu kadının şiddet görüyor ve ya şiddet görme riskini taşıyor olması gerekmektedir (Gençcan, 2012, s. 92).

Kadınların biyolojik, dinsel, sosyolojik, ekonomik, fiziksel nitelikler ile cinsel seçimleri, medeni durumları, kamu bazlı statüleri gibi nitelikleri, yasanın korumasından faydalanabilmek için önem teşkil etmektedir (Gençcan, 2012, s. 92).

6284 sayılı yasanın ikinci maddesinde ve yasaya kaynak olan İstanbul Anlaşmasının üçüncü maddesinde de bulunan tanımlara göre, kadına uygulanan şiddet, kadınlara sadece kadın olmalarından kaynaklı uygulanan ve kadınların hayatları üzerinde çok fazla negatif role sahip olan şiddeti belirtmektedir (Gençcan, 2012, s. 93). Bu sebeple yalnızca kadın olmak yasanın korunma oluşumundan faydalanmak için yeterli sayılmamaktadır.

3.3.2.3. Çocuklar

Çocuk sözcük olarak, küçük yaştaki erkek ya da kızlar anlamını taşımaktadır (TDK, 2018). Çocuk koruma yasası ve Çocuk Hakları İlişkin Anlaşmaya göreyse çocuk, ergen olsa bile küçük yaşta olan, on sekiz yaşından küçük bireyler ifade etmektedir. Şiddete uğrayan ya da uğrama riski taşıyan birey on sekiz yaşının altındaysa, 6824 sayılı yasanın korunmasından faydalanabilir. Buna ek olarak şiddet gören çocuğun evlatlık olması, evlilik sonucu ve ya evlilik dışı olarak doğması gibi değişik hukuk bazlı statüler içerisinde yer alması da yasanın uygulanmasında herhangi bir farklılık oluşturmayacaktır (Sağiroğlu, 2013, s. 29; Gençcan, 2012, s. 93).

3.3.2.4. Aile Bireyleri

Aile, standart olarak, değişik türden kişilerin birleşerek meydana getirdiği en küçük insan grubudur (Hatemi, 2005, s. 1; Oğuzman, 1990, s. 1). İnsan varlığı yeni kuşakların oluşumunun temel faktörüdür (Çakırbay Çimen, 2009, s. 33). Söz konusu nitelikleri ile aile, tarihin bilinen en eski gruplanmalarındandır (Akıntürk & Ateş Karaman, 2013, s. 3).

Bu sebeple her dönemin kendine özgün bir aile kavramı bulunmaktadır. Bahsi geçen kavramın kapsamını ve boyutunu ise daha çok kişi sayısındaki değişiklikler meydana getirmektedir. Zaman içerisinde farklılaşma içerisine giren aile yapısı sadece ekonomik yapılanmaların etkisi altında kalmamaktadır. Örnek vermek gerekilirse, kamu hayatının toprak mülkiyetine bağlı olduğu senelerde, iş bölümü ve toprağın birliğinin bozulmaması bakımından aile, kalabalık yaratacak kadar kişi sayısından meydana gelmekteyken, Fransız Devrimi'nin yapılmasıyla beraber ortaya çıkan burjuva toplumu ve buna ek olarak kamu hayatının sanayiye bağlı olarak

yapılanmasıyla süreç içerisinde küçülerek aile içerisindeki kalabalık yapı dağılmış. Aile kavramı bugün ki yapısına kavuşmuştur (Cansel, 1969, s. 11).

Sürecin ilerlemesi ile beraber farklılık gösteren aile modeli sadece ekonomik yapılanmaların etkisinde kalmamaktadır. Bugünlerde aile modeli kültürel yönden ülkeler arasında değişkenlik gösterir. Örnek vermek gerekilise; Batı ülkelerinde kişi sayısı bakımından tek eşli ve büyük olmayan aile yapısı görülürken, kültürleri gereği Orta Doğu ülkelerinde çok eşlilik ve küçük olmayan ailelere rastlamak olasıdır (Uçar, Aile İçi Şiddet ve Aile Koruma Yasası, 2003, s. 28-30).

Türkiye’de de aile modeli kişi sayısı yönünden değişiklikler gösterir. Söz konusu değişikliklere göre yazında bazı yazarlar tarafından aile kavramı büyük ve küçük aile şeklinde gruplandırılmaktadır (Oğuzman, 1990, s. 1; Dural, Ögüz, & Gümüş, 2013, s. 1).

Karı-koca ve evlenmemiş çocuklardan meydana gelen aile yapısı küçük başka bir deyişle çekirdek aile olarak anılırken, karı-koca ve çocukların yanı sıra çocukların çocuklarından ve kan bağlantısı bulunmayan yardımcılarından meydana gelen aile modeliye büyük aile yapılanması olarak anılır (Dural, Ögüz, & Gümüş, 2013, s. 1). Bu gruplandırmanın yanı sıra aile oluşumunu dar, geniş ve çok geniş bağlamında gruplandırılan bir ayırım daha bulunmaktadır (Akıntürk & Ateş Karaman, 2013, s. 5-6; Helvacı & Erlüle, 2011, s. 127). 6284 sayılı yasa bağlamında da söz edilen aile fertleri dar, geniş ve çok geniş olarak aileyi meydana getiren kişilerdir.

3.3.2.5. Tek Taraflı Israrlı Takip Mağduru

Tek taraflı ısrarlı takip mağduru oluşumu ilk defa 6284 sayılı yasada yer almıştır. Yasanın ilk maddesiyle şiddet gören ya da şiddet görme riski var olan tek taraflı ısrarlı takip mağdurlarının da koruma altına alınması hedeflenmektedir. 6284 sayılı ailenin korunması ve kadına uygulanan şiddetin engellenmesine ilişkin uygulama yönetmeliğinde mağdur kişinin kim olduğu değil, tek taraflı ısrarlı takip oluşumunun ne anlama geldiğine değinilmiştir. Buna karşın kan bağı bulunsun veya bulunmasın, madde içerisinde sayılan her tarz davranış ve tavra katlanmak durumunda olan kişiler de tek taraflı ısrarlı takip mağdur şeklinde kabul edilebilir (Gençcan, 2012, s. 95; Nuhoglu, 2012, s. 69).

Madde içerisindeki ifade doğrultusunda tek taraflı ısrarlı takip mağduru (Tosun, 2012, s. 98);

- Aralarında aile bağlantısı ya da etkileşimi olup olmamasına bakılmaksızın
- Şiddet uygulayanın, şiddete maruz kalana yönelik olarak güvenliğinden kaygı duyulacak biçimde
- Psikolojik ya da fiziki açıdan çaresizlik ve korku duygularına kapılma durumu söz konusu olacak şekilde
- İçeriği ne olursa olsun eylemsel, yazılı ve sözlü biçimde ve ya herhangi bir iletişim aracı kullanılarak özgürlüğünü kısıtlayacak her tarz davranış ve tavidir.

Madde içerisindeki olayları içerisinde barındıran tutumlar sebebiyle 6284 sayılı yasa bağlamında şiddet gösteren hakkında engelleyici önlemlere, şiddet gören hakkındaysa koruyucu önlemlere başvurulabilir. Söz konusu tavır ve tutumlara, şiddet gören bireyi telefon ile arayarak taciz etme, istenmeyen mailler gönderme, çiçek ve hediyeler alma, bireyi takip etme ve devamlı olarak karşısına çıkma, şiddet gören birey hakkında internet üzerinden ya da halka açık alanlardan aslı astarı olamayan dedikodular çıkarma gibi oluşumlar örnek olarak verilebilir (Türkmen, 2009, s. 1389).

Eylemlerin özellikleri değerlendirildiğinde 6284 sayılı yasa dışında TCK ve TMK'da benzer oluşumların ve bu oluşumlardan şiddet görenleri koruma altına alan hükümlerin varlığı ön plandadır (Türkmen, 2009, s. 1399; Sağıroğlu, 2013, s. 34). İsrarlı takibi yaratabilecek tutumlar TCK'nın;

- Vücut mahremiyetine yönelik suçlar (m. 86-93)
- Cinsel mahremiyete yönelik suçlar (m. 102- 105)
- İftira (m. 267)
- Eşyalara zarar verme (m. 151)
- Özel yaşamın gizliliğine müdahale etme (m. 134)

Gibi suçların unsurlarını meydana getirir. Özellikle TCK'nın, bireylerin huzur ve mutluluğunu bozma adlı yüz yirmi üçüncü maddesinde düzenlenen, herhangi birinin aranarak taciz edilmesi, hakaret edilmesi, bireyin huzur ve mutluluğunu etkileyecek eylemler devamlı ve ısrarlı takip bağlamında değerlendirilmektedir (Türkmen, 2009, s. 1400). Bu sebeple tek yönlü olarak ısrarlı takip oluşumu içerisine dahil olan eylemler aynı zamanda suç özelliği taşıyorsa, TCK hükümlerinin de hayata geçirilmesi gereklidir (Sağıroğlu, 2013, s. 35).

Başka bir taraftan değerlendirildiğinde aynı oluşumlar maruz kalan bireyin birey haklarına da bir saldırı özelliği taşıyabilir. Bu noktada şiddet gören kişi TMK'nın yirmi dördüncü ve yirmi beşinci maddeleri bağlamında kişilik haklarına saldırı gerçekleştirildiği söylemi ile karşısındaki bireye dava açabilir, manevi ve maddi tazminata ek olarak saldırının engellenmesi ya da saldırının bitirilmesini de isteyebilir. Buna karşın TMK'daki yükümlülüklerin 6284 sayılı yasa bağlamında alınan önlem kararları ve kontrolü göz önüne alındığında, davanın açılmasında şiddete maruz kalan bireyin tecrübeli olmayışı ve bilgisizliği, davanın harç tabanlı olması, dosya fazlalığı ve yargılama oluşumundaki gecikmeler, verilen tutum yasağı kararlarının kontrolünün yapılmaması gibi sebeplerden kaynaklı şiddet gören kişi açısından etkili ve kontrollü bir koruma sağlama durumuna yakın olmadığı ifade edilebilir (Türkmen, 2009, s. 1401).

3.3.3. Kanun Uygulama Şartları

Şiddet Görme ya da Görme Riskinin Varlığı: Yasa bağlamında sayılan kişilerin korunabilmesi için şiddet görmeleri ya da şiddet görme riskinin varlığı gereklidir. 4320 sayılı yasada kişinin sadece şiddet görmesi ön şartı istenmekteydi (Sağiroğlu, 2013, s. 28). Şiddet görme riskini taşıyan, söz konusu durum bağlamında tehdit edilen kişilerse korunma oluşumundan faydalanamamaktaydı. 6284 sayılı yasayla hiç şiddet görmemesine karşın, şiddet göreceği korkusu yaşayarak kaygılanan bireylerin de korunması hedeflenmektedir (Nuhoğlu, 2012, s. 70).

Burada sadece şiddet gören bireylerin tekrar şiddet görmelerini engellemek, şiddete karşı gerçekleştirilen başkaldırıda yeterli bir önlem değildir. Bir kere şiddete uğramı bir bireyin tekrara şiddet görme potansiyeli yüksektir. Bu noktada esas hedef ilk defa şiddet görme riskini taşıyan bireylerin, zarar görmeden korunması ve şiddet oluşumunun önüne geçilmesidir. Yasa düzenlenen şekliyle şiddete maruz kalma riskinin varlığı sadece ihbar ya da şikayet biçiminde kabul edilebilir.

Anlaşmanın Türkiye üzerindeki bazı yükümlülüklerineyse yasa maddelerinde yer verilmediği görülmektedir. Örnek vermek gerekirse anlaşmada şiddetin engellenmesi ve kişinin şiddete karşı korunması için Türk Devleti kolluk merkezlerinin, yasa ile oluşturulan özel yetki bağlamında, acil müdahale yeteneğine sahip olması gerekmektedir (m. 50). Bu bağlamda devlet risk idaresi ve risk analizi konularında düzenlemeler yapmalıdır (Yenisey, 2012, s. 12).

6284 sayılı yasada risk analizi ve risk idaresi konusu değerlendirilmiş ve şiddet görme riski oluşumu açığa çıkarılmıştır. Söz konusu eksiklik sebebiyle, yasanın şiddeti engellemeye dair hükümlerinin hayata geçirilmesinde kolluğun keyfi tutum sergilemesi olasıdır (Yenisey, 2012, s. 12).

Şiddet Gören Kişinin Yasada Sayılan Bireylerden Olması: Yasada şiddet gören ya da şiddet görme riski olan bireylerin korunması ve bahsi geçen bireylere yönelik şiddetin engellenmesi hedefi ile önlem alınabilmesi için söz konusu bireylerin; çocuk, kadın, aile fertlerinden biri ya da tek taraflı ısrarlı takip mağduru olması gerekmektedir.

Şiddet Gören Bireyin veya Üçüncül Bireylerin Şikayet ve İhbarda Bulunması: Ailenin korunması ve kadına uygulanan şiddetin engellenmesine dair uygulama yönetmeliğinin üçüncü maddesinin g bendine göre; ihbar üçüncül bireyler tarafından ilişkili merkez ve birimlere eylemin sözlü ya da yazılı beyanla bildirilmesini; şikayetse, şiddet gören kişinin şiddet görme ya da şiddet görme riskini taşıması durumunda gerekli merkez ve birimlere başvurusu şeklinde ayrılır. Kısaca; başka biri tarafından yapılan başvurulara ihbar, kişinin doğrudan kendisinin başvuru yapması durumunaysa şikayet denmektedir (Çolak & Taşkın, 2007, s. 783; Yılmaz, 2010, s. 5). 6284 sayılı yasanın yedinci maddesinde de şiddet görme ya da şiddet gösterme riskinin varlığı durumunda söz konusu eylemin resmi birim ve merkezlere şiddete maruz kalan kişi haricinde başka bireyler tarafında ihbar edilebileceği ifade edilmektedir (Centel & Zafer, 2013, s. 79).

Mülki Amir, Kolluk Amiri ve ya Hakim Tarafından Karar Alınması: Yasanın hayata geçirilebilmesi açısından mülk amiri, kolluk amiri ya da hakim tarafından, şiddet görenler ve şiddeti uygulayanlar hakkında yasada sayılan önlemlerin oluşturulması hakkında karar alınması gereklidir (6284 S.K.n.2/1-ğ). 6284 sayılı yasa bağlamında sayılan önlemler adına karar alabilecek olan görevli mahkeme, 4787 sayılı, aile mahkemelerinin ortaya çıkış, sorumluluk ve yargılama usullerine ilişkin yasa, uyarınca aile mahkemeleridir. Başka bir ifade ile yasadaki tedbirlere başvurma yetkisi, aile mahkemelerinin hakimlerine aittir (Baktır, 2003).

3.3.4. Kanunun Dayandığı İlkeler

Yasanın hayata geçirilmesinde ve gerekli hizmetlerin verilmesinde 6284 sayılı yasanın ilk maddesinin ikinci fıkrasına göre bazı standartların benimsenmesi talep edilmektedir. Söz konusu standartların başında;

- Temel birey haklarına bağlı, erkek- kadın eşitliğine duyarlı, sosyal devlet oluşumuna uygun, adaletli, etkin ve hızlı bir usul izlenmesi standardı, (m. 1/2 -b)

- Şiddet gören ve şiddet yapan için alınan önlem kararlarının insanlığa yakışır bir biçimde yapılması standardı (m.1/2 -c)

- Yasa bağlamında kadınlara uygulanan cinsiyete dayalı şiddeti engelleyen ve kadınları cinsiyete bağlı şiddetten koruyan özel önlemlerin ayrımcılık şeklinde yorumlanabilir standardı (m. 1/2 -ç) gelmektedir.

Şiddet gören bireye hizmet ve yardımlar sağlanırken temel birey haklarına bağlı, erkek- kadın eşitliğine duyarlı, sosyal devlet oluşumuna uyumlu, adaletli, etkin ve hızlı bir usul izlenmesi temeli bulunmaktadır. Birey haklarına bağlı ayrımcılığı yasaklayan hükümlerin düzenlenmesi ve hizmetlerin sosyal devlet ilkesi doğrultusunda sunulması, anayasa bazlı bir gerekliliktir (m. 2, 5, 10). Bu sebeple yasadaki düzenlemelerin ve uygulamaların bahsi geçen ilkeyle çelişmesi Anayasa ile çelişmesi anlamını da barındıracaktır. Bu sebeple yasa maddeleri oluşturulurken, şiddet görene sunulacak hizmetlerin birey hakları merkezli ve erkek- kadın eşitliliğine duyarlı olması söz konusudur.

Anayasa'nın, ailenin korunması ve çocuk hakları isimli kırk birinci maddesinde düzenlenen ekonomik ve sosyolojik hak, yükümlülüklerin korunmasına hizmet etmektedir. Başka bir taraftan teknik sistemler ile takip adlı, önlem kararlarının hayata geçirilmesinde teknik model ve araçların kullanımına izin veren yasanının on ikinci maddesi, bireylerin görüntü ve sesleri dinlenemez, izlenemez, kaydedilmez; ifadesiyle, Anayasa'nın yirmi ve yirmi üçünü maddeleri arasında düzenlenen özel yaşamın mahremiyetine ve korunmasına dair haklara uygun biçimde düzenlenmiştir.

Korunma altına alınan bireyin genel sağlık sigortasının bulunmaması durumunda, gelir testi uygulanmaksızın sigortalı birey olarak anılacağına dair yasanın

on dokuzuncu maddesindeki düzenleme, Anayasa'nın sosyal güvenlik hakkı adlı altmışıncı maddesine uyumludur.

Yasada temel alınması gerekli olan ilkelerden biri de, şiddet gören ve şiddeti yapan için verilen önlem kararlarının insanlığa yakışır bir biçimde yerine getirilmesi ilkesidir. Söz konusu ilkenin temele konulmasındaki esas hedef, şiddet gören bireyi ikinci bir şiddet olayından korumak ve verilen önlem kararların insanlığa yakışır biçimde hayata geçirilmesidir.

Yasanın hedefi her iki tarafı da kaybettirmeden şiddeti engellemekten ve bütünüyle ortadan kaldırmaktan oluşmaktadır. Bu bağlamda verilen önlem kararları insan onurunu kırarak bir uygulamadan uzak olmasıdır. Örnek vermek gerekirse; korunma sağlanan bireye sunulan barınma sahalarının başında misafir evleri gelmektedir. Bahsi geçen evlerin işleyişinde yine birey haklarına bağlı, insanlığa yakışır, toplumsal cinsiyet konusunda duyarlı ve sosyal devlet ilkesine uygun olma durumları temel alınmıştır (KKAIHY m. 4/a).

3.3.5. Kanunda Yer Alan Koruyucu ve Önleyici Tedbirler

Kadına uygulanan şiddet ve aile için şiddet yalnızca Türkiye içerisinde değil, bütün Dünya genelinde çözüme ulaşılması istenen ciddi birey hakkı ihlallerine zemin hazırlayan kamu bazlı olaydır. Özellikle evlilik çatısı altına yaşanan şiddet, kamu esaslı olan aile kurumuna onarılması zor olan zararlar vermektedir. Türkiye'de TMK hükümleri doğrultusunda ailenin ve evlilik biriminin korunması olasıdır. Buna karşın TMK'da kadına uygulanan şiddet ve aile içi şiddetin engellenmesine dair özel hükümlerin içerisinde barınmadığı ve öteki açıdan mahkemelerin iş yoğunlukları sebebiyle yargılamalarının geciktiği öngörüldüğünden söz konusu süreci hızlandırmak ve aile içi şiddeti ya da kadına uygulanan şiddeti bütünüyle yok etmek için ayrı bir düzenlemenin yapılması gerekmektedir (Ayan, 2004, s. 299; Uçar, Aile İçi Şiddet ve Aile Koruma Yasası, 2003, s. 148). Bu sebeple 1998 senesinde 4320 sayılı ailenin korunmasına yönelik yasa çıkarılmış ve evlilik çatısının şiddet sebebiyle yıkılması ve alınacak önlemler ile aile içerisinde uygulanan şiddet oluşumunun engellenmesi amaçlanmıştır. Buna karşın şiddetin engellenememesi, daha yaygın bir hal alarak aile dışında bulunan kişilerin ve özellikle kadınların şiddet görmeleri bağlamında çok boyutlu bir yasanın hazırlanmasına zemin hazırlamıştır. Bununla birlikte 2012 senesinde kabul edilen 6284 sayılı ailenin korunması ve kadına yönelik şiddetin

engellenmesine ilişkin yasayla Hem TMK hükümlerinin bütünleştiricisi olarak ailenin, hem de kadınların ve şiddete maruz kalan diğer fertlerin korunması hedeflenmiştir. Türk Medeni Kanunu ve mülga 4320 sayılı yasa sadece evlilik oluşumunu ve aile kavramını korumaktaydı.

Öte taraftan söz konusu koruma çoğunlukla uzun süren yargılamalar neticesinde olası bir hal alabilmekteydi. Bunun nedeniyse yasadaki önlemlerin sadece hakim tarafından alınabilmesiydi. Bu duruma karşın şiddetin ve uygulama durumunda oluşan sonuçların engellenebilmesi için mevcut hızdan daha yüksek bir hız gereksinim duyulmaktadır. 6284 sayılı yasa 4320 sayılı yasadan farklı olarak yalnızca şiddeti hayata geçirenler hakkında verilecek engelleyici önlemlere değil, şiddet gören hakkında verilecek koruyucu önlemlere de yer verildi. Şiddeti hayata geçiren bir bireyin benzer durumda tekrar şiddete başvurmasını engelleyici önlemlerin yanında şiddet görenlerin hayati risklerden bütünüyle kurtularak hayatını devam ettirilmesinin mümkün olacağı önlemlerin alınması gerekmektedir (Ceylan, 2013, s. 29).

Yasanın dördüncü maddesinde şiddete maruz kalan ya da şiddete maruz kalma riskini taşıyan bireylere yönelik koruyucu önlemler alınırken yasanın beşinci maddesinde şiddeti hayata geçirenlerle ilişkin hakim tarafından verilebilecek engelleyici önlem kararlarına yer verilmektedir.

Şiddet görmüş birine şiddet ve korku kavramlarının içerisinde olduğu tavırlar sergilenmemeli, şiddeti hayata geçiren veya hayata geçirme riski bulunan bireyin ortak yapıdan hızlı bir biçimde uzaklaştırılması ve ortak yapının koruma altına olan bireye verilmesi, korunan bireylere, korunan bireylerin yer aldığı yapılara yaklaşmaması, mevcut silahların kolluk birimine verilmesi, kamu görevlisi konumundaysa silahın kuruma verilmesi önlemleri düzenlenmiştir. Hakimin bahsedilen önlemlere başvurabilmesi için bireyin şiddeti hayata geçirdiği ya da hayata geçirme riskinin bulunduğu konusunda olguların var olması gerekir (Sağiroğlu, 2013, s. 93).

Bu noktada hakim, uygulanan şiddetin boyutuna ve çeşidine göre bir önlemin alınması kararını alır. Daha hafif bir önlem ile şiddet oluşumunun ortadan kaldırılması olasıyken, ağır önlemler de karar kılınması yasanın hedefini aşan bir durum olur (Erdem, 2007, s. 59). Öte yanda alınacak önlemlerin, şiddeti hayata geçiren açısından

birey özgürlük ve haklarını sınırlandırabileceği düşünüldüğünde, hakimin hassas karar alması gerekir (Sağiroğlu, 2013, s. 93; Erdem, 2007, s. 59).

Şiddeti hayata geçirme algısının ortadan kaldırılması ve uygun önlemlerin alınması, alınan önlemlerin de uygulanmasında gecikme olmamalıdır. Gecikme sebebiyle meydana gelecekler, bu sefer koruma altına olan bireyin özgürlük ve haklarını ağır bir biçimde ihlaline sebebiyet verebilir (Sağiroğlu, 2013, s. 93). Engelleyici önlemlerin herhangi bir sayı sınırı bulunmamaktadır (Akın , 2007). Hakim istediği sayıda ve türde önlem alma kararı alabilir.

3.3.6. Kanunun Uygulanma Usulü

Ailenin korunması ve kadına yönelik şiddetin engellenmesine yönelik yasa, şiddet gören ve üçüncül bireylerin şiddet ve ya şiddete uğrama risklerini kollağa, Cumhuriyet başsavcılığına, mülki amire, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na, hakime, il ya da ilçe müdürlüğüne veya ŞÖNİM'e şikayet, ihbarın ulaştırılması ile hareketlenmektedir. Cumhuriyet başsavcılığına, ŞÖNİM ve Müdürlüklere yapılan ihbar ve şikâyetler gecikmeksizin, kollağa, mülki amire, Cumhuriyet başsavcılığına veya hâkime bildirilir. Bununla birlikte şiddet görme riskinin varlığından haberdar olan bahsi geçen birimler önlem kararının alınması ile birlikte yasa uygulama sahası bulmaktadır. Bu aşamanın ardından var ise önlem kararına ilişkin yapılan itirazların değerlendirilmesi herhangi bir itiraz bulunmuyorsa taraflara önlem kararının bildirilmesi ve kararın hayata geçirilmesi söz konusu olacaktır.

3.3.7. Kanunun Eleştirisi

Yasaya yönelik önem teşkil eden eleştirilerden birincisi yasanın adına dairdir. Eleştirilerin esasında yasanın adından itibaren hedefleri ile çeliştiği konusudur. Gerçek anlamda birincil olarak şiddete maruz kala ya da şiddete maruz kalma riski söz konusu olan kişiyi ve özellikle de kadınları korumayı hedefleyen yasa, henüz başlığında, ailenin korunması, modeliyle hareket ederek, kadınların hakları göz ardı edilmektedir. Bu bağlamda 4320 sayılı yasanın etkisi altında olan 6284 sayılı yasa, içerisinde de ailenin korunmasına dair önlemler barındırmaktadır.

Öte yandan aile içi şiddetin alışkanlık olduğu bir evde, korunma altına alınması gerekli olan bir aile birliğinin varlığı da tartışma konusudur. Bu bağlamda evlilik çatısı altında buluşulsun ve ya buluşulmasın kadının, şiddet görme ve ya şiddet görme riskine sahip herkesin, esasta yaşam hakları ile birlikte insan haklarının temini

asıl hedef rolündedir. Bu sebeple devletlerin aileleri odak noktasına koyan politikardan vazgeçmesi koşul halini almıştır.

3.4. 6284 SAYILI KANUN'UN GETİRDİKLERİ

4320 sayılı Kanun'un 14 yıl gibi bir süre boyunca uygulanması, pratikte ortaya çıkan eksikliklerin de kolaylıkla tespit edilebilmelerini sağlamıştır. Bu nedenle 4320 sayılı Kanun'da bu eksiklikleri giderici birtakım hukuki düzenlemelere gidilmesi, kanunun amacı değerlendirildiğinde çok daha uygundur. Fakat Kanun koyucu, değişikliğe gitmek yerine yeni bir kanun yapmayı tercih etmiştir. Kanunun yapımı sırasında Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ile birçok sivil toplum kuruluşunun birlikte hareket ettikleri görülmektedir. Baroların ve çeşitli kadın örgütlerinin katılım gösterdiği çalışma sonucunda kanun taslağı oluşturulmuştur. Bakanlığın kanun hazırlanırken sivil toplum örgütleri ve barolarla birlikte hareket etmesi, çok daha kapsamlı ve sorunlara çözüm getiren bir hukuki belgenin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Yeni kanun ile birlikte şiddetle mücadele noktasında çeşitli koruyucu ve önleyici tedbirler öngörülmüştür. Bu tedbirler ile birlikte şiddetle mücadelenin de daha sağlam bir temele oturtulduğu söylenebilir. Yeni kanunda yer alan şu hükümler, şiddetle mücadele noktasındaki önemli adımlar olarak dikkat çekmektedir:

- Şiddete maruz kalan veya şiddete uğrama tehlikesi altında bulunan kadınların, çocukların, aile bireylerinin korunması,
- Kanunun uygulanmasında Anayasanın, uluslararası sözleşmelerin (Özellikle İstanbul Sözleşmesi) esas alınacak olması,
- Şiddet mağdurunun insan haklarına ve kadın erkek eşitliği ilkesine uygun olarak sosyal devlet prensipleri içerisinde etkili ve adil bir hizmet alması,
- Tedbir kararı yerine getirilirken insan onurunun gözetilmesi, onur kırıcı davranışlardan uzak durulması,
- Kadına yönelik şiddetin, kadının insan haklarını ihlal eden, cinsiyete dayalı bir ayrımcılığın tezahürü olarak değerlendirilmesi,
- Şiddet, ev içi şiddet ve kadına yönelik şiddet gibi çeşitli kavramların detaylı bir biçimde açıklanması,
- Şiddet önleme ve izleme merkezleri kurularak 7 gün 24 saat problemlerin takip edilmesi,

- Kanun koyucu, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde, barınma yerinin sağlanması, hukuki, psikolojik ve sosyal yönden destek verilmesi gibi konularda mülki idari amiri yetkilendirmiştir. Koruyucu tedbirler ile ilgili kararların hem aile mahkemesi hâkimi hem de mülki idari amir tarafından alınabilmesi,

- Gecikmesinde sakınca bulunan hallerde, verilen koruma kararı ile mağdura barınacak yer sağlanması,

- Korunan kişinin talepte bulunması halinde, MK. 194. maddenin koşulları da somut olayda mevcutsa tapu kütüğüne “aile konutu” şerhi konulması,

- Korunan kişinin iş hayatına katılımını desteklemek için çocuklara yönelik 4 aylık kreş imkânı sağlanması ve bu giderin Bakanlık bütçesinden karşılanması, mağdurun çalışması halinde 2 aylık kreş imkânı verilmesi,

- Hayati tehlikenin mevcut olması durumunda, ilgilinin aydınlatılmış rızasına dayalı olarak Tanık Koruma Kanunu çerçevesinde kimlik ve belgelerinin değiştirilmesi,

- Mevcut bir şiddetin veya şiddet uygulanma tehlikesinin varlığı durumunda bu durumdan haberdar olan herkesin resmi makam veya mercileri haberdar etmeleri,

- Koruyucu tedbir kararı alınırken şiddetin varlığı ile ilgili olarak herhangi bir belgenin veya delilin ön koşul olarak kabul edilmemesi,

- Kolluk kuvvetinin uygulamalarını gerçekleştirecek kişilerin, kadın erkek eşitliği konusunda eğitim almış kişiler olmaları,

- Tedbir kararları uygulanırken hâkimin de kararı ile birlikte teknik birtakım araç ve metotlardan yararlanılması (fakat bireylerin sesleri ve görüntüleri kayda alınmayacaktır)

- Tedbir kararını ihlal eden kişi hakkında, fiilin suç olup olmadığına bakılmaksızın hâkim tarafından üç günden on güne kadar zorlama hapis cezası verilmesi (zorlama hapsinin toplam süresi altı ayı geçemez),

- Şiddet önleme ve izleme merkezlerinin açılması,

- Şiddet mağduru ile şiddet uygulayana verilecek olan desteklerin detaylı bir biçimde kanunda yer alması,

- Kanunun uygulanmasındaki koordinasyonun Bakanlık tarafından sağlanması,

- Çocukların da televizyon başında bulunabileceği saatlerde, RTÜK denetiminde, şiddetin önlenmesi amacıyla çeşitli bilgilendirici programların yapılması,

- İlköğretim ve ortaöğretim müfredatında kadın erkek eşitliği ile ilgili olarak daha fazla içeriğe yer verilecek olması,

- Korunan kişinin bakanlık bütçesinden karşılanmak üzere belirli bir geçici yardım alması,

- Korunan kişi için nafakaya hükmedilecek ve sağlık giderlerinin karşılanacak olması,

- Bu kanuna dayanılarak adli mercilere başvuran kişilerden yargılama giderleri, harç, posta gideri ve benzeri adlarla herhangi bir bedel tahsil edilmemesi,

- Bu kanun kapsamında açılacak davalara Bakanlığın da müdahil olabilmesi.

Kanunun yürürlüğe girmesinden önce 4320 sayılı Kanun hükümlerine göre verilen kararların uygulanmasına devam edilmesi, (m. 23/3) 6284 sayılı yasa ile birlikte ortaya çıkan pozitif gelişmelere örnek olarak gösterilebilir. Fakat hem kurumsal hem de hukuksal altyapının tam olarak oluşturulamaması nedeniyle kanunun yürürlüğe girmesiyle kısa süre içerisinde olumlu sonuçlar elde edilmesi mümkün değildir. Uygulamaya bakıldığında bazı hükümlerin mağduru korumada yeterince açık olmadığı ve verimli sonuçlar ortaya çıkmadığı görülmektedir. Dolayısıyla çıkarılacak olan yönetmelikle de açık olmayan hususların netleştirilmeleri gerekmektedir. Örneğin, Kanunun 3. maddesinin 2. Fıkrası uyarınca gecikmesinde sakınca bulunan durumlarda kolluk amirinin koruma kararı alması mümkündür. Koruma kararının alındığına ilişkin belge ise en geç kararın alındığı günü takip eden ilk iş gününde mülki amirin onayına sunulmalıdır. Fakat mülki amirin kırk sekiz saat içerisinde onaylamadığı tedbirlerin kendiliğinden yürürlükten kalkacağına ilişkin hüküm, uygulamada çeşitli sorunların baş göstermesine neden olmaktadır. Buna benzer bir biçimde şiddetin önlenmesine yönelik olarak gecikmesinde sakınca bulunan durumlarda kolluk amiri tarafından alınacak tedbirlere ilişkin kararlar da kararın alındığı tarihi takip eden ilk iş gününde hâkimin onayına sunulmalıdır. Hâkimin 24 saat içerisinde onaylamaması halinde tedbirlerin kendiliğinden yürürlükten kalkacağı belirtilmektedir. Hâkimin herhangi bir nedenden dolayı onaylamaması halinde telafisi mümkün olmayan çeşitli sonuçlar ortaya çıkabilecektir.

Kanunu uygulayacak olan kamu kuruluşu, yargı organları ve diğer ilgililere yönelik olarak eğitim programlarının fazla zaman kaybedilmeden hazırlanması gerekmektedir. İlköğretim ve ortaöğretim müfredatında yer verilecek olan toplumsal cinsiyet eşitliği konulu dersler, şiddetin önlenmesinde özellikle uzun vadede büyük önem ifade etmektedir.

Bütün bu belirtilenlerden hareketle kadına yönelik şiddetin ve aile içi şiddetin önüne geçilmesinde, tüm kamu kurum ve kuruluşlarının işbirliği içerisinde hareket etmeleri ve uzun vadeli planlamalar hazırlamaları gerekmektedir. Yalnızca hukuksal alanda yapılacak düzenlemelerin problemi tam anlamıyla çözüme kavuşturamayacağı açıktır. Bu bakımdan kurumlar arasındaki koordinasyon ve toplumsal cinsiyet eşitliği eğitimi büyük öneme sahiptir. Şiddetin ev içerisinde önlenememesi halinde ailenin en küçük üyeleri olan çocuklar, bu şiddetten olumsuz bir biçimde etkilenmektedirler. Aile içerisinde şiddetle karşılaşan çocukların okulda da şiddete eğilimli öğrenciler oldukları dikkat çekmektedir. Dolayısıyla kadına yönelik şiddetin yalnızca aile içerisinde yer alan bir sorun olmadığı, toplumun tamamını yakından ilgilendirdiği söylenebilir.

3.5. RAKAMLAR 6284 SAYILI KANUN ÖNCESİ VE SONRASI

Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet konusunda 2008 yılında T.C Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü desteğiyle Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü tarafından bir araştırma yapılmıştır. Aynı konu üzerinde 2014 Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü desteğiyle yine Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü bir araştırma yapmış ve bu doğrultuda da rapor yayımlamıştır. Aşağıda bu iki raporun verilerinin istatistikî bazda değerlendirmesi yer almaktadır.

- 2008 Aile İçi Şiddet Araştırması’nda eşi ya da birlikte olduğu için tarafından hayatının herhangi bir döneminde fiziksel şiddet ile karşı karşıya kalan kadın oranı %39 iken 2014 Araştırması’nda ise %38dir.

- 2014’te evli kadınların %12si hayatlarının cinsel şiddete uğradıklarını belirtirken 2008’de %15tir.

- Hem 2008 hem de 2014 yıllarında her 10 kadından 1’i gebelik döneminde şiddete maruz kalmıştır.

- Şiddete maruz kalan kadınların%48,5'u 2008 yılında kimseye bundan söz etmemişken 2014 yılında bu oran %44'e düşmüştür.

- Yaşanan fiziksel şiddet sonrasında 2008 yılında kadınların %25'i yaralanmışken 2014 yılında ise her 10 kadından 6'sı karşılaştıkları şiddet sonucunda 3 kez veya daha fazla sayıda yaralanmıştır.

- 2008 yılında kadınların %7'si çocukluk dönemlerinde cinsel istismara uğradıklarını belirtirken bu oran 2014 yılında %9'a çıkmıştır.

- 2008 yılı verilerine göre şiddete uğrayan kadınların çeşitli sağlık sorunları yaşama, intihar etmeyi düşünme ya da deneme olasılıkları en az iki kat artarken 2014 yılında bu oran 5 kat artmıştır.

- Fiziksel ve/veya cinsel şiddete maruz kalan kadınların oranında ise bir düşüş yaşanmıştır. Buna göre bu oran, %42'den %38'e düşmüştür.

- Eşi ya da birlikte olduğu erkeklerin fiziksel ve/veya cinsel şiddetine maruz kalan kadınların yaşadıkları yerlerin bölgesel anlamda ele alındığında 2008 yılında bu kadınların %40'ının kentte %47'sinin ise kırdaki yaşadığı görülmektedir. 2014 yılında ise bu oranlarda bir değişim yaşanmış, kent ve kır oranının sırasıyla %37 ve %39 olmuştur.

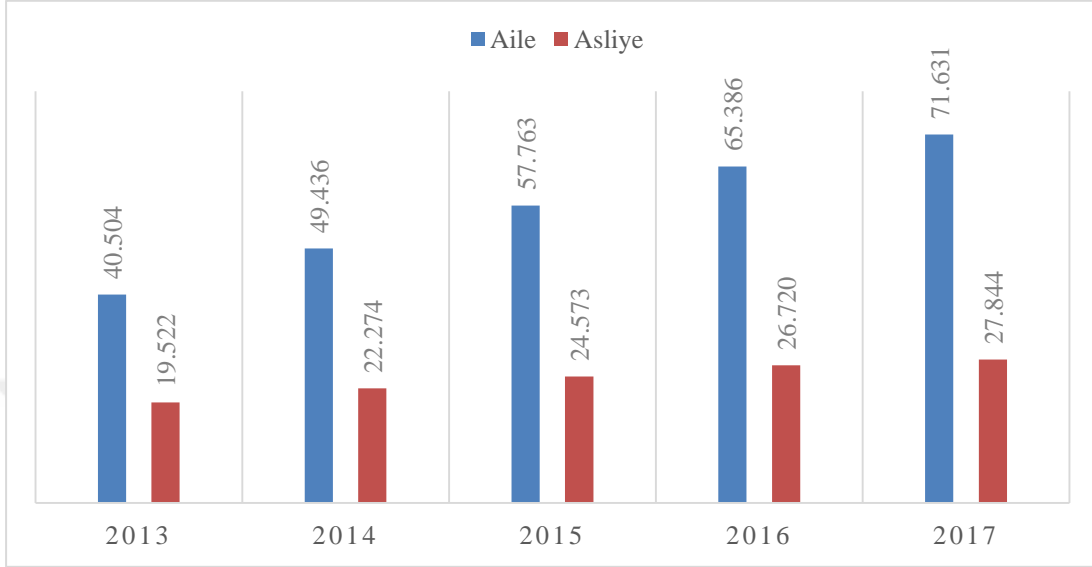
- Araştırmaların ikisinde de kadınların erkeklere karşı çıkmaları durumunda yani erkeklerin gerekli gördüğü halde kadına şiddet uygulayabileceğini düşünen kadın oranı az değildir. Bu oran 2008'de %14,2 iken 2014'te %13'tür.

2012 yılında yürürlüğe giren Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun uyarınca hayati tehlikenin var olduğu hallerde şiddete uğrayan kadının direkt olarak polis ve jandarma gibi kolluk güçlerine başvurabilmeleri mümkündür. Kolluk kuvvetleri, yapacakları inceleme sonucunda başvuruda bulunan kişinin hayati bir tehlike altında bulduklarını tespit ederlerse aile mahkemesi tarafından onaylanmak şartıyla koruma kararı çıkarabilmektedirler. Fakat nüfusu 100 binden az olan ilçelerde aile mahkemesinin olmadığı durumlarda asliye hukuk mahkemesinin bu tip davalara aile mahkemesi sıfatıyla bakmaktadır.

Adalet Bakanlığı tarafından paylaşılan veriler değerlendirildiğinde, kolluk kuvvetlerinin aldığı ve mahkemelerin onayladıkları karar sayısının 2013 yılında 60 bin civarında olduğu ancak bu sayının zaman içerisinde bir artış yaşayarak 2017'de

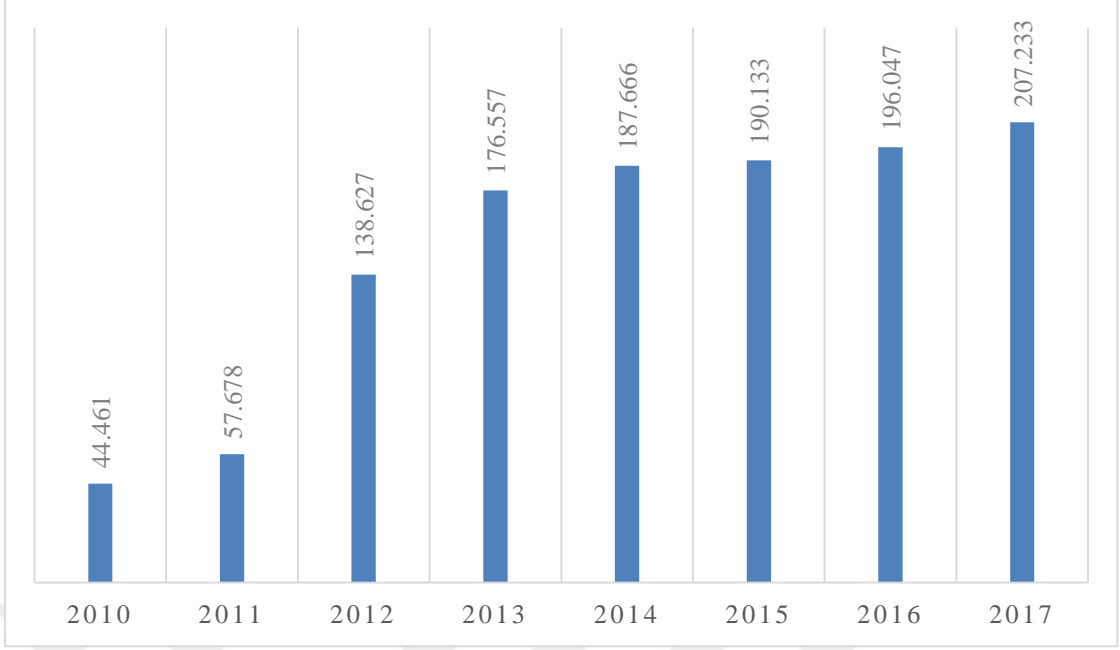
100 bine ulaştığı görülmektedir. Bu veriler ışığında yüzde 70 oranında bir artıştan söz edilmesi mümkündür.

Grafik 1. 6284 Sayılı Kanun Kapsamında Asliye ve Aile Mahkemelerinde Onaylanan Kolluk Kuvvetleri Kararları

2012 yılında 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un yürürlüğe girmesiyle birlikte evli olmayan kadınların da koruma talebinde bulunmalarının mümkün hale getirildiği görülmektedir. Adalet Bakanlığı verileri ışığında, kanunun yürürlüğe girdiği ilk yılda koruma taleplerinde 2 kattan fazla bir artış yaşandığı söylenebilir. 2012 yılından günümüze dek geçen süre içerisinde koruma talebinde ciddi bir artış yaşanmıştır. Buna göre koruma talebinde bulunan kadınların sayısında bu dönem içerisinde yaklaşık beş kata varan bir artış olmuştur. Kanunun yürürlüğe girmesindeki temel amaç, cinsel, fiziksel, ekonomik ve psikolojik şiddete uğrayan veya şiddet tehlikesi altında bulunan kadınların korunmasını sağlamaktır. 6284 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesiyle birlikte 4320 sayılı Kanun mülga hale gelmiştir. Mülga Kanun metni incelendiğinde yalnızca medeni durum bakımından evli olan kadınların bir koruma imkânına sahip oldukları görülmektedir. Fakat yeni Kanunla birlikte korumanın kapsamı genişletilmiş kadınlar medeni durumlarına bakılmaksızın koruma imkânına kavuşmuşlardır. 6284 sayılı Kanun kapsamında koruma taleplerinde bir artış yaşansa da dava kabul oranlarındaki düşüş dikkat çekmektedir. Dava kabul oranı 2010 yılında yüzde 91,5 iken 2017 yılında yüzde 82,2'ye gerilemiştir.

Grafik 2. Kadına Yönelik Şiddet Davaları

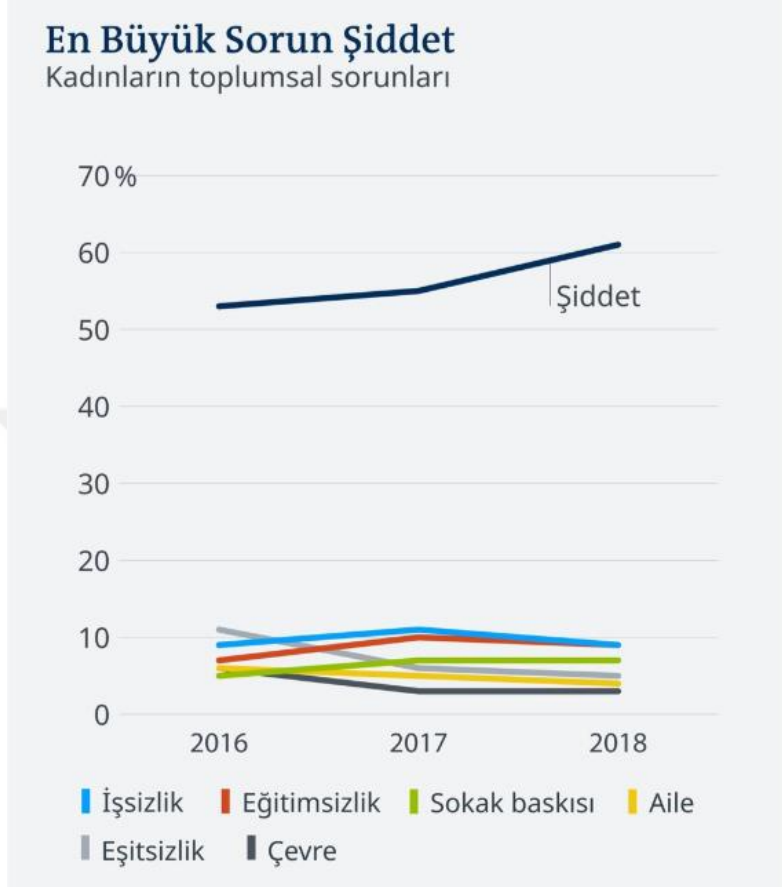
Türkiye'nin ilk kadın hukuku uzmanı olan Avukat Nazan Moroğlu, dava kabul oranlarının ilerleyen dönemlerde daha da düşmesinden endişe ettiğini belirtmektedir. Moroğlu, mahkemelerin 6 aya kadar kadınlara koruma verebilecekken son birkaç yılda bunun 2 aya kadar indiğini ifade etmektedir.

Moroğlu'na göre İstanbul Barosu'nun Adli Yardım bölümüne 2018'in ilk 10 ayında 10 bin 593 kadın tarafından yardım talebiyle başvuru yapılmıştır. Bu başvurular arasında 10 bin 392 kişiye avukat atanırken avukat atama oranının önceki yıllara kıyasla çok daha yüksek seviyede olduğu görülmektedir. Moroğlu, kadınların daha bilinçli hale geldiklerini bu nedenle şiddet olaylarının resmi makamlara intikal ettirilmesinde ciddi bir artış yaşandığını düşünmektedir. Moroğlu, *"2017'de baroya başvuran 13 bin 187 kadının bir kısmı, cesaretlerini toplayamadığı için geçen yıl 3 bin kadar eksik avukat ataması yaptık. Fakat yaptığımız görüşmeler sonucunda aynı insanların tekrar başvurduğunu görüyoruz. Yani kadınlar haklarını öğrendiği zaman bunları kullanıyor. Bu yıl bize gelenler de taleplerini yargıya daha fazla taşımışlar"* demektedir.

Kadir Has Üniversitesi'nde yapılan Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Algısı Araştırması sonucunda elde edilen veriler değerlendirildiğinde kadınların en temel toplumsal sorununun şiddet olduğu görülmektedir. Son 3 yılda her yıl 1200'den fazla katılımcıyla birlikte algı araştırmaları yapılmaktadır. Bu araştırmaların tamamında şiddet, açık ara farkla en önemli sorun olmuştur. Son araştırma, 2018 yılının Ocak ve Şubat aylarında yapılmıştır. Bu araştırmadaki katılımcıların yüzde 61'i şiddeti

toplumda yaşadıkları en büyük sorun olarak gösterirken 2016 yılında bu oran yüzde 53 seviyesinde kalmıştır.

Grafik 3. Kadınların Toplumsal Sorunları

Şiddetin ardından en büyük ikinci sorun ise işsizlik olmuştur. Bu sorunları sırasıyla eğitimsizlik, sokakta baskı ve taciz, aile baskısı, kadın-erkek eşitsizliği ve çevre/mahalle baskısı gibi problemler takip etmektedir.

Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Çalışmaları Merkezi'nin müdürü olan Prof. Dr. Mary Lou O'Neil'e göre araştırma sonucunda elde edilen sonuçlar şaşırtıcı değildir. O'Neil, kadına yönelik şiddetin Türkiye'de oldukça yaygın vaziyette olduğunu ifade etmektedir. Son dönemde daha fazla gündeme gelen işsizlik gibi bir sorunun yüzde 10 gibi çok düşük bir yüzdeyle ikinci sırada gelmesini ise "İşsizlik Türkiye'nin en büyük sorunlarından biri. Ama erkekler için. Zaten kadınlar için işe katılım oranı çok düşük. TÜİK'e göre yüzde 38 civarı. Çoğu kadın en azından resmi olarak çalışmıyor" şeklinde yorumlamıştır.

3.6. 6284 SAYILI KANUN'UN EKSİKLERİ VE ÖNERİLER

Montesquieu, insanın karakterinin şekillenmesinde, iklim başta olmak üzere birtakım doğal etkenlerle din, ahlak, örf-adet gibi toplumsal kurumların etkili olduğunu savunmuştur. Montesquieu'ye göre, kanunlar da bu toplumsal kurumlar arasında yer almaktadır. Buna göre toplumsal alanda düzenin sağlanmasında kanunların tek başlarına yeterli olamadıkları söylenebilir. Yazar, en mükemmel kanunlarla bile toplumun istenilen biçime sokulamayacağını belirtmiştir. Toplumsal düzenin sağlanmasında kanunların önemli rolleri bulunmaktadır. Ancak bu rol sınırsız bir biçimde de algılanmamalıdır. Kanun koyucu da toplumsal birtakım koşullara bağlı kalarak hareket etmektedir. Bu nedenle kanunlar her ne kadar etkili olsa da yalnızca kanunlarla ve birtakım hukuki düzenlemelerle bütün problemlerin aşılabileceği düşünülmemelidir.

Cinsiyet ayrımcılığının ortadan kaldırılması, kadın-erkek eşitliğinin sağlanması, kadının insan haklarının teminat altına alınması, şiddet mağduruna yönelik koruyucu ve önleyici hizmetler sağlanması devletin temel görevleri arasında yer almaktadır. Devlet bu görevlerini, 6284 sayılı Kanunla birlikte önemli ölçüde gerçekleştirmektedir. Fakat buradan kanunun kusursuz bir yapıda olduğu sonucu çıkarılmamalıdır. Kanunda ve kanunun uygulanmasında ortaya çıkan temel sorunlar, temel eksiklikler şu şekilde ifade edilebilir:

- Kanunun kapsamı net olarak belirlenememiştir. Kanunda kullanılan ifadeler ele alındığında “herkes” ve “her türlü şiddet” gibi kanunun kapsamı ile ilgili olarak ipucu niteliği taşıyacak kavramlara yer verildiği görülse de Kanunun amacının “bireyleri cinsiyet ayrımcılığı temelli şiddetten korumak” olduğuna gözden kaçırılmamalıdır. Kanundan faydalanabilecek kişi gruplarının kapsamının geniş tutulması olumlu bir gelişmedir. Fakat bununla birlikte her türlü şiddet olayının Kanun kapsamında değerlendirilemeyeceği unutulmamalıdır. Dolayısıyla kanun kaleme alınırken konu ve kişi bakımından kapsamı daha net bir biçimde belirtecek ifadelere yer verilmesi yerinde olacaktır.

- Şiddet mağduru yabancı, kolluk güçlerine başvurduğunda, ülkeye uygun bir biçimde giriş yapmamışsa bile sınır dışı edileceği endişesi taşımamalıdır. Yapılan çeşitli araştırmalar, sınır dışı edilme korkusunun, şiddet mağduru kişilerin yetkili mercilere başvuru yapmalarını engellediğini ortaya koymaktadır (Council of Europe,

2014). 6284 sayılı Kanun, Türk vatandaşı-yabancı vatandaş ayrımı yapılmaksızın herkese uygulansa da bu durum mağdurun sınır dışı edileceğine ilişkin endişesini net bir biçimde ortadan kaldıramamaktadır. Dolayısıyla şiddet mağduru yabancılar ile ilgili özel bir düzenlemeye yer verilmesi isabetli olacaktır. Bu konuyla ilgili olarak, Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 55. maddesi bir koruma getirmiş olsa da şiddet mağdurunun sınır dışı edilmesinin tam anlamıyla engellemeyip yalnızca belirli bir süre ertelediğinden yeterli değildir.

- Kanun metni ele alındığında dikkat çeken bir diğer eksiklik de hakkında koruma tedbiri uygulanan kişinin şiddet uygulayan bireyle iletişime geçmesi durumunda herhangi bir yaptırımın düzenlenmemiş olmasıdır. Konuyla ilgili olarak doktrinde yer alan bir görüş, kanun koyucunun amacının ailenin bölünmesi değil mağdurun zarar görmesini engellemek olduğunu savunmaktadır. Dolayısıyla şiddet uygulayan kişinin, mevcut bir ortak konuttan uzaklaştırma kararına karşın mağdurun da rızasıyla ortak konutta yaşamını sürdürmesi, tedbir kararının ihlal edildiği şeklinde yorumlanmamalıdır (Beyazıt & Beyazıt, 2011, s. 55). Buna karşın, bazı ülkelerde verilmiş bir tedbir kararı olmasına rağmen, şiddet mağdurunun şiddet uygulayanla iletişime geçmesi, tedbir kararının ihlal edildiği anlamına gelmektedir. Bütün bu belirtilenlerden hareketle, hâkimin somut olayın özelliklerini de göz önünde bulundurarak mağdurun rızasının gerçek bir rıza olup olmadığını araştırarak uyuşmazlık karar vermesi gerekmektedir (Öztürk N. , 2017, s. 26).

- Türkiye'de kadına yönelik şiddetle mücadele esnasında karşılaşılan temel problemlerden birisi de şiddete maruz kalan kadının daha sonra çeşitli uzlaştırıcılar aracılığıyla barışmaya ikna edilmesi, şikâyetinden vazgeçirilmesidir. Bu konuyla ilgili olarak da doktrinde farklı görüşler yer almaktadır. Bu görüşlerden biri olan hukuki sürecin başlamasının ardından hiçbir şekilde geri dönüşün olamayacağını kabul etmek oldukça katı bir yaklaşımdır. Dolayısıyla burada hâkimin şiddetin şeklini ve türünü de göz önünde bulundurarak uzman psikologdan da yararlanarak kararını şekillendirmesi gerekmektedir.

- 6284 sayılı Kanunda, koruyucu ve önleyici tedbirlere detaylı bir biçimde yer verilmiştir. Fakat gelişmiş demokrasilerde benimsenmiş olan zorunlu tutuklama ilkesinin düzenlenmediği görülmektedir. Zorunlu tutuklama, koruma tedbirinin ihlal edildiği veya şiddet mağdurunun fiziksel olarak yaralandığı hallerde uygulanan bir tedbir türüdür. Şiddet mağdurunun silahla tehdit edildiği hallerde de zorunlu

tutuklamaya başvurulabilmektedir. Yapılan araştırmalar ışığında, zorunlu tutuklamanın şiddet uygulayan kişinin tekrar şiddet gösterme eğilimini önemli ölçüde düşürdüğü söylenebilir. Bunun yanında, kolluk gücünün rolünün belirginleştirilmesi, yaralanmaların azaltılması, şiddet mağduru kadının karşı karşıya kaldığı ikilemin ortadan kaldırılması ve mağdur için uygun bir tedbir olması, bu tedbir türünü ön plana çıkarmaktadır.

- Türkiye’de şiddet uygulayan kişinin öfke kontrolü ve stres yönetimi gibi çeşitli tedavi programlarına katılımı zorunlu değil isteğe bağlıdır. Belçika, Fransa, İngiltere, Almanya ve Kanada (Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2019, s. 7) gibi gelişmiş ülkelerde ise durum Türkiye’den farklıdır. Birçok ülkede şiddet sorununun çözüme kavuşturulması amaçlı tedavi programlarına şiddet uygulayanın katılımının zorunlu kılındığı görülmektedir. Uygulamada ortaya çıkan aksaklıklar ise şu şekilde özetlenebilir:

- Uygulamada mahkemeler tarafından tedbir kararına hükmolunurken kanunda belirtilen tedbirlerin tamamına değil somut olaya göre ihtiyaç duyulan tedbirlere başvurulmalıdır.

- Mahkemelerin koruma veya önleme amacı taşımayan tedbirlere hükmetmelerinin hukuk düzeni içerisinde kabul edilebilmesi mümkün değildir. Karar vermeden önce yetkili merciinin şiddetin türünü, seviyesini ve sıklığını tespit etmesi gerekmektedir. Bu tespit işleminin ardından en uygun nitelikteki tedbirlere mahkeme tarafından hükmedilmelidir. Tedbir kararı verilirken şiddetin ilk kez gerçekleşip gerçekleşmediği de araştırılması gereken önemli bir unsur niteliğindedir. Genellikle yaşanan olaylarda erkek fiziksel şiddet uygulayan taraf olurken kadın da bu şiddete sözlü şiddetle karşılık vermektedir. Hâkim somut olayda bu gibi durumları da değerlendirmeli objektif bir biçimde kararını şekillendirmelidir.

Son olarak, Kanunda yer alan benzeri tedbirler ifadesinden şiddeti önlemeye yönelik tedbirlerin anlaşılması gerektiği söylenebilir. Bu kapsamda tarafları barıştırmaya yönelik uyarılar tedbir kararı olarak nitelendirilmemelidir.

SONUÇ

Şiddet insanoğlunun varoluşundan bugüne değin varlığını devam ettirmiş bir olgudur. Başka bir ifadeyle, şiddet insanlık tarihi kadar eskidir. Söz konusu olgu farklı çağlarda, türlü düşünürlerin ilgi alanı dahiline girmiş, kişisel ve toplumsal nitelikler çerçevesinde incelenmiştir. Türlü yorumların ve farklı bakış açıları ile yapılandırılan tanımların varlığı kavrama dair pek çok yaklaşımın yapılmasına imkan sağlamıştır. Bu bağlamda konuya ilişkin ‘interdisiplinler’ uygulamalar bulmak olasıdır. Süreç içerisinde durum ve şartların farklılaşması şiddetin biçiminin ve özelliklerinin farklılaşmasına sebep olmuştur. İlk insanın yaşamdaki varlığını sürdürme mücadelesinin yerini türlü güçlere sahip olma ve daha az gücü olan üzerinde egemenlik kurma talebi almıştır. Her durumda şekil değiştiren şiddetin türü artmış ve hemen hemen her sahada kendini göstermeye başlamıştır. Kadına yönelik şiddette, şiddet türlerinden biridir. Bütün dünyada hem üç ilişkileri hem de toplumun ön kabulleri bağlamında kadına uygulanan şiddetin tarihi oldukça eskilere dayanmaktadır. Arkeologların gerçekleştirdikleri incelemelerde, üç bin sene öncesine ait mumyalar analiz edildiğinde kadın mumyaların vücutları üzerinde erkeklere kıyasla daha çok kırık olduğu belirlenmiştir.

Bugünün dünyasında politikadan, toplumun ön kabullerinden ve savaşlardan en fazla etkilenen taraflardan biri yine kadınlardır. Yerleşik yaşama geçilmesiyle beraber özel sahada varlığını daha çok gösteren kadına yönelik şiddet, özel sahaya, başka bir ifadeyle mahrem sahaya taşınmıştır. Ailelerinden, çocuklarından ve ya eşlerinden konuya ilişkin gereken tedbirlerin alınması, yerel ve milletlerarası seviyede adım atılması bir gereklilik olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda konuya ilişkin milletlerarası ve yerel bağlamda türlü hukuki yapılandırmalar yapılmış ve sosyal politika uygulamaları gerçekleştirilmiştir. Sözü edilen yapılandırmalar ile beraber kadın hakları konusunda ve şiddet ile mücadelede pozitif adımlar atılmaya başlanmıştır.

Şiddet, bir insan hakları ihlali olduğundan, önem teşkil eden sosyal problemlerdendir. Şiddet konusunu yalnızca aile içine indirgemek ve yalnızca aile odaklı bir bakış açısıyla ifade etmek çoğu zaman olası hale gelebilmektedir. Dünya üzerinde ve Türkiye’de ortaya konan şiddet verileri ve gerçekleştirilen akademik uygulamalar, kadınların partner ve ya eşleri tarafından şiddet gördüğünü göstermektedir. Şiddet, sebepleri ve neticeleri bağlamında üzerinde devamlı olarak düşünülmüş e

değerlendirilmiş bir konudur. Özellikle şiddete maruz kalan kişiler açısından önemli bir konu olan şiddet olgusunun mağdur tarafı genellikle çocuklar ve kadınlardır. Toplumsal cinsiyet düşüncesi, erkeklere yaşadıkları sahada kadına yönelik bir egemenlik alanı tanımaktadır. Ataerkil bir sahada oluşan iktidar sahası, kadına uygulanan şiddetin türlerini besleyen en önemli etmenlerden biri olarak görülebilir.

Dünya üzerinde kadına ve kadının niteliklerine özellikle özel sahadaki görünürlüğüne ilişkin uğraşlar, öncelikle feminist düşüncenin etkinlikleri bağlamında gerçekleşmiştir. Ortaçağ'da kadının ruhunun olup olmadığının tartışma konusu olmasından yüz sene sonra ilk dalga feminist hareket, kadının sosyo-politik sahaya katılması için mücadele verilmiştir. Söz konusu sürecin ardından atılan somut adımlar atılmaya ve kadınların hukuktaki görünürlüklerinin artması sağlanmıştır. Bu dalganın ardından gelen ikinci feminist dalgaysa, kadınların 'kız kardeş' olma olgusu bağlamından ortak ezilmişliğe dikkat çekerek bir dayanışma ortamı oluşturmak hedeflenmiştir. Hukuki yönden kabul görmede kadınlar, feminist harekete büyük şeyler borçludurlar. Öte yandan Dünya genelinde ve Türkiye'de yaratılan komiteler, yasalar, kongreler, oluşturulan kurumlar, kadına yönelik şiddeti ve genel bağlamda ayrımcılığı engellemek hedefi ile gerçekleştirilen önem teşkil eden adımlar şeklinde görülmektedir. Batı'da 1950'li senelerde başlayan kadın hareketlerinin etkisi Türkiye'ye 1980'li senelerin başında ilk olarak sivil toplum hareketleri, ardından resmi yollar ile gerçekleşmiştir. Milletlerarası seviyede kadına yapılan şiddet ile mücadele konusunda gerçekleştirilenler, Türkiye içerisinde de adından söz ettirmeye başlamıştır.

Sokak hareketleri ile başlayan söz konusu süreç, 4320 sayılı Yasa ve ardında söz konusu yasanın daha geniş hali olan 6284 sayılı Yasa'yla kadına yapılan şiddete karşı mücadelenin önem teşkil eden yapı taşlarını oluşturmuştur. Özellikle toplumsal cinsiyetçiliği kaynağını oluşturduğu 'kadın' olgusundan yararlanılarak kadına dair şiddeti meşrulaştıran geleneksel düşüncenin yerine şiddetin görünürlüğüne sebep olmuştur. Hukuki yönden gerçekleştirilen söz konusu yapılandırmalar, şiddete ilişkin düşüncenin de genişlemesi sağlanmıştır. Sosyal hizmet yönünden önem teşkil eden bu hukuki yönelimlerin resmi seviyedeki en önemli yansıması, şiddete ilişkin sosyal hizmet kurumunun -ŞÖNİM- açılmasını öngörmesidir.

Şiddet maruz kalan kişinin gereksinimi olan tüm hizmetlerin tek çatı altında sunulması, günün her saatinde çalışma şartlarına sahip olması, genellikle kadınların

çalışması ve kuruluşlar arası bütünlüğün sağlanması ŞÖNİM'in önem teşkil eden avantajlarından. ŞÖNİM'in ve öteki şiddetle mücadele kurumlarının uygulamalarının tüm illere aynı biçimde yansması ve yasada öngörülen uygulamaların gerçekleştirilmesi, kadına uygulanan şiddet ile mücadeleye etkin konuma ulaştırmaktadır. Bunlardan önce kadına uygulanan şiddetin engellenmesi adına şiddeti meşrulaştıran düşünce yapısının farklılaştırılması önemlidir. Bahsedilen düşünce yapısının farklılaşmasıyla beraber şiddetin önüne geçilmesi için oluşturulan kuruluşlar, yapılan sözleşmeler ve çıkarılan yasalar, etki sahalarını genişletme fırsatı bulacaklardır.

Önceden sözü edildiği gibi kadına yapılan şiddet çok boyutlu bir nitelik göstermektedir. Bu nedenle kadına uygulanan şiddet ile mücadelede de etkili bir görüşle çok boyutlu tedbirler alınmalıdır. Söz konusu tedbirlerin alınması konusunda hızlı ve erken müdahale oldukça önemlidir. Bu bağlamda üniversitelerin kadına ilişkin adımları atan birimler, konuya ilişkin bütün kamu kuruluş ve kurumları, sivil toplum örgütleri ortak bir uygulama sahası yaratmalı ve ideolojik kaygılar süreç içerisine katılmamalıdır. Sürecin ideolojiler haricinde değerlendirilmesi ve kadının nesnel hale getirilmemesi önem teşkil eden bir konudur. Çözümle ilişkin öneriler yapılandırılması ve sürecin çok boyutlu olarak desteklenmesi gerekir.

Şiddetle karşılaşılması neticesinde sosyolojik, iktisadi, toplumsal ve psikolojik birçok sahada negatiflikler açığa çıkmakta ve can kayıplarıyla bile karşılaşmaktadır. Sonuç olarak da toplum yaşamı ve toplumun huzuru ciddi anlamda zarar görmektedir. Kadına uygulan şiddet ile mücadele konusunda kuruluşlar arası gerçekleştirilecek iş birliklerinin önemi yüksektir. Kadına yönelik şiddet ile mücadele konusunda hızlı ve acil tedbirler alınmalıdır

KAYNAKÇA

- Acar Savran, G. (2009). *Beden Emek Tarih Diyalektik Bir Feminizm İçin* (2 b.). İstanbul: Kanat Kitap.
- Adaçay, F. R., & Güney, G. (2012). Kadına Yönelik Ekonomik Şiddet. *Uluslararası Katılımlı Kadına ve Çocuğa Karşı Şiddet Sempozyumu 27-28 Nisan* (s. 315-333). Ankara: Mutlu Çocuklar Derneği.
- Ağçay, G. (2009). Sakarya İlindeki Kadınların Aile İçi Şiddete Uğrama Durumları ve Yasal Sorumlulukları Hakkında Bilgi Düzeyleri. *Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Aile Araştırma Kurumu Yayınları. (1995). *Aile Kurultayı*. Ankara.
- Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı. (2019). *Küreselleşme Sözlüğü*. Ankara: Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü.
- aile.gov.tr. (2018). *6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliği*. Nisan 24, 2018 tarihinde <http://www.aile.gov.tr>: http://www.aile.gov.tr/data/5404eb05369dc3119090f853/6284_sayili_yonetmelik.pdf adresinden alındı
- Akın, A. (2008). Kadına Karşı Şiddet ve 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun Açısından Konuya Bakış. *Adalet Dergisi*(30).
- Akın, M. (2007). Ailenin Korunmasına Dair Kanunda Belirtilmeyen Tedbirlere Hükmedilmesi ve Danışmanlık Tedbirinin Uygulanması. *Terazi Hukuk Dergisi*(14), 93-102.
- Akın, M. (tarih yok). Aile İçi Şiddet. *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, 71(1), 27-28.
- Akıntürk, T., & Ateş Karaman, D. (2013). *Türk Medeni Hukuku, Aile Hukuku* (15 b., Cilt 2). İstanbul: Beta Yayınevi.
- Akpolat, Y. (2013). *“Kültür ve Şiddet”, Tüm Yönleriyle Şiddet*. Diyarbakır.
- Aksu, B., & Üstün, İ. (2008). *Sıcak Aile Ortamı - Demokratikleşme Sürecinde Kadın ve Erkekler*. İstanbul: Tesev Yayınları.

- Aktaş, A. M. (2006). *Aile İçi Şiddet. Kadının ve Çocuğun Korunması*. İstanbul: Elma Yayınevi.
- Aktaş, A. M. (2006). *Aile İçi Şiddet. Kadının ve Çocuğun Korunması*. İstanbul: Elma Yayınevi.
- Aktaş, A. M. (2008). Aile Danışmanlığında Aile İçi İletişim ve Kültürel Farklılıklar. *V. Aile Şurası "Aile Destek Hizmetleri" Bildirileri*. Ankara: T.C. Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü Yayınları.
- Akyıldız, M. (2014). Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Bir Model Olarak Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi. *Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Altınay, A. G., & Arat, Y. (2008). *Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddet (2 b.)*. İstanbul: Punto Baskı Çözümleri.
- Aras, G. (2015). Kadın ve Kadın Algısı. M. Korkmaz, E. Demiray, Ü. Sevil, Ş. Hablemitoğlu, & Y. Taşkiran içinde, *Dünyada, Türkiye'de Kadın ve Şiddet*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Armutçu, E. (2007, Mayıs 13). *Türkiye'de Feminist Hareket*. Nisan 25, 2018 tarihinde <http://www.hurriyet.com.tr>: <http://www.hurriyet.com.tr/kelebek/turkiyede-feminist-hareket-6505867> adresinden alındı
- Arslan Öncü, G. (2012). Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Sisteminde Kadına Karşı Aile İçi Şiddet Olgusu ve Bununla Mücadele Araçları. *Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni*, 32(2), 1-37.
- Avrupa Konseyi. (1950, Kasım 4). *European Convention on Human Rights*. Nisan 23, 2018 tarihinde <https://ec.europa.eu>: https://ec.europa.eu/digital-single-market/sites/digital-agenda/files/Convention_ENG.pdf adresinden alındı
- Ayan, S. (2004). *Evlilik Birliğinin Korunması*. Ankara: Türkiye Barolar Birliği.
- Aytaç, A. M. (2007). *Ailenin Serencamı*. Ankara: Dipnot Yayınları .
- Badur, E., & Ertem, B. (2006). Evlilik İçi Şiddet ve Aile Hukuku Yansımaları. *II. Uluslararası Kadın Araştırmaları Konferansı*. Kıbrıs: Doğu Akdeniz Üniversitesi Kadın Araştırmaları ve Eğitim Merkezi.
- Baktır, S. (2003). *Aile Mahkemeleri*. Ankara: Yetkin Yayınları.

- Balcıoğlu, İ. (2000). *Biyolojik, Sosyolojik, Psikolojik Açıdan Şiddet*. İstanbul: Yüce Yayıncılık.
- Başpınar, V. (2003). Türk Medeni Kanunu ile Aile Hukukunda Yapılan Değişiklikler ve Bu Konuda Bazı Önerilerimiz. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 52(3), 79-101.
- Baysan, L. (2003). Hemşire ve Ebelerin Kadına Yönelik Şiddet Belirtilerini Tanımlarına Yönelik Ölçek Geliştirme. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İzmir: Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Bernett, O. W., Miller Perrin, C. L., & Perrin, R. D. (1997). *Family Violence Across The Lifespan*. USA: Sage Publications.
- Beyazıt, Ö., & Beyazıt, A. (2011). 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun Üzerine Değerlendirmeler. *Adalet Dergisi*(40), 42-58.
- bianet.org. (2018). *Şiddet, Taciz, Tecavüz Çetelesi Tutuyor*. Nisan 24, 2018 tarihinde <http://bianet.org>: <http://bianet.org/bianet/bianet/133354-bianet-siddet-taciz-tecavuz-cetelesi-tutuyor> adresinden alındı
- Bilican Gökkeya, V. (2011). Kadına Yönelik Ekonomik Şiddet: Sivas İli (Cumhuriyet Üniversitesi) Örneği. *Journal of World of Turks*, 3(3), 129-145.
- Birleşmiş Milletler. (2015, Mart 8-20). Kadın ve Demokrasi Derneği Gözlem Raporu. *Birleşmiş Milletler Kadının Statüsü Komisyonu 59. Oturumu*. Birleşmiş Milletler.
- Cambridge Public Health Department. (2013). *Domestic Violence and the Workplace*. Mart 1, 2018 tarihinde <http://www.cambridgepublichealth.org/publications/> adresinden alındı
- Can, Y. (2013). Kadına Yönelik Şiddetin Toplumsal Cinsiyet Temelleri: Niğde Örneği. 1. *Uluslararası Niğde Dil, Kültür ve Tarih Sempozyumu*, 5/1, s. 203-216.
- Cansel, E. (1969). Sosyal Devlet ve Aile. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 16(3-4), 11-21.
- Cardelli, A. P. (1997). *Violence Between Intimate Partners: Patterns, Causes and Effects*. Boston: Allyn & Bacon.

- Cengiz, S. (2011). Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Işığında Yaşam Hakkı. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*(93), 383-404.
- Centel, N., & Zafer, H. (2013). *Ceza Muhakemesi Hukuku* (10 b.). İstanbul: Beta Basım Yayın.
- Ceren, T. (2008). Türkiye’de Görülen Töre Cinayetlerinin Sosyolojik, Antropolojik ve Kültürel Kökenine Bakış. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul.
- Ceylan, E. (2013). Türk Hukukunda Aile İçi Şiddet ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesiyle İlgili Yeni Düzenlemeler. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*(109), 13-54.
- COE. (2011). Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi. İstanbul: Avrupa Konseyi Sözleşmeler Dizisi.
- Council of Europe. (2014). *İstanbul Sözleşmesi Açıklayıcı Rapor*. <http://conventions.coe.int/Treaty/EN/Reports/Html/210.htm> adresinden alındı
- Çakıcı, S. (2006). Alt ve Üst Sosyoekonomik Düzeydeki Ailelerin Aile İşlevlerinin, Anne- Çocuk İlişkilerinin ve Aile İşlevlerinin Anne –Çocuk İlişkilerine Etkisinin İncelenmesi. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Çakır, S. (2012). Türkiye’de Evli Kadınlar Ekseninde Evlilik Aile Algısı ve Boşanma Olgusu”, Hukuk Felsefesi ve Sosyolojisi Arkivi. *Hukuka Felsefi ve Sosyolojik Bakışlar- VI Sempozyum 26-29 Kasım*, (s. 75-78). İstanbul.
- Çakırbay Çimen, H. (2009). Sosyal Devlet İlkesi Açısından Ailenin Korunması. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çayır, K. (1999). *Yeni Sosyal Hareketler Teorik Açılımlar*. İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Çetinkaya, H. (2002). *İrticanın Kara Yüzü, Usame Bin Ladin’den Kaplıncılar’a*. İstanbul: Günizi Yayıncılık.
- Çolak, H., & Taşkın, M. (2007). *Ceza Muhakemesi Kanunu Şerhi* (2 b.). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

- Daloğlu, H., Varol, N., & Varol, Ő. (2000). Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Yasal Açıdan Değerlendirilmesi. *Adli Tıp Bülteni*, 5(3).
- Dedeoğlu, S. (2000). Toplumsal Cinsiyet Rollerini Açısından Türkiye’de Aile ve Kadın Emeği. *Toplum ve Bilim*(86), 139-170.
- dernekler.gov.tr. (2018). *İllere ve Faaliyet Alanlarına Göre Dernekler*. Nisan 24, 2018 tarihinde <https://www.dernekler.gov.tr:https://www.dernekler.gov.tr/tr/Anasayfalinkler/illere-gore-faal-dernekler.aspx> adresinden alındı
- Deryal, Y. (2010). *Medeni Hukuk Bilgisi* (4 b.). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Dinçer, G. (2010). Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet, (Düzce Örneği). *Yüksek Lisans Tezi*. Sakarya: Sakarya Üniversitesi.
- Dişsiz, M., & Hotun Şahin, N. (2008). Evrensel Bir Kadın Sağlığı Sorunu: Kadına Yönelik Şiddet. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi*, 1(1), 50-58.
- Doğan, İ. (2009). *Dünden Bugüne Türk Ailesi* . Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayıncılık .
- Doğan, M. (2003). Türk Medenî Kanunu'nun Evliliğin Genel Hükümleri Bakımından Getirdiği Yenilikler. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 52(4), 85-119.
- Doğan, M. (2005). *Büyük Türkçe Sözlük* (17 b.). İstanbul: Pınar Yayınları.
- Dökmen, Ü. (2005). *İletişim Çatışmaları ve Empati* (31 b.). İstanbul: Sistem Yayınları.
- Dural, M., Öğüz, M., & Gümüş, M. A. (2013). *Türk Özel Hukuku, Aile Hukuku* (7 b., Cilt 3). İstanbul: Filiz Kitabevi.
- Durmuş, E. (2004). Cinsel Taciz: Üniversite Öğrencilerinin Algı ve Tepkiler. *XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı*. Malatya: İnönü Üniversitesi.
- Dutton, D. G. (1995). *The Domestic Assault of Women: Psychological and Criminal Justice Perspectives*. Vancouver: UBC Pres.

- Dündar, S. (2010). Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddetin Ulusal Gazetelerde Yer Alış Biçimi. *Uluslararası Multidisipliner Kadın Kongresi Bildiri Kitabı, 4*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi.
- Ecevitoglu, P. (2012). *Namus Töre ve İktidar Kadının Çıplak Hayat Olarak Kuruluşu*. Ankara: Dipnot Yayınları .
- Egger, A. (1949). *Aile Hukuku*. Ankara: Yeni Cezaevi Basımevi.
- Emiroğlu, T. (2012). 6284 Sayılı Yasaya Genel Bakış. *Kazancı Hakemli Hukuk Dergisi, 8*(97-98).
- Erdem, M. (2007). Aile İçi Şiddet ve 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*(73), 46-79.
- Erdoğan, S., Aktaş, A., & Bayram, G. (2009). Sığınma Evinde Yaşayan Bir Grup Kadının Şiddet Deneyimleri ve Baş Etme Yaklaşımları: Niteliksel bir çalışma. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 6*(1), 807-823.
- Ergil, D. (2011). Şiddetin Kültürel Kökenleri. *Bilim ve Teknik Dergisi*(399), 40.
- Erim, B. R. (2018). *Travma Mağdurlarına Hukuki ve Sosyal Yardım Hukuki ve Sosyal Yardım Mevzuatı*. Nisan 24, 2018 tarihinde <http://docplayer.biz.tr:8080/http://docplayer.biz.tr/5461399-.html> adresinden alındı
- Erten, Y., & Ardalı, C. (1996). Saldırganlık Şiddet ve Terörün Psiko-Sosyal Yapıları. *Cogito*(6-7), 143-164.
- Eşkinat, R. (2012). Türkiye’de Kadına Yönelik Ekonomik Şiddet. *Uluslararası Katılımlı Kadına ve Çocuğa Karşı Şiddet Sempozyumu 27-28 Nisan* (s. 315-333). Ankara: Mutlu Çocuklar Derneği.
- Eyigün, S., Günay, R., Ergün, Ö., & Yıldız, H. (2013). *Tüm Yönleriyle Boşanma*. Diyarbakı: Dicle Üniversitesi.
- Fabian, K. (2006). *Against Domestic Violence: The Interaction of Global Networks with Local Activism in Central Europe*. Philadelphia: Politik Bilim Derneği.
- Feder, L. (1999). *Woman and Domestic Violence, an Interdisciplinary Approach*. New York: The Haworth Press Inc.
- Fromm, E. (1993). *İnsandaki Yıkıcılığın Kökenleri* (2 b., Cilt 1). (Ş. Alpagut, Çev.) Payel Yayınları.

- Galtung, J. (1990). Cultural Violence. *Journal of Peace Research*, 27(3), 291-305.
- Garcia, T., & Hernandez, B. (2008). *Medidas de Proteccion de la Mujer ante la Violencia de Genero*. Madrid.
- Gelles, R. J. (1980). Violence in the Family: A Review of Research in the Seventies [Elektronik Sürüm]. *Journal of Marriage and Family*, 42(4), 873-885.
- Gelles, R. J., & Straus, M. A. (1985). Violence in the American Family. A. J. Straus içinde, *Crime and The Family* (s. 88-110). Springfield, Illionis: Charles Thomas.
- Gençcan, Ö. U. (2012). Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunun Amaç ve Kapsamı (Ailenin Korunması). *Kazancı Hakemli Hukuk Dergisi*, 8(97-98).
- Giddens, A. (2012). *Sosyoloji*. (İ. Yılmaz, Çev.) İstanbul: Kırmızı Yayınları.
- Godenzi, A. (1992). *Cinsel Şiddet*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Goldfarb, S. F. (2008, July 30). *The Legal Response to Violence against Women in the United States of America: Recent Reforms and Continuing Challenges*. Nisan 23, 2018 tarihinde [http://www.un.org: http://www.un.org/womenwatch/daw/egm/vaw_legislation_2008/expertpapers/EGMGPLVAW%20Paper%20\(Sally%20Goldfarb\).pdf](http://www.un.org: http://www.un.org/womenwatch/daw/egm/vaw_legislation_2008/expertpapers/EGMGPLVAW%20Paper%20(Sally%20Goldfarb).pdf) adresinden alındı
- Gökkaya, V. B. (2012). Kadına Şiddet ve Gölgesindeki Çocuk. *Uluslararası Katılımlı Kadına ve Çocuğa Karşı Şiddet Sempozyumu 27-28 Nisan* (s. 1-1009). Ankara: Mutlu Çocuklar Derneği Yayınları.
- Gracia, E., & Marisol, L. (2015). *Attitudes Towards Violence Against Women in The EU*. European Commission.
- Güdüm, S. (2016). Sanal Yaşamlar ve Bilgisayar Oyunlarında Pazarlanan Şiddet. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(42), 1986-1992.
- Güldü, Ö., & Kart, M. E. (2009). Toplumsal Cinsiyet Roller ve Siyasal Tutumlar: Sosyal Psikolojik Bir Değerlendirme. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 64(3), 97-116.
- Güngörmüş, Z., Karadağ, G., & Tanrıverdi, D. (2014). Kadınların Evrensel Sorunu: Şiddet. *Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 2(2), 53-61.

- Gürkan, Ö. C., & Coşar, F. (2009). Ekonomik Şiddetin Kadın Yaşamındaki Etkileri. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi*, 2(3), 124-129.
- Gürkan, Ş., & Uğuz, A. (2007). Yeni Ceza Yasamızda Cinsel Suçlar. *Adalet Dergisi*(27).
- Haber7. (2018, 03 05). <http://www.haber7.com/kadin/haber/717274-kadin-cinayeti-7-yilda-yuzde-1400-artti-adresinden-alindi>
- Habermas, J. (2003). *Sosyal Bilimlerin Mantığı Üzerine*. İstanbul: Kabalcı Yayınevi.
- Hatemi, H. (2005). *Aile Hukuku I. (Evlilik Hukuku) Ders Kitabı*. İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Hatemi, H., & Oğuztürk Kalkan, B. (2013). *Aile Hukuku* (2 b.). İstanbul: Oniki Levha Yayınları.
- Hatemi, H., & Serozan, R. (1993). *Aile Hukuku*. İstanbul: Filiz Kitabevi.
- Helvacı, S., & Erlüle, F. (2011). *Medeni Hukuk* (2 b.). İstanbul: Legal Yayınları.
- Henderson, F. (2008). Rights Claims and Transitional Governments: Domestic Violence in Mozambique. *MPSA Yıllık Ulusal Konferansı*. Chicago.
- Heşen, Ö. (2010). Tevrat, İncil ve Kuran-ı Kerimde Kadın Bedeni. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Hunt, K., & Kitzinger, J. (1996). Public Place, Private Issue? The Public's Reaction to the Zero Tolerance Campaign Against Violence Against Women. H. Bradby içinde, *Defining Violence* (s. 45-58). Aldershot: Avebury.
- İlkkaracan, P., Gülçür, L., & Arın, C. (1996). *Sıcak Yuva Masalı: Aile İçi Şiddet ve Cinsel Taciz*. İstanbul: Metis Yayınları.
- İmam, A. (2004). Müslüman Dinsel Sağ ("Köktendinciler") ve Cinsellik. *Müslüman Toplumlarda Kadın ve Cinsellik*. İletişim Yayınlar.
- İslam, A. S. (2005). Spotlight on the Organized Resistance towards Ending Domestic Violence İn Bangladesh. Philadelphia: Amerika Sosyoloji Derneği.
- İşık, M. Ş. (2007). 5237 Sayılı Türk Ceza Kanununda Cinsel Taciz Suçu. *Adalet Dergisi*(28), 213-232.

- Jansen, H., Üner, S., & Kardam, F. (2009). *Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet*. Nisan 24, 2018 tarihinde <http://www.hips.hacettepe.edu.tr>: <http://www.hips.hacettepe.edu.tr/TKAA2008-AnaRapor.pdf> adresinden alındı
- Kaçar, Ö. (2007). Toplumsal Cinsiyet ve Kadının Konumu: Türkiye'de Yakın Zamanlardaki Değişimi Anlamak. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Afyon: Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kadın Dayanışma Vakfı. (2007). *Kadına Yönelik Şiddet Veri Tabanı Raporu*. Nisan 25, 2018 tarihinde <http://www.siginaksizbirdunya.org>: <http://www.siginaksizbirdunya.org/images/files/2007-kadina-yonelik-siddet-veri-tabani-raporu.pdf> adresinden alındı
- Kalan, İ. (1998). Ailede Kadına Yönelik Şiddet ve Hukuk Düzeni. *20. Yüzyılın Sonunda Kadınlar ve Gelecek Konferansı*. Ankara: TODAİE Yayınları.
- Kandiyoti, D. (1997). *Cariyeler, Yurттаşlar, Bacılar. Kimlikler ve Toplumsal Dönüşümler*. (A. Bora, Çev.) İstanbul: Metis Yayınları.
- Karabağ, İ. (2010). *Dil ve Şiddet*. İstanbul: İkaros Yayınları.
- Karal, D., & Aydemir, E. (2012). Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddet. *Uşak Raporu*(No: 12). Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu, Sosyal Araştırmalar Merkezi.
- Karataş, E. (2009). Türkiye'de Kadın Hareketleri ve Edebiyatımızda Kadın Sesleri. *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of the Turkish or Turkic*, 8(4), 1652-1673.
- Kardam, F., & Yüksel, İ. (2009). *Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet*. Ankara: T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü.
- Karınca, E. (2008a). Kadına Yönelik Aile İçi Şiddete Yönelik Hukuksal Durum ve Uygulama Örnekleri. Ankara: T.C. Başbakanlık KSGM Genel Müdürlüğü.
- Karınca, E. (2008b). Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle İlgili Ulusal ve Uluslararası Yasal Düzenlemeler. (6), 12-35. Ankara: T.C. Başbakanlık KSGM.
- Karınca, E. (2010). *Sorularla Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet*. Ankara: Türkiye Barolar Birliği Yayınları.
- Kaya, İ. (2003). Çatışma Yönetimi Stratejileri ve Bir Uygulama. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Bursa: Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Kılıç, M. N. (2009). Kadına Yönelik Şiddet: Sosyo-Psikolojik Arka Plan, Manevi Boyut, Hukuk Yaptırımlar. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kılıçoğlu, A. (2003). *Kadın ve Çocuk Hakları Açısından Yeni Türk Medeni Kanunu*. Ankara: T.C. Başbakanlık Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü.
- Kızmaz, Z. (2006). Şiddetin Sosyo-Kültürel Kaynakları Üzerine Sosyolojik Bir Yaklaşım. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(2), 247-267.
- Kocacık, F. (2001). Şiddet Olgusu Üzerine. *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 2(1), 1-7.
- Kocacık, F. (2004). *Aile İçi İlişkilerde Kadına Yönelik Şiddet, Türkiye'den Örnekler*. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Yayınları.
- Kocacık, F. (2004). *Aile İçi İlişkilerde Kadına Yönelik Şiddet, Türkiye'den Örnekler*. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Yayınları.
- Kocacık, F., & Çağlayandereli, M. (2009). Ailede Kadına Yönelik Şiddet: Denizli İli Örneği. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(2), 24-43.
- Korkmaz, B. (2018, 03 05). *Sosyal Öğrenme Kuramı – Albert Bandura*. http://www.psikoterapistim.org/sosyal_ogrenme_kurami_Albert_Bandura.htm adresinden alındı
- Korkut Owen, F., & Owen, D. W. (2008, Ekim). *Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet*. Şubat 3, 2018 tarihinde <http://kadininstatusu.aile.gov.tr:> <http://kadininstatusu.aile.gov.tr/data/542a8e0b369dc31550b3ac30/Kad%C4%B1na%20Y%C3%B6nelik%20Aile%20%C4%B0%C3%A7i%20%C5%9Eiddet.pdf> adresinden alındı
- Köknel, Ö. (2000). *Bireysel ve Toplumsal Şiddet*. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
- Köprülü, B., & Kaneti, S. (1989). *Aile Hukuku* (2 b.). İstanbul: Filiz Kitabevi.
- Köse, A., & Beşer, A. (2007). Kadının Değiştirilebilir Yazgısı Şiddet. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 10(4), 114-121.
- Koşgeroğlu, N., Ünlüce, A., Halıcı, C., & Özerdoğan, N. (2009). *Şiddet Çıkmazında Kadın*. İstanbul: Anfora Yayıncılık.

- Marshall, G. (1999). *Sosyoloji Sözlüğü*. (O. Akınhay, & D. Kömürcü, Çev.) Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Maytal, A. (2008). Specialized Domestic Violence Courts: Are They Worth the Trouble in Massachusetts? *The Boston University Public Interest Law Journal*, 18(1), 197-235.
- mevzuat.org. (1987, Kasım 7). Türkiye Cumhuriyeti Anayasası. (Kanun No: 2709). Resmi Gazete.
- mevzuat.org. (1998, Ocak 14). Ailenin Korunmasına Dair Kanun. (Kanun no: 4320). Resmi Gazete.
- mevzuat.org. (2007, Nisan 26). Ailenin Korunmasına Dair Kanunda Değişiklik. (Kanun No: 5636). Resmi Gazete.
- mevzuat.org. (2012, Mart 8). Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun. (Kanun No: 6284). Resmi Gazete.
- Michaud, Y. (1986). *Şiddet*. (C. Muhtaroglu, Çev.) İstanbul: İletişim Yayınları.
- Milliyet Gazetesi. (2018, 03 05). <http://www.milliyet.com.tr/kadina-siddet-katlanarak-artiyor-gundem-1953547/> adresinden alındı
- Moses, R. (1996). Şiddet Nerede Başlıyor? *Cogito*(6), 23-29.
- Mosleh, H., Rehab, A., Farzaneh, R., & Lori, S. A. (2015). *Advancing Egyptian Society by Ending Violence Against Women*. Published by Population Reference Bureau.
- Nuhoğlu, A. (2012). Kadına Yönelik Şiddet. *Kazancı Hakemli Hukuk Dergisi*, 8(97-97).
- Oğuzman, K. (1990). *Aile Hukuku Dersleri*. İstanbul: Filiz Kitabevi.
- Oktay, E. Y. (2015). Türkiye'nin ve Dünyanın Ortak Sorunu: Kadına Şiddet. *Akademik Araştırmalar Dergisi*(64), 57-118.
- ombudsman.gov.tr. (2018). *İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Sözleşme*. Nisan 24, 2018 tarihinde <https://www.ombudsman.gov.tr:https://www.ombudsman.gov.tr/contents/files/891a2--Insan-Haklari-ve-Temel-Ozgurluklerin-Korunmasina-Iliskin-Sozlesme.pdf> adresinden alındı

- Öner, U. (1999). *Çatışma Çözme ve Arabuluculuk Eğitimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Özbey, O. (2012). *Kadına Yönelik Şiddet - Şiddetin Temelleri*. Şubat 3, 2018 tarihinde <http://www.ankarabarusu.org.tr>:
<http://www.ankarabarusu.org.tr/siteler/ankarabarusu/hgdmakale/2012-1/11.pdf> adresinden alındı
- Özbilen, A. B., & Soygüt Arslan, M. B. (2012). 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un Değerlendirilmesi. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*(22), 365-387.
- Özgentürk, İ., Karğın, V., & Baltacı, H. (2012). Aile İçi Şiddet ve Şiddetin Nesilden Nesile İletilmesi. *Polis Bilimleri Dergisi*, 14(4), 55-77.
- Özkara, E., & Can, İ. Ö. (2012). Kadına Yönelik Şiddetle İlgili Güncel Yasal Değişiklikler ve Adli Tıp. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*(99), 341-348.
- Öztürk, E. (2014). Türkiye'de Aile, Şiddet ve Kadın Sığınma Evleri. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum*, 3(7), 41-54.
- Öztürk, N. (2017). AİLENİN KORUNMASI VE KADINA KARŞI ŞİDDETİN ÖNLENMESİNE DAİR KANUNUN GETİRDİĞİ BAZI YENİLİKLER VE ÖNERİLER. *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 8(1), 1-32.
- Paradine, K., & Wilkinson, J. (2004). *Protection and Accountability; The Reporting, Investigation and Prosecution of Domestic Violence Cases*. Londra: National Centre for Policing Excellence.
- Patterson, M. D. (2004). Contextualizing Human Rights: A Response to International Family Violence. *International Perspectives: Family Violence and Abuse a Cognitive Ecological Approach*. New Jersey: Lawrance Erlbaum Associates inc. Publishers.
- Polat, O. (2005). *Cinsiyete Dayalı Şiddet Olgularında Sağlık Personelinin Yaklaşımı*. Ankara: İnsan Kaynağını Geliştirme Vakfı.
- Resmi Gazete. (2012, Mart 20). *Ailenin Korunması ve Kadına Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun*. Şubat 2, 2018 tarihinde <http://www.resmigazete.gov.tr>:
<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/03/20120320-16.htm> adresinden alındı

- Rugira, J. (2015). Forms, Causes and Effects of Violence Against Women in Mbulu Tanzania. *General Education Journal*, 4(1), 1-15.
- Sağıroğlu, M. Ő. (2013). *Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun*. İstanbul: Legal Yayıncılık.
- Salman, Ö. (2011). Aile Birliğinin Korunmasında Aile İçi Şiddetin Önlenmesine Yönelik Kamusal Politikalar. *Yüksek Lisans Tezi*. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Sarı, K. S. (2010). Ailenin Korunmasına Dair Kanun ve Aile Mahkemeleri Bağlamında Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Ankara.
- Sever, Ç. (2011). Kadına Karşı Ev İçi Şiddette Devletin Sorumluluğu ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin Opuz v. Türkiye Kararı. *Atılım Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(2), 19-46.
- Sezen, A. (2012, Ekim 4). *Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Boşanma Davalarına Yansıması*. Şubat 2, 2018 tarihinde <http://www.bilka.org.tr:>
http://www.bilka.org.tr/kadina-yonelik-aile-ici-siddetin-bosanma-davalarin_6810.html adresinden alındı
- Shope, J. H. (2004). *The Right to be Free from Harm: Rural Women, Citizenship and Domestic Violence in South Africa*. San Francisco: Amerika Sosyoloji Derneği.
- Subaşı, N., & Akın, A. (2003). *Kadına Yönelik Şiddet; nedenleri ve sonuçları*. Mart 1, 2018 tarihinde <http://www.huksam.hacettepe.edu.tr/siddet.htm> adresinden alındı
- Suğur, S. (2006). *Toplumsal Yaőamda Kadın*. Eskiőehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Summers, R. W., & Hofmann, A. M. (2002). *Domestic Violence: A Global View*. Westport: Greenwood Press.
- Şahin, H. K. (2010). Aile İçi Şiddet İle Mücadele Çalışmaları ve Karşılaşılan Sorunlar. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Şener, N. (2018, 03 05). *Utan Türkiye 40 bin kere utan....* Posta Gazetesi: <http://www.posta.com.tr/turkiye/YazarHaberDetay/Utan-Turkiye-40-bin-kere-utan%E2%80%A6.htm?ArticleID=179096> adresinden alındı
- Şenol, D., & Yıldız, S. (2013). *Kadına Yönelik Şiddet Algısı - Kadın ve Erkek Bakış Açılılarıyla*. Ankara: Mutlu Çocuklar Derneği Yayınları.
- T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı. (2012). *Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı 2012-2015*. Şubat 2, 2018 tarihinde <http://kadininstatusu.aile.gov.tr>:
[http://kadininstatusu.aile.gov.tr/data/54296cb3369dc32358ee2c51/Kad%C4%B1na%20Y%C3%B6nelik%20Aile%20%C4%B0%C3%A7i%20%C5%9Eiddet%20Ulusal%20Eylem%20Plan%C4%B1%20\(2012_2015\).pdf](http://kadininstatusu.aile.gov.tr/data/54296cb3369dc32358ee2c51/Kad%C4%B1na%20Y%C3%B6nelik%20Aile%20%C4%B0%C3%A7i%20%C5%9Eiddet%20Ulusal%20Eylem%20Plan%C4%B1%20(2012_2015).pdf) adresinden alındı
- T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu. (2008). *Aile İçi Şiddetin Sebep ve Sonuçları*. Ankara: Bizim Büro Yayınları.
- T.C. Başbakanlık Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü. (2008a). *Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ulusal Eylem Planı*. Nisan 23, 2018 tarihinde <http://kadininstatusu.aile.gov.tr>:
<http://kadininstatusu.aile.gov.tr/data/54296c50369dc32358ee2c4f/Ulusal%20Eylem%20Plan%C4%B1n%C4%B1%20g%C3%B6rmek%20i%C3%A7in%20t%C4%B1klay%C4%B1n%C4%B1z.pdf> adresinden alındı
- T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. (2008b). *Türkiye’de Kadının Durumu*. Nisan 24, 2018 tarihinde <http://sugender.sabanciuniv.edu>:
<http://sugender.sabanciuniv.edu/sites/genderforum.sabanciuniv.edu/files/headlines/KSGM-kadindurumu2008.pdf> adresinden alındı
- T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. (2018a). *Aile İçi Şiddetle Mücadele El Kitabı*. Nisan 24, 2018 tarihinde <http://kadininstatusu.aile.gov.tr>:
http://kadininstatusu.aile.gov.tr/data/542a8e0b369dc31550b3ac30/siddet_handbook.pdf adresinden alındı
- T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. (2018b). *Türkiye’de Kadın*. Nisan 25, 2018 tarihinde <http://kadininstatusu.aile.gov.tr>:
<http://kadininstatusu.aile.gov.tr/uygulamalar/turkiyede-kadin> adresinden alındı

- Tarhan, N. (2005). *Kadın Psikolojisi*. İstanbul: Nesil Yayınları.
- TDK. (2018). *Güncel Türkçe Sözlük*. Şubat 2, 2018 tarihinde <http://www.tdk.org.tr:>
http://www.tdk.org.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GT
S.5a999da6233431.50035966 adresinden alındı
- TDK. (2018). *Güncel Türkçe Sözlük*. Nisan 26, 2018 tarihinde <http://www.tdk.gov.tr:>
http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GT
S.5b05ddd15dc229.82018740 adresinden alındı
- Tosun, K. (2012). 6284 Sayılı Yasa Hakkında İnceleme. *Kazancı Hakemli Hukuk Dergisi*, 8(97-98).
- Tuncay, S. (2000). Türkiye’de Gençlik Sorunlarının Psikolojik Boyutu. *Muğla Üniversitesi SBE Dergisi*, 1(1), 231-257.
- Türkiye Kadın Dernekleri Federasyonu. (2018). *Kadın Cinayetlerinin Haritası*. Nisan 25, 2018 tarihinde <http://www.tkdf.org.tr:>
<http://www.tkdf.org.tr/haberlerduyurular.aspx?id=166> adresinden alındı
- Türkmen, A. (2009). Yeni Bir Hukuki Olgu Olarak Israrlı Takip ve Taciz (Stalking) ve Bunun Türk Medeni Hukuku Bakımından Değerlendirilmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 11, 1387-1434.
- Uçar, M. A. (2003). *Aile İçi Şiddet ve Aile Koruma Yasası*. İstanbul: Hukuk Yayınları.
- Uçar, M. A. (2003). *Aile İçi Şiddet ve Aile Koruma Yasası*. Ankara: Yetkin Yayınevi.
- Uğur, H. (2012). Aile Bireyleri ve Kadının Şiddete Karşı Korunması (Kadının Korunması). *Kazancı Hakemli Hukuk Dergisi*, 8(97-98).
- Uluğ, İ. (2005). Ailenin Korunmasına Dair Kanun Çerçevesinde Aile İçi Şiddetin Önlenmesi. *Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*, 3(6), 437-457.
- Unicef. (2004). *Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılığın Önlenmesi Uluslararası Sözleşmesi*. Nisan 23, 2018 tarihinde <https://www.unicef.org:>
https://www.unicef.org/turkey/pdf/_gi18.pdf adresinden alındı
- Unicef. (2018). *İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi*. Nisan 23, 2018 tarihinde <https://www.unicef.org:>
https://www.unicef.org/turkey/udhr/_gi17.html adresinden alındı
- Ünsal, A. (1996). Genişletilmiş Bir Şiddet Tipolojisi. *Cogito*(6-7), 29-36.

- Vahap, I., & Doğanavşargil, Ö. (2006). Aile İçi Fiziksel Şiddet ve Kadın Hastalarımız. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 17(2), 107-114.
- Vatandaş, C. (2003). *Aile İçi Şiddet: Türkiye'de Eşler Arası Şiddet*. Afyon: Afyon Kocatepe Üniversitesi Yayınları.
- Velidedeoğlu, H. V. (1956). *Türk Medeni Hukuku, Aile Hukuku* (3 b., Cilt 2). İstanbul: Nurgök Matbaası.
- Wallace, R. A., & Wolf, A. (2004). *Çağdaş Sosyoloji Kuramları*. (L. Elburuz, Çev.) İzmir: Punto Yayıncılık.
- Wiehe, V. R. (1998). *Understanding Family Violence: Treating and Preventing Partner, Child, Sibling and Elder Abuse*. USA: Sage Publications.
- World Health Organization. (2002). *World Report on Violence and Health*. Şubat 2, 2018 tarihinde http://www.who.int: http://www.who.int/violence_injury_prevention/violence/world_report/en/full_en.pdf adresinden alındı
- Yazıcı, M. (2013). Toplumsal Değişim Durumunun Şiddet Biçimiyle İlişkisi: ABD/Avrupa - Türkiye Karşılaştırması. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(46), 350-369.
- Yengin, D. (2012). *Dijital Oyunlarda Şiddet*. İstanbul: Beta Yayınları.
- Yenisey, F. (2012). Uluslararası Sözleşmede Kadına Yönelik “Şiddet Riskinin” Değerlendirilmesi ve Türk Hukuku. *Kazancı Hakemli Hukuk Dergisi*, 8(97-98).
- Yetim, D., & Şahin, E. M. (2009). Aile Hekimliğinde Kadına Yönelik Şiddete Yaklaşım. *Aile Hekimliği Dergisi*, 2(2), 48-53.
- Yıldırım, A. (1998). *Sıradan Şiddet: Kadına ve Çocuğa Yönelik Şiddetin Toplumsal Kaynakları*. İstanbul: Boyut Yayınları.
- Yıldırım, F., Öztaş, D., & Hablemitoğlu, Ş. (2013). Bir Sağlık Sorunu Olarak Aile İçi Şiddetin Önlenmesinde Ekolojik Yaklaşım. *Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(1), 77-87.
- Yıldırım, G. F. (1996). *Kadına Yönelik Şiddet. Evdeki Terör*. İstanbul: Mor Çatı Yayınları.

- Yıldız, A. K. (2003). Suçla Mücadele Bağlamında Türkiye’de Aile İçi Şiddet Ülke Çapında Kriminolojik-Viktimolojik Alan Araştırma ve Değerlendirmesi. *XIII. Dünya Kriminoloji Kongresinde Sunulan Tebliğler*. İstanbul: Beta Basım Yayın Dağıtım.
- Yılmaz, Z. (2010). *Ceza Hukukumuzda Şikayet*. Ankara: Adalet Yayınevi.
- Yüksel Oktay, E. (2015). Türkiye’nin ve Dünyanın Ortak Sorunu: Kadına Şiddet. *Akademik Araştırmalar Dergisi*(64), 57-118.
- Yüksel, F. (1990). Eş Dayacağı ve Dayağa Karşı Dayanışma Kampanyası. Ş. Tekeli içinde, *Kadın Bakış Açısından 1980’ler Türkiye’sinde Kadın*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Zapata, T. T. (2012). *Medeni Hukuk* (12 b.). Ankara: Savaş Yayınevi.
- Zara, A., & İnci, M. (2008). Aile İçi Şiddet Konusunda Bir Derleme. *Türk Psikolojik Yazıları*, 11(22), 81-94.

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı ve Soyadı : Gülbahar LEVENT

Doğum Yeri ve Tarihi : Yüreğir- 19/03/1991

Medeni Hali :Evli ve 1 Çocuk Sahibi

İletişim Bilgileri : gulbahar.levent@ailevecalisma.gov.tr

gbaharalkanat@gmail.com

GSM +(90) 534 672 74 73

EĞİTİM

2005-2009 Adana Atatürk Lisesi (Adana)

2009-2013 Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü

İŞ DENEYİMİ

2014-2015 MEB Öğretmen (Adana)

2015-2016 Adana ASPB Sosyolog (Adana 3.KKE)

2016-Halen Gaziantep Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Sosyolog/ASDEP Personeli

